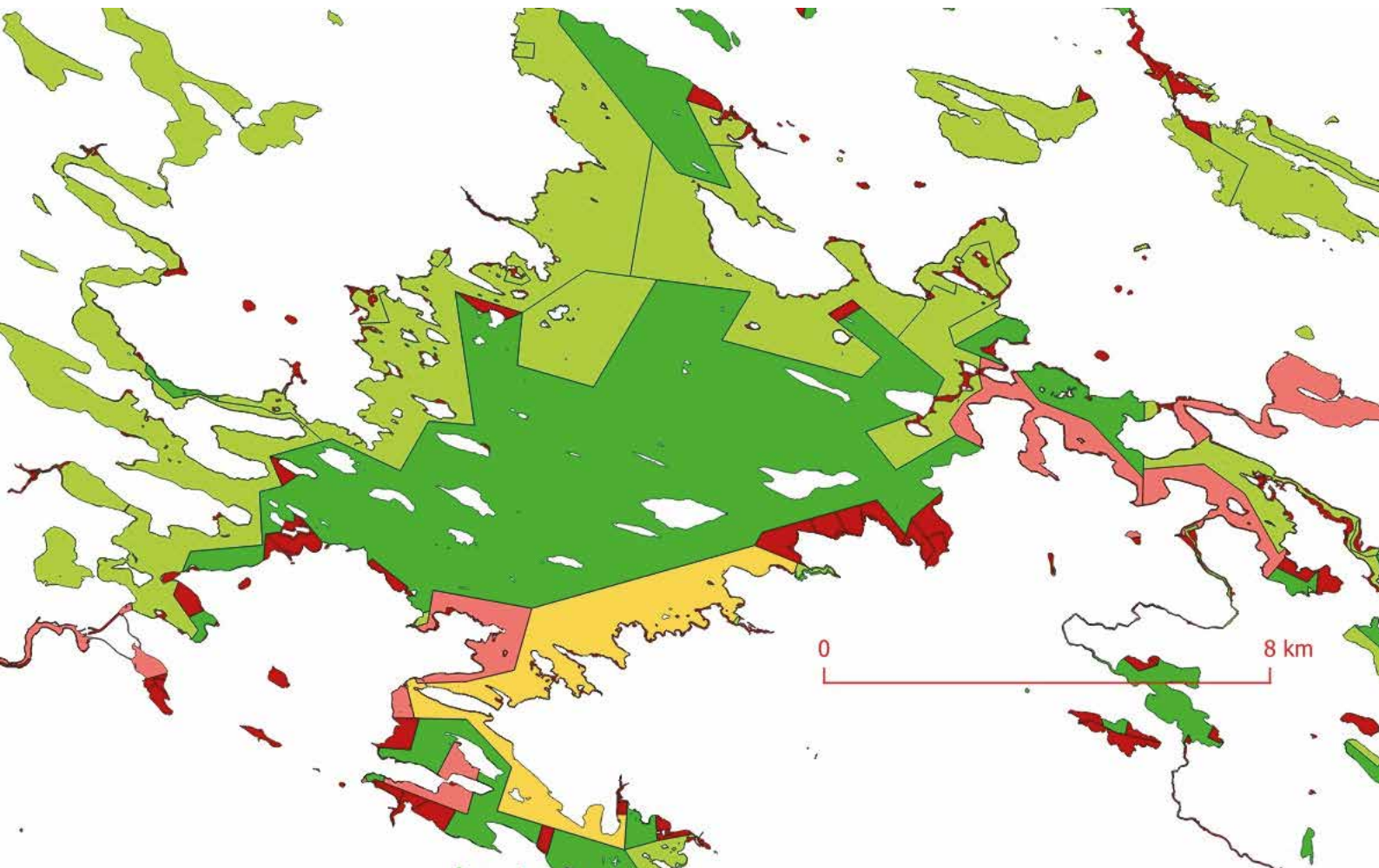


VOKE - Vesialueen omistuksen kehittämishanke 2024 - Hankeraportti

Risto Vesa, Kalatalouden Keskusliitto



Tiivistelmä	3
Vesialueiden omistusyhteisöjen yhdistäminen. Miksi?	3
Ensisijaiset esitykset.....	3
Yhdistämistoimituksen toimitusmaksun maksajaksi valtio	3
Hankkeet toteuttamaan laajoja vesialueiden yhdistämisiä	3
Hankkeen maakunnalliset vesialueiden yhdistämistoimitusesitykset.....	3
Muut esitykset	3
Kalatalousalueiden toiminnanjohtajille lisää kiinteistötietojärjestelmän (KTJ) käyttöoikeuksia.....	3
Maksuasetuksen muutos	4
Kalastuslain kehittäminen	4
Yhteisuelain kehittäminen	4
ELY-keskusten harkinnanvaraisten vesien- ja merenhoidon sekä vesistö-, vesitalous- ja kalataloustoimenpiteiden valtionavustusten ehtojen kehittäminen.....	4
Merenhoidon suunnittelu ja toteutus	4
Saaristoasiain neuvottelukunta	4
Yhdistys- ja sopimus pohjaisen toiminnan kehittäminen	4
Alkusanat	5
Hankkeen tavoitteet	6
Hankkeen aikataulu, resurssit ja organisaatio	6
Vesialueiden omistusyhteisöjen historiaa.....	6
Kalastushoitoyhtymät ja osakalastuskunnat.....	6
Osaksluettelot.....	7
Osakaskunta osoittautuu useammaksi osakaskunnaksi	7
Väestön kehityksestä	7
Suomen väestö vanhenee, vähenee ja keskittyy.....	7
Ikääntyneisyydestä osakaskunnissa	8
Ikääntyminen kunnissa	8
Tekojärvet	8
VOKE-hankkeen tekemä tiedonkeruu	9
Webropol-tiedustelut.....	9
Kalatalousalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmat	9
Kalastusmatkailu käyttö- ja hoitosuunnitelmissa.....	10
Kaupallinen kalastus käyttö- ja hoitosuunnitelmissa.....	12
Vesialueiden yhdistäminen käyttö- ja hoitosuunnitelmissa	13
Teams-haastattelut.....	15
Toimijoiden ikääntyminen	16
Yhdistykset ja sopimukset	16
Maanmittauslaitoksen arviointia haastatteluissa	18
Hankkeet vesialueiden yhdistämistoimitusten vetureina	21
Maakunnat, kalatalousalueet, merkittävät yhdistettävät vesialueet	22
Suomenlahden rannikon ja Saaristomerén vesialueiden omistuksen pirstaleisuus	25
Lainsäädännön kehittämistarpeita	26
Kalastuslain kehittäminen.....	26
Kalatalousalueiden jäsenten äänimäärää	26
Yhteisuelain kehittäminen.....	27
Kokousmenettelyt ja äänestäminen	27
Yhteystietojen lähettäminen.....	27
Kiinteistönmuodostamislain kehittäminen.....	28
ELY-keskuksen harkinnanvaraisen valtionavustusten kokonaisuuden kehittäminen	28
Kehitysesityksiä ELY-keskusten harkinnanvaraisten vesien- ja merenhoidon sekä vesistö-, vesitalous- ja kalataloustoimenpiteiden valtionavustuksiin.....	28
Hakija.....	28
Avustuksen osuus hankkeen kustannuksista	29
Vesien- ja merenhoidon toimenpiteiden toteuttaminen.....	29
Lähteet.....	30
Liiteluettelo	30
Liite 1 Kysymyksiä Teams-haastatteluihin	31
Liite 2 Säkylän Pyhäjärven hoitoyhdistys ry:n säännöt	32
Liite 3 Taulukon vesialuekohtaisia perusteluita.....	35
Liite 4 VOKE:n webropol-kysely, ELY-keskukset, Vapaa kenttä, kaikki vastaukset [9/11]	47
Liite 5. Kalatalousalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmat.....	49

Tiivistelmä

Vesialueiden omistusyhteisöjen yhdistäminen. Miksi?

Suomessa syntyvyys alenee ja kuolleisuus kasvaa, työikäisen väestön määrä vähenee, iäkkäiden määrä kasvaa ja valikoiva muuttoliike lisää alueiden välisiä eroja. Suomessa vesialueiden omistus on pirstoutunut pieniin omistusyksiköihin eikä näiden lukuisten vesialueiden hallintoon enää riitä vapaaehtoisia ja vesialueet jäävät usein heitteille. Vesialueiden omistusyksiköiden ajanmukaistaminen niiden kokoa kasvattamalla on tehokkain toimi, jolla tähän haasteeseen voidaan vastata kestävästi.

Vesialueiden osakaskuntien yhdistämistoimituksilla saadaan hallinnollisesti tehokkaampia omistusyksiköitä. Jokainen yhdistämistoimitus:

- vapauttaa hallintoon käytettyä rahaa kalavedenhoitotyöhön ja ongelmallisimmilla alueilla
- varmistaa että alueella on hallinto, joka voi tehdä hoitotyötä ja kalastuksen järjestämistä, ja johon voidaan olla yhteydessä.

Kalatalousalueiden lakisääteisten käyttö- ja hoitosuunnitelmien toimeenpano etenee vain toimintakykyisissä osakaskunnissa.

Kaupallisen kalastuksen toimintaedellytyksistä huolehtiminen osakaskuntatasolla on myös huoltovarmuuttamme kohentava tekijä.

Ensisijaiset esitykset

Hanke esittää ensisijaisina esityksinä toimenpiteitä, joilla vesialueiden omistusyksiköiden toiminnan ajantasaistamiseksi voitaisiin saavuttaa tehokkaasti merkittäviä uudistuksia.

Yhdistämistoimituksen toimitusmaksun maksajaksi valtio

Vesialueiden omistusolojen pirstoutuneisuutta tulee poistaa tukemalla vesialueiden omistajia muodostaan ajanmukaisia toimivia, suurempia vesialueiden omistusyksiköitä. Yhdistämistoimituksien kiinteistötoimitusmaksua ei enää tule periä vesialueiden omistajilta, vaan valtion tulee maksaa yhdistämistoimitusmaksu, kuten jo toimitaan kiinteistömuodostamislain 100 §:n mukaan yhteismetsien osalta.

Hankkeet toteuttamaan laajoja vesialueiden yhdistämisiä

Hankemuotoinen toiminta on jo näyttänyt toimivuutensa merkittävien yhdistämistoimitusten toteuttamisessa. Hankkeiden rakentamisen esteitä on raivattava, rahoitusrakenne on selkeytettävä ja on luotava toimintatapa pitkäaikaiselle hankkeiden sarjalle. Aiempien hankkeiden perusteella voidaan huomata, että toteutuakseen yksittäisen hankkeen tulee toimia 2–3 vuotta.

Hankkeen maakunnalliset vesialueiden yhdistämistoimitusesitykset

Hankkeen esityksessä noin 360 vesialueiden omistusyksikköä muuttuisi yhdistämistoimituksin 25:ksi vesialueiden osakaskunnaksi. Toimituksella olisi vaikutusta noin 49 500 osakastilaan. Toimitusten hinta maanmittauslaitoksen vuoden 2024 hinta-asetuksen mukaan laskettuna olisi 301 840 euroa.

Aiheesta tarkemmin kappaleessa ”Maakunnat, kalatalousalueet, merkittävät yhdistettävät vesialueet”.

Muut esitykset

Kalatalousalueiden toiminnanjohtajille lisää kiinteistötietojärjestelmän (KTJ) käyttöoikeuksia

Kalatalousalueiden toiminnanjohtajille tulee antaa lisää kiinteistötietojärjestelmään maksuttomia käyttöoikeuksia kalastuslaissa jo kalatalousalueille annettujen käyttöoikeuksien yhteyteen. Kalatalousalueiden tulee voida tehdä laskelmia yhdistämistoimitusten kustannuksista yhdistämistoimituksia haluaville vesialueiden omistajille osana käyttö- ja hoitosuunnitelmien toimeenpanoa.

Maksuasetuksen muutos

Maa- ja metsätalousministeriön asetusta kiinteistötoimitusmaksusta tulee mahdollisimman pian muuttaa niin, ettei se estä jo muodostettuun suureen osakaskuntaan liittymistä lisää vesialueiden omistusyksiköitä.

Suuri osakaskunta ei pysty ottamaan uusia pieniä osakaskuntia mukaan osakaskuntaan, kun toimitusmaksu määräytyy osakaskiinteistöjen lukumäärän mukaan yhdistämisen jälkeen on hinta kohtuuttoman korkea ja todellinen este toimitukselle. Valtion tulee maksaa yhdistämistoimitusmaksu joko kokonaan tai osittain.

Sellaista yhdistämistoimituksen hinnoittelurakennetta voisi vaihtoehtoisesti harkita, jossa osakaskunnalle toimituksesta tulisi pienehkö kiinteä maksu, mutta valtio maksaisi muut kustannukset.

Kalastuslain kehittäminen

Osakaskuntien yhdistämistoimituksen ainoa haitta on, että yhdistyvät osakaskunnat menettävät kohtuuttomasti äänioikeuttaan kalatalousalueiden kokouksissa. Tämä on tällä hetkellä paikoin jopa este yhdistämistoimituksille. Haittaa tulee kompensoida kalastuslain muutoksella.

Yhteisaluelain kehittäminen

Yhteisaluelaissa on useita selkeyttämistä vaativia tulkintaongelmia, kuten se, lasketaanko valtakirjan/asiain miehen välityksellä äänestäneet osakkaat mukaan ”äänestäneisiin osakkaisiin” vai onko tarkoitus laskea fyysisesti paikalla olevia henkilöitä. Yhdistämistä koskeva päätös vaatii mahdollisessa äänestyksessä määränemistön. Asia tulee ratkaista hallitusohjelmaan kirjattun yhteisaluelain uudistamisen yhteydessä.

ELY-keskusten harkinnanvaraisten vesien- ja merenhoidon sekä vesistö-, vesitalous- ja kalataloustoimenpiteiden valtionavustusten ehtojen kehittäminen

Asetus (714/2015 5§: 2) tulisi ajankäytön siven, että osakaskunnan ja vesioikeudellisten yhteisöjen muodostamisen lisäksi siinä selkeästi mainittaisiin myös järjestäytyminen osakaskunnaksi sekä osakaskuntien yhdistäminen, jos toimilla olisi hankkeen toteuttamisen kannalta merkitystä.

Hankkeiden hakuehtoja tulee muotoilla asetuksessa ja ELY-keskusten hankkeiden hakuehtoja tulee muuttaa, että jo hankehakemuksessa voidaan myöntää rahoitusta hankkeen toteuttamista tukevalle vesialueiden omistusyksiköiden yhdistämistoimille ja/tai osakaskuntien järjestäytymiseen.

Kalatalousalueen asemaa tulee parantaa ja selkeyttää sen hakiessa rahoitusta käyttö- ja hoitosuunnitelman toteuttamiseen tähtäävään hankkeeseen, joka voisi tarkoittaa myös osakaskuntien yhdistämistä.

Merenhoidon suunnittelu ja toteutus

Suomen Merialuesuunnitelma 2030 päivitystyössä vuosien 2024–2027 aikana kalatalousalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmien toimeenpano ja vesialueiden omistusyksiköiden kehittämistarpeet tulee ottaa osaksi merialuesuunnitelmien päivitystyön vuorovaikutussuunnitelmia ja tuoda näkyviin varsinaisessa merialuesuunnitelmassa. Tällä edistetään kalatalousalueiden asemaa hanketoimijana ja edistetään vesialueiden omistusyksiköiden kehittämistyötä.

Merialuesuunnittelussa pitää ottaa selväsanaisesti kantaa rannikon vesialueiden pirstaloitumisen aiheuttamiin ongelmiin ja pirstaloitumisen vähentämisellä saavutettaviin etuihin.

Saaristoasiain neuvottelukunta

Mökkibarometrin, joka on saaristoasiain neuvottelukunnan toistuvasti toteutettava vapaa-ajan asumisen seurannan väline, tulisi tuottaa tiedustelutietoa vesialueiden omistamisesta saaristoalueilla. Tietoa voitaisiin hyödyntää pirstaleisten vesialueiden omistusolojen kehittämisessä.

Yhdistys- ja sopimus pohjaisen toiminnan kehittäminen

Vesialueiden omistajien yhdistysmuotoista ja sopimus pohjaista yhteistoimintaa tulee edistää varsinkin niillä alueilla, joissa pienten omistusyksiköiden yhdistämistoimitukset eivät jostakin syystä ole mahdollisia. Kalatalousneuvonnalle tarvitaan tähän työhön lisäresursseja, koska yhteistyö ratkaisut ovat yksilöllisiä ja räätälöityjä ratkaisuja.

Alkusanat

Suomessa vesialueiden omistajatahoja on kolme. Niitä omistavat vesialueiden osakaskunnat, jolloin vesialueella on useampi kuin yksi omistaja. Maassamme on noin 20 000 vesialueen osakaskuntaa, yhteispinta-alaltaan noin 3,9 miljoonaa hehtaaria. Vesialueiden omistajien määräksi on arvioitu noin 1,5 miljoonaa henkilöä.

Valtio on merkittävä vesialueen omistaja 3,4 miljoonalla hehtaarilla. Nämä vedet ovat Metsähallituksen hallinnassa. Vesialueita omistavat myös yksityiset ihmiset ja yhteisöt, kuten yhtiöt, kunnat ja seurakunnat. Yksityisten vesialueiden pinta-ala on 1,25 miljoonaa hehtaaria

Nykyisen Luonnonvarakeskuksen edeltäjän, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen (RKTL), ”Kalaveden omistajan profiili” -tutkimuksessa suurimmaksi vesialueiden käyttöön ja hallintoon liittyväksi ongelmaksi nimettiin vesialueiden omistuksen hajanaisuus ja pienet omistusyksiköt. Viime vuosina ongelman on havaittu kärjistyvän väestön ikääntymisen myötä. Monissa pienissä vesialueiden omistajayksiköissä toiminta on päättymässä toimijoiden loppumisen takia.

Vesialueen omistajayksiköiden toimintakykyä on mahdollista parantaa usealla eri tavalla. Kalastuslain ja yhteisaluelain muutosten yhteydessä kiinteistönmuodostamislakiin lisättiin vuoden 2001 alussa myös säännökset yhteisten alueiden yhdistämisestä (Vilksa P. Maankäyttö-lehti 1/2004 s. 22). Osakaskuntia yhdistettäessä eri kiinteistörekisteriyksikköinä olevat vesialueet voidaan yhdistää maanmittaustoimituksella, jolloin saadaan aikaan luonteeltaan pysyvä, suurempi yhtenäinen vesialue.

Etelä-Savossa osakaskuntia hankemuotoisesti yhdistämällä on osakaskuntien keskimääräinen koko kasvanut 250 hehtaarista yli 6 000 hehtaariin. Alueen toimijoille tehdyn kyselyn perusteella kalastajat ja vesialueen omistajat ovat erittäin tyytyväisiä uusien osakaskuntien toimintaan ja sen tuomiin mahdollisuuksiin. Isojen osakaskuntien toiminta on nykyaikaista, tarvittavia toimijoita on saatu ja talous on vahvala pohjalla. Vesien- ja kalastonhoitoon pystytään panostamaan selkeästi entistä enemmän.

Vesialueiden yhdistäminen maanmittaustoimituksilla ei aina ole järkevin ja kustannustehokkain keino kehittää vesialueen omistajien yhteistoimintaa. Esimerkiksi monin paikoin rannikolla, missä vesialueiden omistajuus koostuu osakaskuntien lisäksi yksityisistä vesipalstoista, sopimus pohjainen omistajien välinen yhteistyö on luonteva vaihtoehto tehostaa toimintoja ja kynnys tällaiselle yhteistyölle on tavallisesti alhaisempi. Tehtäviensiirtosopimuksilla kalatalousalueille tai viereiselle vedenomistajalle on paikoin pystytty hoitamaan vesiä omistusrajat ylittäen.

Tässä selvityksessä on maakunnittain arvioitu vesialueiden yhdistämisen käytännön tarvetta, tehty esityksiä yhdistettävistä vesialueista ja arvio yhdistystoimitusten hinnasta sekä esitys sopimus pohjaisista menettelyistä järjestää vesialueiden hoito.

Koska selvityksen tavoitteet kohdistuvat vesialueiden omistusyksiköiden toimintojen ajankäytön parantamiseen ja yhteistyön kehittämiseen eivätkä niinkään kalastusoikeuksien juridiikkaan, selvityksessä ei käsitellä koskiviljoja ja niiden erityispiirteisiä ongelmia.

Korostetaan, että tässä selvityksessä esitetyt maakunnissa tarvittavat toimintojen ajankäytön parantamistoimet, kuten yhdistämistoimitukset, ovat vain todella vähäinen osa todellisesta toimintojen järjestelytarpeesta.

Työn lopputulosta toivottavasti voidaan hyödyntää alkaneella ja tulevilla hallituskausilla erilaisten rahoituslähteiden käytön sekä vesialueiden yhteistoiminnan suunnittelun pohjana.

Suuret kiitokset Kalatalouden Keskusliiton ja liiton jäsenjärjestöjen osaaville ammattilaisille ja muillekin ihmisille, jotka auttoivat hankkeen toteuttamisessa.

Hankkeen tavoitteet

Hanke pyrkii osoittamaan päättäjille, että vesialueiden omistusyksiköitä tulisi kehittää, vaikkapa samalla tavoin kuin yhteismetsiä. Hanke kartoittaa omistusyksiköiden ongelmia kertoakseen niistä raportissa luotettavasti.

Hankeraporttiin kootaan maakunnittain vesialueiden yhdistämiskohteita, joissaärkevin kustannuksin on mahdollista saavuttaa merkittäviä hyötyjä. Omistajien halukkuus yhdistämistoimituksiin on ollut tärkeä kriteeri kohteita valittaessa.

Hanke esittää hallitusohjelmaan rahoitustarpeita ja tekee ehdotuksia lainsäädännön kehittämiseksi yhdistämistoimitusten edistämiseksi.

Lisäksi hanke selvittää yhdistys- ja sopimus pohjaisen toiminnan käytäntöjä sekä esittää niiden vahvistamis- ja edistämistoimia, koska ne ovat monin paikoin kalastuksen järjestämisen kannalta riittäviä ja kustannustehokkaita ratkaisuja.

Hankkeen aikataulu, resurssit ja organisaatio

Eduskunnan valtiovarainvaliokunta myönsi Kalatalouden Keskusliitolle vuoden 2025 talousarvion käsittelyn yhteydessä hankerahoitusta 100 000 euroa. Muodollisen rahoituspäätöksen teki Maa- ja metsätalousministeriö/kalastonhoitomaksuvarat. Hankkeen toteutusaika oli 1.2. – 31.12.2024. Hankkeelle palkattiin yksi hanketyöntekijä, Risto Vesa. Kalatalouden Keskusliiton henkilöstöllä oli myös hankkeessa työtunteja. Taloushallinnosta vastasi Kalatalouden Keskusliitto, ja hankkeelle perustettiin ohjausryhmä, johon kuuluivat: Kalatalouden Keskusliitosta toiminnanjohtaja Vesa Karttunen, järjestöasiantuntija Mikko Malin ja lakimies Rasmus Åkerblom, Maanmittauslaitoksesta yli-insinööri Kalle Konttinen, Pohjois-Savon kalatalouskeskuksesta toiminnanjohtaja Sami Kurenniemi, ja Pohjois-Savon ELY-keskuksesta kalastusbiologi Teemu Hentinen.

Ohjausryhmän kokoontui kolme kertaa. Ohjausryhmän kolmannessa kokouksessa hyväksyttiin hankkeen raportti pääpiirteissään.

Vesialueiden omistusyhteisöjen historiaa

Vesialueiden omistusoikeuksien muodostuminen Suomessa on alkanut asutuksen leviämisen myötä. Asumattomia ja omistajaa vailla olevia alueita oli tuolloin jokaisella mahdollisuus vallata käyttöönsä. Vähitellen syntyi aina 1700-luvulle asti jatkunut talousmuoto, jossa suomalaiset nauttivat rinnan kotitiluksiaan ja kaukana sijaitsevia erämaitaan. Vuoden 1734 rakennuskaareissa lopulta muun muassa määrättiin vesialueiden omistussuhteissa noudatettavaksi kylien välillä keskiviiviperiaatetta. Sen mukaan jokaiselle vesioikeudelliselle kylälle kuuluu rajalinjain ja kylän maatilusten mukaan oman rantansa edustalla oleva vesialue, joka on lähempänä omaa rantaa kuin toisen (Honkanen, M-L. 1985 s. 7 ja 21–22).

Yhteisten alueiden hallintoon kohdistuvia lakeja (Laki yhteisistä alueista ja niihin verrattavista etuuksista 204/1940) on Suomessa sovellettu runsaat 80 vuotta ja niillä tapahtuvan kalastuksen lakiperusteista hallintoa (Rakennuskaari 1902 17. luku) on toteutettu jo yli sata vuotta (Viiska, P. 2006 s. 19–20).

Vesioikeudellisen jaon toteutus on ollut eri puolilla Suomea hyvin vaihtelevaa. Nykyiset merkittävimmät kalataloudelliset ongelmat ovat alueilla missä jako on laadittu lähinnä muutamille tiloille, jolloin alue on pirstaloitunut.

Tämän laajempaa historiikkaa ei tässä yhteydessä ole aiheellista esittää. Vesialueiden omistukseen ja niiden hallintaan kuitenkin edelleen liittyy monia lähihistoriasta kumpuavia ilmiöitä.

Kalastushoitoyhtymät ja osakalastuskunnat

Lähihistoriasta voidaan mainita, että yhteisesti omistetun vesialueen hallintotavaksi voitiin vuoden 1951 kalastuslain mukaan ottaa useamman kalastuskunnan muodostama kalastushoitoyhtymä. Tätä toimintatapaa on jatkettu paikoin tähän päivään asti. Sama laki salli osakalastuskunnan jakautua määrän vuosien ajaksi osakalastuskunniksi, jotka toimivat kuten kalastuskunnat. Näitäkin on vielä ilmeisesti muutamia toiminnassa.

Miksi näin? On ilmeistä, että vaivalla rakennettuja herkkiä hallintorakenteita on haluttu pitää yllä, vaikka riskit toiminnan laillisen pohjan puuttumisesta ovat useimmiten olleet tiedossa. Rakenteisiin ei ole haluttu kajota, koska on arvioitu, että jos korttitalo murennetaan, ei voimassa olevan lainsäädännön mukaisten hallintorakenteiden pystyttäjiä eikä uusia toimijoita tai rahaakaan ole, joten toimintaa on jatkettu kuten ennenkin.

Osakasluettelot

Ongelmien syntyemiselle ja niiden esiintymiselle edelleen on siis usein löydettävissä syitä aiemmasta alaa ohjanneesta lainsäädännöstä. Tästä esimerkkinä vuoden 1982 kalastuslaki, jonka 55 §:ssä säädettiin osakasluettelosta seuraavaa: ”Jolleivät osakkaiden vesialueosuudet ole tiedossa, tai jos niistä kalastuskunnan kokouksessa ilmenee erimielisyyttä, on maanmittauskonttorilta pyydettävä nämä osuudet osoittava luettelo. Luettelosta ei peritä maksua. Mutta Jos maanmittauskonttorissa ei ole 1 momentissa mainittua luetteloa tai se on puutteellinen ja luettelon laatiminen tai täydentäminen edellyttää jakolain 231 b §:ssä tarkoitettua toimituksen suorittamista, on kalastuskunnan luettelon saadakseen haettava mainittua toimitusta, josta aiheutuvat kustannukset suoritetaan kalastuskunnan varoista”.

Käytännössä kalastuskunnat olisivat joutuneet maksamaan osakasluetteloista, mutta usein varojen puutteessa toimittiin puutteellisilla luetteloilla tai jopa ilman niitä. Tämä johti siihen, että kokouksissa vältettiin erimielisyyksiä ja äänestyksissä käytettiin osuuslukujen suuruuksien sijaan ”mies ja ääni” -periaatetta. Kokouksiin osallistui monin paikoin myös ei-osakkaita, eikä tätä pidetty ongelmana, koska kalastuskunnat oli säädetty järjestämään kalastusta, eivätkä ne olleet omistusyhteisöjä. Omistukseen liittyvät asiat kuuluivat osakaskunnille.

Lopulta vuonna 2000 osakaskuntien ja kalastuskuntien hallinnot yhdistettiin yhteisalue lain uudistuksessa, koska kummassakin oli samat osakkaat.

Osakaskunta osoittautuu useammaksi osakaskunnaksi

Vielä yksi esimerkki, miksi osakaskuntatoiminta usein ajautui vaikeuksiin. Vuoden 1951 lain mukaan osakaskuntien säännöt hyväksyi lääninhallitus. Varsinainen kalastusviranomainen, kalastuspiirit, muodostettiin 1982 lain nojalla. Näinä aikoina sääntöjä hyväksyttäessä osakaskunnan rajojen tarkastamisissa oli puutteita, jotka ovat myöhemmin tulleet maanmittauslaitoksen osakasluetteloiden kehittymisen myötä ikävästi vastaan. On ilmaantunut paljon tapauksia, joissa kokonaisen järven useita vuosikymmeniä toiminut osakaskunta on osoittautunut vaikkapa viideksi osakaskunnaksi. Asiallisesti tehtäviään hoitanut yhteisö on joutunut yllättävään ja ikävään tilanteeseen.

Toiminnan jatkamisesta on tehty hyviä ja huonoja ratkaisuja. Osa näistä tapauksista on perustanut yhdistyksen, osa on järjestänyt käytännön toiminnot sopimuksilla yhden osakaskunnan kautta. Varakkaimmat ovat voineet säilyttää asetelmansa Maanmittauslaitoksen yhdistämistoimituksen avulla. Juridisesti huonoimmassa asemassa ovat ne, jotka jatkavat toimintaa kuin mitään ei olisi tapahtunut. Näitä toimijoita on edelleen olemassa.

Väestön kehityksestä

Suomen väestö vanhenee, vähenee ja keskittyy

Suomi on ajautunut 2020-luvun vaihteessa eräänlaiseen kierteeseen, jossa syntyvyys alenee ja kuolleisuus kasvaa väestön ikärakenteen muutoksen seurauksena, työikäisen väestön määrä vähenee, iäkkäiden määrä kasvaa ja valikoiva muuttoliike lisää samanaikaisesti alueiden välisiä eroja. Väestön ikärakenteen muutos on ennusteiden mukaan suurimmillaan seuraavan 20 vuoden aikana: lasten ja työikäisten määrä vähenee samanaikaisesti kuin iäkkäiden määrä kasvaa. Suurin kasvupaine kohdistuu yli 75- ja yli 85-vuotiaiden ikäluokkiin. (Lähde: Alueiden väliset elinvoima-, vetovoima- ja pitovoimaerot. Timo Aro, Rasmus Aro, Tuomas Hanhela ja Eero Laesterä. Kunnallissalan kehittämissäätöön Julkaisu 63 2023).

Esimerkiksi yli 75-vuotiaiden määrä nousi Tilastokeskuksen vuoden (2021) väestöennusteen mukaan nykyisestä (2022) noin 601 000 henkilöstä yhteensä noin 904 500 henkilöön vuoteen 2040 mennessä. Yli

65-vuotiaan väestön osuus alueenväestöstä vaihtelisi merkittävästi alueiden välillä. Alueellisen vaihteluvälin suuruutta kuvaa hyvin se, että suurimmilla kaupunkiseuduilla yli 65-vuotiaan väestön osuus jää alle 20 %:iin väestöstä, kun taas suurten kaupunkien vaikutusalueen ulkopuolella osuus voi nousta kolmannekseen tai jopa yli puoleen alueen koko väestöstä.

Ikääntyneisyydestä osakaskunnissa

Tänä päivänä yhteiskunnassamme on yhä enemmän aktiivisia, terveitä toimintakykyisiä ikääntyneitä. Väestön elinikä ja eliniän odote ovat nousseet. Tästä on seurannut se, etteivät ikääntyneet koe kuuluvansa perinteiseen määritettyyn ikäluokkaan eli siihen, millaiseksi vanhuuskäsitys on edellisten sukupolvien aikana muovautunut. (Ikäpolvien taju : elämänkulku ja ikäpolvet muuttuvassa maailmassa. Saarenheimo, Pietilä, Maununaho, Tiihonen & Pohjolainen 2014,5.)

Suomessa, varsinkin kolmannen sektorin toimijoina, ikäihmiset on tunnistettu laajasti yhteiskunnan voimavarana. Osakaskuntien ja kalatalousalueiden sekä niiden edeltäjien eli kalastusalueiden toimintakyky on jo vuosikymmeniä nojannut aktiivisten ikääntyneiden haluun hoitaa yhteistä vesialueomaisuutta. Tilanne on kuitenkin kärjistynyt niin, että kasvukeskusten ulkopuolella olevat ikääntyneet toimijat ovat katoamassa.

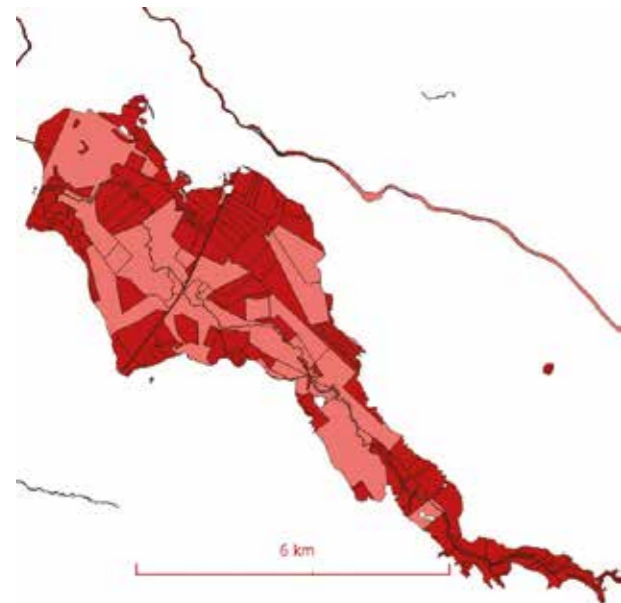
Ikääntyminen kunnissa

Väestön väheneminen ja ikääntyminen kiinnostaa vesialueiden osakaskuntien lisäksi muun muassa maamme kuntia, koska aiheuttaa ilmiö myös niille erilaisia vakavia ongelmia. Aiheen ympäriltä on olemassa runsaasti tutkimuksia ja selvityksiä. On havaittu, että kuntien alueilla olevilla vesialueilla on merkitystä ja potentiaalia, kun on haettu sopeutus- ja uudistumiskeinoja kuntastrategioihin. Aiheesta tarkemmin esimerkiksi: [Pienten kuntien strategiat ja luovat ratkaisut -pdf](#). Vesialueiden toimivuuden ajantasaistaminen osakaskuntia yhdistämällä, kuntalaisten hyvinvoinnin lisäämiseksi, pitäisi kuulua vesistörikkaiden kuntien kuntastrategioihin nykyistä laajemmin.

Tekojärvet

Hankkeen yhteydessä tarkasteltiin lyhyesti tekojärviä, joita Suomessa on noin 50. Esimerkkinä on Siikalatvan kunnan Uljuan tekojärvi, joka on suurin valtion rakentama säännöstelyallas. Uljuan tekojärvi rakennettiin vuonna 1970 Siikajoen vesistöalueen säännöstelyä varten tulvasuojelun parantamiseksi ja tuottamaan vesivoimaa. Uljua on säännöstelytilavuudeltaan kolmanneksi suurin tekojärvi Suomessa. Altaan pinta-ala 27,5 neliökilometriä. Veden peittämän alueen omistusjärjestelyt ovat alkuperäisessä muodossaan (kuva alla). Uljualla toimii Siikajoen kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelman mukaan Uljuan tekoaltaan kalastusyhdistys, joka hallinnoi järven kalastusoikeuksia. <https://poytakirjat.siikajoki.fi/kuultus/6381569149725246391.1680083897106.PDF>

Kuva: Uljuan tekoallas, Siikalatvan kunta



Suomessa on tekojärvien lisäksi runsaasti vesivoimalaitosten tai säännöstelypatojen yläpuolisten vesialueiden vastaavan näköisiä omistuksellisia olosuhteita. Tarvittaisiin lainsäädäntöä, joka velvoittaisi valtion tai yhtiöt, jotka ovat olleet oloja muodostamassa, huolehtimaan tällaisen vesialueen omistusolot järkevaksi kokonaisuudeksi.

Lailla vesistöhankeiden johdosta suoritettavista tilusjärjestelyistä <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1988/19880451> ilmeisesti olisi mahdollista saada Uljuan altaan tapaisen alueen tilusjärjestely muodostettua valtion rahoituksella yhdeksi vesialueeksi. Tämä edellyttäisi vesialueiden omistajilta merkittävää aktiivisuutta.

Lain soveltuvuutta voisi "testata" toteuttamalla tilusjärjestelyt kohteessa, jossa tiluksia on Uljuua vähemmän. Seinäjoen lähistöllä oleva Kyrkösjärven tekojärvi voisi olla sopiva kohde. Kyrkösjärvi on mukana tämän raportin vesialuekohtaisissa tarkasteluissa.

VOKE-hankkeen tekemä tiedonkeruu

Hanke keräsi tarvitsemiaan tietoja ohjausryhmän suunnitteleman mukaisesti alan järjestöjen asiantuntijoiden ja viranhaltijoiden haastatteluilla sekä webropol-kyselyillä.

Webropol-tiedustelut

Hankkeen Webropol-tiedustelut tehtiin vuonna 2024 helmi- maaliskuun aikana. Tiedustelujen postitusten yhteydessä kerroimme hankkeesta ja esitimme muutamia kysymyksiä. Koska hanke halusi saada laajasti kalatalouskentän näkemyksiä selvitykseensä, kyselyä tehtiin viranomaisille ja järjestöille.

Kyselyt olivat kahta perusmuotoa, joko suoraan henkilöille sähköpostilinkin kera lähetettyjä, kuten

- ELY-keskuksille (kala-ELY:t),
- Kalaleader aktivaattoreille

tai avoimen vastauslinkin sisältäviä kyselyjä, joissa tiedustelun saajaa pyydettiin vastaamaan kyselyyn ja jakamaan yhteisössään sopiville henkilöille. Tällainen kysely toimitettiin

- Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestölle (SVK)
- Suomen Ammattikalastajaliitto r.y:lle (SAKL)
- Suomen sisävesiammattikalastajien liitto ry:lle (SSAK)
- Kalastusopaskilta ry:lle

Kala-ELYjen vastauksista (20 lähetystä, 11 vastausta) hanke sai tukea tehtävänsä toteuttamiseen toivotulla tavalla (Kala-ELYjen kyselyn vapaan kentän vastaukset Liite 4). Järjestöjen vastausten määrä oli vähäinen, jopa nolla, joten niihin ei käytännössä voitu juurikaan tukeutua.

Kalatalousalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmat

Kalatalousalueet ovat kalastuslain mukaisesti laatineet ja ottaneet käyttöön aluettaan koskevan käyttö- ja hoitosuunnitelman, jolla turvataan alueen kalavarojen kestävä ja monipuolinen tuotto ja käyttö sekä biologinen monimuotoisuus, ja edistetään vapaa-ajan sekä kaupallisen kalastuksen toimintaedellytyksiä.



Koska käyttö- ja hoitosuunnitelman on sisällettävä kalataloudellisesti merkittävien alueiden sekä kaupalliseen kalastukseen ja kalastusmatkailutarkoitukseen hyvin soveltuvien alueiden määrittäminen, hanke kävi läpi Suomen kaikkien 118:n kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelmat ja suunnitelmiin sisältyvät kirjaukset, jotka koskevat kaupallista- ja vapaa-ajankalastusta sekä vesialueiden yhdistämistöimituksia.

Näin syntyneitä aineistoa on työstetty monin osin ChatGPT:llä. Tekoälyn käytössä on pyritty huomioimaan, että tekoälyllä on vaikea saavuttaa 100 % käyttövarmuutta ja ChatGPT:n ”luovuus” johtaa välillä väärin vastauksiin ja uusien faktojen keksimiseen. ChatGPT:n toimii melko luottavasti, kun sille on syötetty omaa tekstiaineistoa. Hankkeen tekoälylle antamat syötteet ovat olleet itsekoostettuja, joten saadut ja tarkastetut vastaukset ovat oletettavasti varsin hyvin paikkansa pitäviä.

Muun tarpeellisen tiedon etsintää auttoi monta kertaa käynti Kalatalouden Keskusliiton ahven.netin [kalatalousalueet kartalla -sivustolla](#).

Kalastusmatkailu käyttö- ja hoitosuunnitelmissa

Suomessa on vuonna 2024 valmistunut Kalastusmatkailun kehittämisohjelma 2023–2033. Hanke koetti selvittää, miten käyttö- ja hoitosuunnitelmat suhtautuvat kalastusmatkailuun alueillaan.

Huom! Hankkeen tuottama aineisto kalastusmatkailusta käyttö- ja hoitosuunnitelmissa on kokonaisuudessaan luettavissa raportin liitteestä Kalatalousalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmat (Liite 5). Tässä raportissa on esillä aineiston lyhennelmä.

Hanke esitti käyttö- ja hoitosuunnitelmista kootun aineiston pohjalta ChatGPT:lle joukon kysymyksiä kalastusmatkailusta.

Kalastusmatkailu merialueen kalatalousalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmissa

1. Kysymys: Kuinka monessa alla olevan tekstin kalatalousalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmissa todetaan kaikkien, tai lähes kaikkien vesialueiden soveltuvan kalastusmatkailukäyttöön ja montako niitä on prosentteina tekstin kaikista kalatalousalueista?

ChatGPT vastaus: Syöte tekstissä on 25 kalatalousaluetta. Niistä 13 todetaan kaikkien tai lähes kaikkien vesialueiden soveltuvan kalastusmatkailukäyttöön.



52 % merialueen kalatalousalueista toteaa kaikkien tai lähes kaikkien vesialueiden soveltuvan kalastusmatkailukäyttöön.

Kalastusmatkailu sisävesialueen kalatalousalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmissa

2. Kysymys: Kuinka monessa alla olevan tekstin kalatalousalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmissa todetaan kaikkien, tai lähes kaikkien vesialueiden soveltuvan kalastusmatkailukäyttöön ja montako niitä on prosentteina tekstin kaikista kalatalousalueista?

ChatGPT: Syöte tekstissä on yhteensä 99 kalatalousaluetta. Niistä 23 aluetta toteavat, että kaikki tai lähes kaikki vesialueet soveltuvat kalastusmatkailukäyttöön.



Noin 23 % kaikista sisävesialueen kalatalousalueista toteaa kaikkien tai lähes kaikkien vesialueiden soveltuvan kalastusmatkailukäyttöön

Vesialueet, jotka eivät sovellu kalastusmatkailukäyttöön

3. Kysymys: Mitkä vesialueet eivät käyttö- ja hoitosuunnitelmissa sovellu kalastusmatkailukäyttöön?

ChatGPT: Käyttö- ja hoitosuunnitelmissa mainittiin myös vesialueita, jotka eivät ole mainitun tekstin mukaan ainakaan suoraan soveltuvia kalastusmatkailuun tai niistä ei ole annettu riittäviä tietoja tämän arvioimiseksi.

Käyttö- ja hoitosuunnitelmissa mainittuja syitä olivat:

- Vesialueiden suuri rikkonaisuus ja osakaskuntien alhainen järjestäytyneisyysaste tekevät laajempien sopimusalueiden muodostamisen haastavaksi.
- Alueilla, kuten yleiset uimarannat, satamat sekä ranta-asutusalueet, kalastusmatkailu ei ole sopivaa.
- Nykytilassa ja lähitulevaisuudessa virtavesialueilla ei ole kiinnostavia tai kestäviä kalastuskohteita lohikalojen osalta.
- Virtavedet eivät sovellu tässä vaiheessa kalastusmatkailuun.
- Pernajanlahti ja Vanhankylänlahti eivät sovellu hyvin kalastusmatkailuun lajien lisääntymisalueiden ja vaellusreittien vuoksi.
- Kalastusmatkailu on vähäistä ja vain tietyt alueet soveltuvat kalastusmatkailuun.



Kalastusmatkailu kokonaisuutena vaikuttaisi olevan käyttö- ja hoitosuunnitelmien mukaan monipuolinen ja laajasti huomioitu osa kalatalousalueiden toimintaa, jota pyritään kehittämään huomioiden sekä ympäristö, että kalakantojen suojelu.



Kalatalousalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmissa on määritelty kalastusmatkailuun soveltuvat vesialueet.

Kaupallinen kalastus käyttö- ja hoitosuunnitelmissa

Huom! Hankkeen tuottama aineisto kaupallisesta kalastuksesta käyttö- ja hoitosuunnitelmissa on kokonaisuudessaan luettavissa raportin liitteestä Kalatalousalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmat (Liite 5). Tässä on esillä aineiston lyhennelmä.

Käyttö- ja hoitosuunnitelmiin tehtyjä kirjauksia kaupallisesta kalastuksesta luodattiin myös suunnitelmista kootusta aineistosta muutamalla ChatGPT:llä laaditulla kysymyksellä. Koska varsinkin troolauslupien myöntäminen on paikoitellen ollut haastavaa jo vuosikymmeniä, selvitettiin käyttö- ja hoitosuunnitelmien suhtautumista niihin.

Miksi troolausta ei sallita?

1.Kysymys: Mitkä kalatalousalueet eivät alla olevassa tekstissä salli troolausta joko koko vesialueellaan, tai osassa vesialueita? Kerro myös mistä syystä troolausta ei sallita tai sitä halutaan rajoittaa.

ChatGPT luetteli yhteensä 20 kalatalousaluetta ja löysi muun muassa seuraavia syitä miksi troolausta ei sallita tai sitä halutaan rajoittaa. Troolausta ei sallita:

- matala rannikkoalue ei sovellu troolikalastukselle.
- kapeikoissa, matalikoilla, tehtaan edustoilla ja satama-alueilla.
- koska järvet ovat liian pieniä.
- kapeissa lahdissa, matalissa vesissä ja rauhoitusalueilla.
- vähäisten troolaukseen soveltuvien alueiden ja muikun vähyyden takia.
- väyläalueilla, satamissa, kalastuskielossa olevilla alueilla, luonnonsuojelualueilla, kalaväylillä ja sotilasalueilla.

Myös alla lueteltuja syitä on kirjattu käyttö- ja hoitosuunnitelmiin:

- Troolausta rajoittaa alueen mataluus, rikkonaisuus ja kiinteät pyyntipaikat.
- Troolausmahdollisuudet arvioidaan tapauskohtaisesti.
- Troolin nähdään soveltuvan alueelle huonosti. Syynä keskusjärvien morfologiset ominaisuudet ja vesialueiden rikkonainen omistajuus.
- Troolaus ei sovellu joillekin selkävesille. Syynä järvilohen ja taimenen suojelu.
- Alueella ei ole kaupalliseen troolikalastukseen hyvin soveltuvia alueita. Syynä järvilohen vaellusreitit, vesireittien kapeus ja runsas vapaa-ajan asutus.
- Troolaus ei ole soveliaista. Syynä merialueen mataluus.
- Troolaus ei ole sallittua keskusjärvien alueella, koska keskusjärvet ovat matalia ja soveltuvat huonosti troolaukseen.



Syyt troolauksen kieltämiselle vaihtelevat alueittain, ja ne voivat liittyä muun muassa vesialueen mataluuteen, sen rikkonaisuuteen, järvilohen vaellusreitteihin, kapeisiin vesireitteihin, muille kalastustavoille varattuihin alueisiin, troolaukselle soveltumattomaan maantieteeseen tai muihin paikallisiin erityispiirteisiin ja -rajoituksiin.

Hankkeen näkökulmasta on syytä korostaa, että vesialueiden yhdistäminen tai yhteistoimintaa edistää kaupallisen kalastuksen ja varsinkin troolauksen toimintaedellytyksiä erityisesti alueilla, joissa troolivedot kulkevat useiden omistusyksiköiden alueella.

Käyttö- ja hoitosuunnitelmien kaupalliseen kalastukseen hyvin soveltuvat alueet.

2.Kysymys ChatGPT:lle: Poimi alla olevasta tekstistä käyttö- ja hoitosuunnitelmien kaupalliseen kalastukseen hyvin soveltuvia alueita.



ChatGPT mainitsi 56 kpl kaupalliseen kalastukseen hyvin soveltuvia alueita kalatalousalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmista.

Edellä olevan vastauksen pohjalta kysyttiin ChatGPT:ltä: Minkä tyyppiset alueet näyttäisivät alla olevassa listauksessa olevan kaupalliseen kalastukseen hyvin soveltuvia alueita? Luettele viisi aluetyyppiä, jotka vaikuttavan olevan tärkeimpiä syitä.

ChatGPT: Viisi aluetyyppiä, jotka vaikuttavat olevan tärkeitä kaupalliseen kalastukseen soveltuville alueille, ovat:

1. Laajat ja syvät selkävedet: Esimerkiksi Eteläisen Saimaan kalatalousalueen laajat selkävedet sopivat hyvin troolikalastukseen. Syvät selkävedet tarjoavat suotuisat olosuhteet eri kalastusmuodoille ja ovat usein tärkeitä trooli- ja nuottakalastuksessa.
2. Rannikon läheiset alueet ja merialueet ilman muuta toimintaa tai rajoituksia: Esimerkiksi Eteläisen Rannikko-Pohjanmaan ja Länsi-Uudenmaan kalatalousalueet, joissa rannikon läheiset alueet ovat vapaita muista toiminnoista ja kalastusrajoituksista, soveltuvat hyvin verkko- ja rysäkalastukseen.
3. Laajat järviolueet, joissa on monipuolisia kalastusmahdollisuuksia: Esimerkiksi Päijänteen kalatalousalue ja useampi muukin kalatalousalue, joissa on useita suuria järviä, soveltuvat hyvin useisiin eri pyyntimuotoihin, kuten rysä-, verkko-, katiska- ja nuottakalastukseen.
4. Alueet, joissa on vähän muita rajoituksia: Esimerkiksi Kalajoen kalatalousalueen rannikko, joka on vapaa luonnonsuojelualueista, väylistä ja satamista, on suotuisa kaupalliselle kalastukselle.
5. Alueet, joilla on hyvät mahdollisuudet tiettyjen kalalajien pyyntiin: Esimerkiksi kalatalousalueet, jotka soveltuvat erityisesti muikun pyyntiin ja muuhun kaupalliseen kalastukseen, osoittavat kalastusalueen spesifistä hyödyntämistä tietyille kalalajeille.



Nämä alueet tarjoavat hyvät olosuhteet kaupalliselle kalastukselle monien eri tekijöiden, kuten vesialueiden laajuuden, syvyyden, esteiden ja rajoitusten vähäisyyden, sekä suotuisien ympäristöolosuhteiden ansiosta.

Vesialueiden yhdistäminen käyttö- ja hoitosuunnitelmissa

Huom! Hankkeen tuottama aineisto vesialueiden yhdistämisistä käyttö- ja hoitosuunnitelmissa on kokonaisuudessaan luettavissa raportin liitteestä Kalatalousalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmat (Liite 5). Tässä on esillä aineiston lyhennelmä.

Vesialueiden yhdistämiseen ja muuhun yhteistoimintaan liittyviä asioita käyttö- ja hoitosuunnitelmissa on käsitelty tavallisimmin kappaleessa "Yhteistoiminnan kehittäminen kalatalousalueella". Yhteistoiminnan kehittäminen ei kuulu kalastuslain 36 §:n yhdeksänkohtaiseen luetteloon käyttö- ja hoitosuunnitelmissa käsiteltävistä asioista, mutta se on sisällytetty osaksi Luonnonsuojelukeskuksen (LUKE) laatimaa käyttö- ja hoitosuunnitelman mallirunkoa, https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/544746/luke-luo-bio_65_2019.pdf?sequence=5&isAllowed=y jota ilmeisesti lähes kaikki kalatalousalueet ovat käyttäneet oman suunnitelman laadinnassa.

LUKE:n mallirungon ohje: Yhteistoiminnan kehittäminen

"Alueellista suunnittelua ja kalavarojen järkevää hoitoa isompina kokonaisuuksina vaikeuttaa monin paikoin kalavesien omistuksen pirstaleisuus. Koko maassa on noin 20 500 osakaskuntaa ja noin 14 400 yksityistä vesialuetta. Lisäksi osakaskuntien omistamat vesialueet ovat usein pieniä. Joka neljäs osakaskunta on vesialueeltaan alle 50 hehtaaria. Osa osakaskunnista on aktiivisia, kun taas joidenkin toiminta on täysin hiipunut.

Tässä esitetään suunnitelma niistä toimista, joilla kalatalousalue aikoo kehittää oman alueensa omistusyksiköiden yhteistoimintaa. Tämä voi tapahtua mm. tukemalla osakaskuntien järjestäytymistä, osakaskuntien yhdistymistä ja passiivisten osakaskuntien aktivoitumista".

Keinot, joilla kalatalousalueet edistävät käyttö- ja hoitosuunnitelmissaan osakaskuntien yhdistämistä ja yhteistyötä.

Käyttö- ja hoitosuunnitelmien yhteistoiminnan kehittämistä käsittelemistä kirjauksista laadittiin erillinen tekstikooste, jota käsiteltiin ChatGPT:n avulla.

1.Kysymys: Millä erilaisilla keinoilla alla olevassa tekstissä eri kalatalousalueet edistävät käyttö- ja hoitosuunnitelmissaan osakaskuntien yhdistämistä ja yhteistyötä?

ChatGPT: Tekstissä kalatalousalueet edistävät osakaskuntien yhdistämistä ja yhteistyötä useilla erilaisilla keinoilla. Alla on ChatGPT:n vastauksista koottu luettelo erilaisista toimenpiteistä, joita kalatalousalueet käyttävät:

Kannustaminen aktiivisuuteen ja yhteistyöhön: Useat kalatalousalueet, kannustavat erityisesti toiminnaltaan hiipuvia osakaskuntia aktivoitumaan ja tekemään yhteistyötä toimivien osakaskuntien kanssa. Samoin Kaakonkulman ja Kalajoen kalatalousalueet pyrkivät lisäämään osakaskuntien välistä yhteistyötä, mikä mahdollistaisi tehokkaamman kalavesien käytön ja hoidon. Muutamat kalatalousalueet keskittyvät järjestäytymättömien osakaskuntien aktivointiin.

Tietoisuuden lisääminen ja ohjeistaminen: Kalatalousalueet myös tarjoavat osakaskunnille tietoa toiminnan aktivoimisesta, yhdistymisen kustannuksista ja hyödyistä, sekä käytännön ohjeita esimerkiksi kotisivuilla tai sähköisten kanavien kautta. Monet muutkin kalatalousalueet tukevat osakaskuntien yhdistymisiä järjestämällä tiedotus- ja neuvottelutilaisuuksia sekä tarjoamalla neuvontaa yhdistymisprosessin aikana. Joillakin kalatalousalueilla, kannustetaan osakaskuntia yhdistymään ja järjestäytymään antamalla selkeitä ohjeita ja kannustuksia esimerkiksi kalatalousalueen kotisivuilla tai kokouskutsujen yhteydessä.

Yhdistymisen ja järjestäytymisen suosittelu ja tukeminen: Kalatalousalueet suosittelevat pienille osakaskunnille yhdistymistä suuremmiksi yksiköiksi tai tukevat osakaskuntien yhdistymistä ja passiivisten osakaskuntien aktivoitumista.

Vuokraustoiminta: Muutamat kalatalousalueet ehdottavat, että hiipuvat osakaskunnat tai yksityiset vesialueen omistajat voisivat vuokrata alueitaan toimiville osakaskunnille. Pienimpiä osakaskuntia saatetaan kannustaa yhdistymään, mutta yhteistyötä voidaan edistää myös kalastusoikeuksien vuokraamisen kautta.

Yhtenäislupa-alueiden muodostaminen: Monilla kalatalousalueilla yhtenäislupa-alueiden luominen nähdään keskeisenä osakaskuntien yhdistymisen tavoitteena. Suurempien lupa-alueiden muodostaminen edellyttää usein useiden osakaskuntien yhdistymistä, mikä helpottaa kalastuksen hallinnointia ja valvontaa.

Yhdistämishankkeet ja taloudellinen tuki: Muutamilla harvoilla kalatalousalueilla on käynnissä hankkeita, joissa aktiivisesti edistetään osakaskuntien yhdistymistä. Nämä hankkeet saavat usein taloudellista tukea, mikä kannustaa osakaskuntia.

Ratkaisujen etsiminen kustannushaasteisiin: Vaikka kalatalousalueilla yhdistymisen suurimpana esteenä nähdään maanmittaustoimitusten korkeat kustannukset, niin tästä huolimatta pyritään löytämään vaihtoehtoisia ratkaisuja, kuten yhteistyösopimuksia, jotka mahdollistavat hallinnollisen yhdistymisen ilman virallista yhdistymistä.

Kehittyneiden yhdistymismallien hyödyntäminen: Eräs kalatalousalue hyödyntää Etelä-Savossa kehitettyjä malleja, joissa suuremmat 3 000–2 0000 hehtaarin kokoiset osakaskunnat ovat osoittautuneet toimiviksi yksiköiksi.



Yhteistyön lisääminen ja osakaskuntien yhdistäminen ovat keskeisiä tavoitteita monilla alueilla, mutta erityisesti siellä, missä omistusyksiköt ovat pirstaleisia tai toiminta on hiipunut.

Vastauksista ilmenee, että kalatalousalueilla on harvoin mahdollisuuksia auttaa osakaskuntia taloudellisesti yhdistämistoimitusten kustannuksissa.

Yhdistämiskeinojen määrällinen esiintyvyys

2.Kysymys: Toisessa kysymyksessä selvitettiin yleisimpien käyttö- ja hoitosuunnitelmissa mainittujen edistämiskeinojen määrällistä esiintyvyyttä. Yhdistämissä pyritään edistämään erilaisin sanamuodoin, kuten aktivoimalla, kannustamalla, ohjeistamalla tai tiedottamalla. Avustamisella tarkoitetaan tietojen antamista. Kaikki esiintyvät keinot taloudellista tukea lukuun ottamatta tarkoittavat lähes samaa asiaa. Vastauksesta laadittiin alla oleva taulukko.

Taulukko 1: Osakaskuntien yhdistämisen edistämiskeinoja käyttö- ja hoitosuunnitelmissa (n 112)



Teams-haastattelut

Hankkeen lähes kaikki haastattelut tehtiin Teams-haastatteluina. Haastateltaville lähetettiin etukäteen tietoa haastattelusta ja hankkeen tavoitteista sekä lomake, joka pyydettiin täydentämään. Haastattelut äänitettiin ja niistä kirjoitettiin muistio.

Haastattelut olivat luonteeltaan lähinnä teemahaastatteluja. Niissä esitettiin muutamia tarkkoja kysymyksiä, mutta eri haastatteluryhmien osalta ei käytetty täsmälleen samoja kysymyksiä. Haastatteluryhmiä olivat:

- Kalatalouden keskusliiton jäsenjärjestöjen ja ei-jäsenjärjestöjen toiminnanjohtajat/isännöijät (20 + 5 haastattelua)
- ELY-keskusten ympäristöyksiköt (3 haastattelua)
- ELY-keskusten kalatalousyksiköt (2 haastattelua), Kala-ELYt pääosin webropol-tiedustelussa
- Osakaskunnan hoitokunnan pj. (1 haastattelu)
- Maanmittauslaitos (1 haastattelu)
- Muut asiantuntija (2 haastattelua)
- Yhdistystoimijat (3 haastattelua)

Kalatalousalueiden toiminnanjohtajien haastatteluissa käytettiin lisäksi lomaketta, jossa oli valmiita kysymyksiä ja taulukko, johon tuli kirjata hankkeen kannalta toimialueen merkittävät vesialueet (Liite 1). Haastattelussa käytiin läpi tehdyt taulukkokirjaukset perusteluineen.

Kalatalouden Keskusliiton maakunnallisten neuvontajärjestöjen jäsenistö koostuu vesialueiden osakaskunnista ja kalatalousalueista. Kalatalouden Keskusliiton jäsenjärjestöjen ja muiden kalatalousalueiden toiminnanjohtajien haastatteluissa tuli vahvasti esiin osakaskuntien lähinnä ikääntymisestä, mutta muistakin seikoista johtuva toimijapula.



Hanke haastatteli Kalatalouden Keskusliiton jäsenjärjestöjen (20 kpl) toimihenkilöitä, joilla on yhteensä 83 kpl kaikista 118 kalatalousalueen toiminnanjohtajuuksista, sekä viittä muuta kalatalousalueiden toiminnanjohtajaa, jotka edustivat yhteensä viittätoista kalatalousaluetta. Haastattelut kattoivat yhteensä 98 kalatalousaluetta, eli 83 prosenttia kaikista kalatalousalueista.

Toimijoiden ikääntyminen

Kysymys: ChatGPT:lle tehtiin kysymys, millä tavoin jäsenjärjestöjen haastatteluteksteissä on käsitelty ikääntymistä, ukkoutumista, ikärakennetta, väen vähenemistä, toimijapulaa, toiminnan hiipumista tai toiminnan kuolemista?

ChatGPT:n vastaus: Monilla osakaskunnilla nykyiset aktiivit ovat vanhoja, ja nuoria ei kiinnosta osallistua. Etelä-Pohjanmaan kalatalouskeskus käytti ilmaisua "kohta päätösvalaiset kokoushenkilöt kokoontuvat seurakunnan kylmiössä."

Ikärakenne ja väen väheneminen kalatalousyhteisöistä ovat suuria yleisiä ongelmia osakaskuntien toiminnassa. Tämä johtaa toimijapulaan ja vaikeuttaa toiminnan jatkumista. Vastauksissa mainitaan, että hoitokuntien keski-ikä on huolestuttavan korkea ja johto vaihtuu "kappelin kautta".

Pienissä osakaskunnissa toimijoiden vähyys on erityisen korostunutta. Järjestäytymättömien osakaskuntien suuri määrä ja toimijoiden vähäisyys järjestäytyneissä osakaskunnissa johtavat toiminnan hiipumiseen. Ongelmaa on kuvailtu myös niin, että kun väki alueilla vähenee, vanhenee tai muuttaa pois, se vaikuttaa suoraan osakaskuntien toimintakykyyn ja jatkuvuuteen. Toimiva osakaskunta voi "kuolla pois" tai "nukahtaa". Osakaskuntien toiminnan jatkuvuus on uhattuna, kun väestön ikärakenne painottuu vanhempiin ihmisiin ja samaan aikaan nuoria ei saada mukaan.

Lapissa on havaittu, että "hiljakseen alkaa olemaan kyseenalaista riittääkö väkeä kalatalousalueiden hallitukseen".

Kalastusseurat, jotka ovat pitkään hallinneet kalastukseen liittyviä asioita, kärsivät myös toimijoiden vähenemisestä. Kalastajainseuroilla Perämerellä keski-ikä on noin 20 vuotta pienempi kuin osakaskuntatoimijoilla.

Yhdistämisä on pidetty ratkaisuna moniin ongelmiin, kuten toimijapulaan ja toiminnan hiipumiseen. Yhdistämisillä voitaisiin edistää kaupallisen kalastuksen, kalastusmatkailun ja vapaa-ajankalastuksen edellytyksiä, kuten Pien-Saimaan osakaskuntien yhdistämisajatuksissa on mainittu.

Etelä-Pohjanmaalla todetaan, että yhdistämiset eivät välttämättä ratkaise kaikkia ongelmia, koska toimijoiden ja rahan puute on niin suuri.



Yhteenvedona voidaan todeta, että ikääntyminen, toimijapula ja väen väheneminen ovat keskeisiä, hyvin vakavia haasteita osakaskuntien toiminnalle. Yhdistämiset tarjoavat potentiaalisen ratkaisun, mutta ne eivät ole yksiselitteinen vastaus kaikkiin ongelmiin. Korkeiden yhdistämiskustannusten vuoksi monet yhdistymiset jäivät toteutumatta. Osakaskuntien yhdistämisten avulla erityisesti hallintotyötä ja -kustannuksia voitaisiin vähentää sekä toteuttaa suunnitelmallisempaa kalavedenhoitotyötä. Sopimus pohjainen yhteistyö on monille pienille osakaskunnille realistisempi tapa kehittyä.

Yhdistykset ja sopimukset

Kalatalousalueet ja neuvontajärjestöt sopimuksilla osakaskuntien tehtävien hoitajina

Kalatalousalue soveltuu mainiosti osakaskunnan tehtävien hoitajaksi sopimuksella. Kalatalousalue on ammattitaitoinen ja toiminta perustuu käyttö- ja hoitosuunnitelman toimeenpanoon. Toiminnanjohtaja toimii virkavastuulla. Valitettavasti kalatalousalueet ovat usein täysin työllistettyjä lakisääteisten tehtäviensä hoitamisella, ettei lisätyötä pystytä ottamaan vastaan.

Esimerkiksi Kyrösjärven kalatalousalue hoitaa kokonaisuudessaan kalastuksenjärjestämisen ja kalavesien hoitotoimet Kyrösjärvellä. Pohjois-Karjalassa Koitajoen kalatalousalueella on sopimus 13 osakaskunnan kanssa ja Kitee-Jänisjoen kalatalousalueella on sopimus kahden osakaskunnan kanssa. Muotoutumassa oleva verotuskäytäntö voi osaltaan viedä kalatalousalueilta edellytykset ottaa osakaskuntien asioita hoidettavakseen.

Päijät-Hämeessä Tiirismaan osakaskuntaa hallinnoi toimitsijamiehenä kalatalouskeskus. Osakaskunnan kokoukset pidetään, kuten kalastuslaki sallii, neljän vuoden välein.

Kanta-Hämeen tilanne tuli selvästi esille haastattelussa. "Tänä keväänä osakaskuntien ongelmat ovat ryöpsähtäneet silmille. Niistä tekijät alkavat oikeasti loppumaan. Tehtäviä tarjotaan kalatalouskeskukselle. Toiminta on isännöitsijätyyppistä".

Osakaskuntien välinen sopimus pohjainen yhteistyö

Hämeessä on mallikasta yhdistys pohjaista toimintaa. Siellä vastikään n. 30 osakaskuntaa liittyi yhdistykseen. Kalatalousneuvonta valmisteli tarvittavat sopimukset. Sopimuksilla yhdistykselle on siirretty kalavedenhoito, kalastusluvat ja tehtävien hoitoa varten rahoitusta eli omistajakorvaukset.

Pohjois-Savossa sijaitsevan Keski-Unnukan osakaskunnan puheenjohtaja Hannu Viitasen näkemys on, että vuokraoikeudella tehty yhteistyö on monille vähävaraisille omistusyksiköille ainoa vaihtoehto, mutta se on tekohengitystä. Osakaskunta kuitenkin yhä jää olemaan ja monissa tärkeissä esimerkiksi edunvalvonta-asioissa se on voitava tavoittaa ja sen on tehtävä päätöksiä. Omaisuuden hoidon suunnittelun mittakaavan pitäisi olla 30 vuotta, ei vain seuraava vuosi.

Yhdistykset hoitavat osakaskuntien tehtävät

Kalastusseurat, jotka ovat paikoin jo pitkään hallinneet vesialueiden kalatalousasioita, kärsivät myös toimijoiden vähenemisestä. Tosin kalastajainseuroilla Perämerellä toimijoiden keski-ikä on haastattelun mukaan kuitenkin noin 20 vuotta pienempi kuin osakaskuntatoimijoilla.

Yhdistystoimintaa ei ole ainoastaan pienvesillä. Säkylän Pyhäjärven (koko on 155 neliökilometriä) hoito-yhdistyksen juuret ovat vuodelta 1906. Järven kalastusyhdystys aloitti toimintansa heti isojaon valmistuttua.

Säkylässä yhdistys on tehnyt sopimuksen osakaskuntien kanssa, jonka mukaan yhdistys myy kalastusluvat, istuttaa kalat ja valvoo kalastusta. Yhdistys siis hoitaa kala-asiat ja saa niihin tehtäviin käyttöönsä osakaskuntien valtiolta saamat kalastuslain mukaiset omistajakorvaukset. Yhdistyksen säännöt ovat tämän raportin liitteenä (Liite 2).

Suuriin osakaskuntiin on liitytty sopimuksilla rahan ja toimijoiden puutteen vuoksi. Sopimus pohjainen yhteistyö on usein ainoa vaihtoehto järjestää toimintaansa, pienemmille osakaskunnille ja metsäjärville, joilla ei juurikaan ole tuloja. Sen kautta viranomaiset voivat kuitenkin suoraan keskustella omistajien ja omistajien edustajien kanssa. Omistajien edunvalvontakyky on samalla vahvistunut ja viranomaistaho voi toimia omistajatahon suuntaan kuten prosesseista pääsääntöisesti on säädetty.

Yhteistyön ja yhdistystoiminnan vanhat sopimukset ovat ongelmallisia. Vanhojen osakaskuntien välisen vanhentuneiden tai muuten puutteellisten yhteistyösopimusten uusiminen olisi tarpeellinen, mutta iso työmaa, koska osakaskunnat tarvitsevat räätälöityjä ratkaisuja ja neuvontaa. Alueiden ja toiminnallisten tarpeiden välillä on suuria eroja.

Kalatalouden Keskusliiton jäsenjärjestöjen ja yksityisten kalatalousalueiden toiminnanjohtajien haavainnot yhdistystoiminnasta

Kysymys ChatGPT:lle: Alla olevassa tekstissä on yhdistystoiminnan muotoja eripuolilla Suomea. Millaisia yhteistyön muotoja löydät ja ovatko sopimukset ajantasaisia ja laillisia?

ChatGPT:n vastaus: Löysin useita eri yhteistyön muotoja, joita käytetään kalatalouden osakaskuntien kesken eri puolilla Suomea. Näihin kuuluvat muun muassa sopimus pohjainen luvanmyynti, yhdistysten kautta toimiminen, yhteiset kalavesien hallinnointisopimukset ja osakaskuntien väliset yhteiset pankkitilit. Yhteistyömuodot vaihtelevat alueittain.

Sopimus pohjainen yhteistyö: Useissa alueissa, kuten Etelä-Karjalassa, Pohjois-Karjalassa ja Kainuussa osakaskunnat ovat tehneet keskenään sopimuksia, joiden avulla kalastuksen hallinta ja luvanmyynti organisoidaan yhteisesti. Esimerkiksi Pohjois-Karjalassa viiden osakaskunnan yhteenliittymä toimii tällä tavalla ja Kainuussa osakaskunnat hoitavat yhteisiä vesialueitaan sopimusten tai vuokrasopimusten kautta.

Etelä-Pohjanmaan jokialueilla missä kaikki osakaskunnat ovat pieniä ja järjestäytymättömiä, kalastusasioista huolehtivat yleensä kalastusseurat. Lapuanjoella toimivan seuran sopimusasiat osakaskuntien kanssa laitettiin pari vuotta sitten kuntoon. Seudun kalastusseurat toimivat hallinnomillaan alueilla käytännössä kuten osakaskunnat toimisivat.

Yhdistysten kautta toimiminen: Joissain tapauksissa, kuten Keski-Suomessa ja Länsi-Suomessa, osakaskunnat ovat muodostaneet yhdistyksiä, jotka hallinnoivat kalavesiä ja myyvät kalastuslupia. Tämä malli tarjoaa rakenteellista tukea ja vähentää hallinnollisia kustannuksia.

Jokialueet ovat hyvä esimerkki yhdistyspohjaisesta toiminnasta tai siihen pyrkimisestä. Keski-Pohjanmaalla, Perhonjoella 160 km:n matkalla on tahtotila siitä, että jokialuetta hallinnoisi yksi yhteisö, oli se sitten osakaskunta tai yhdistys. Todennäköisemmin saavutettava tilanne olisi yhdistys.

Etelä-Pohjanmaalla Isossakyrössä esimerkiksi on 13 osakaskuntaa, jotka ovat saman, vuosikymmeniä toimineen seuran hallinnoimia. Lapuanjoella toimivan seuran sopimusasiat osakaskuntien kanssa on laitettu pari vuotta sitten kuntoon.

Varojen yhteinen hallinnointi: Kaakkois-Suomessa on esimerkki siitä, että osakaskunnat ovat perustaneet yhteisen pankkitilin, jolle omistajakorvaukset maksetaan ja josta varat käytetään yhteisellä päätöksellä.

Sopimusten ajantasaisuus ja laillisuus: Tekstissä mainitaan, että useilla alueilla käytetyt sopimukset voivat olla vanhoja ja niiden lainmukaisuutta ei voida taata. Esimerkiksi todetaan, että sopimukset ovat vuosikymmeniä vanhoja ja ne on tehty "vanhasta muistista". Lisäksi mainitaan, että sopimusperusteiset kaipaavat päivitystä ja uusien sopimusten juridisen pätevyyden varmistaminen olisi tärkeää.

Joissakin tapauksissa toimitaan suullisten sopimusten pohjalta, mikä voi herättää kysymyksiä näiden sopimusten oikeudellisesta sitovuudesta. Järjestäytymättömän yhteisön edustajat allekirjoittaessaan yhteisön sitoumuksia itseasiassa toimivat yksityishenkilöinä ja ovat sitoumuksista henkilökohtaisessa vastuussa. Alueilla, joissa sopimuksia on päivitetty tai ne uudistetaan säännöllisesti, sopimusten laillisuus ja ajantasaisuus ovat todennäköisesti paremmissa kunnossa.



Yhteenvetona voidaan todeta, että yhteistyön muodot vaihtelevat suuresti eri osakaskuntien välillä, ja useilla alueilla on merkittävää tarvetta sopimusten päivittämiseksi ja niiden lainmukaisuuden varmistamiselle. Tällaiset päivitykset ja oikeudelliset tarkistukset voisivat helpottaa ja tehostaa osakaskuntien ja yhdistysten yhteistyötä ja kalatalouden hallintaa, mutta erityisesti se takaisi yhteisöille juridisesti vakaan toiminta-alustan.

Maanmittauslaitoksen arviointia haastatteluissa

Kalatalouden Keskusliiton maakunnallisilta jäsenjärjestöiltä (20 kpl) kysyttiin haastattelujen yhteydessä niin lomakkeessa kuin suullisestikin: Onko Maanmittauslaitoksen yhdistämisprosessissa kehitettävää? Yhdistämistoimituksen hintaa kritisoitiin 18 järjestöä. Alla on esimerkkejä tavoista, joilla hinnoittelua kritisoitiin:

- Maanmittauslaitoksen yhdistämistoimitusten hinnat, mistä koostunevatkaan, ovat liian monelle osakaskunnalle saavuttamattomissa.
- MML:n maksuasetus nykyrakenteella estää täydellisesti pienten osakaskuntien liittymisen suureen järven "pääosakaskuntaan".
- Toimitusten hinnoittelua tulisi voida oleellisesti muuttaa halvemmaksi.
- Yhdistämistoimitusten hinta on liian korkea lähes varattomille yhteisöille.
- Pienillä osakaskunnilla on monin paikoin tahtotilaa yhdistyä isompiin osakuntiin, mutta isot eivät ole näistä pienistä kiinnostuneita johtuen toimitusmaksuista.
- Nykytilanteeseen voisi tulla helpotusta siirtymällä joidenkin toimituksen tuntihinnoitteluun ja luopumalla kaikille osakkaille lähetettävistä kutsukirjeistä.
- Pienten osakuntien toimitushintojen pitäisi olla joidenkin satojen eurojen tasolla.
- Maanmittauslaitoksen yhdistämistoimitusten hinnoittelu on ongelma ja este.
- Yhdistämistoimitusten kallis hinta on peruskysymys.
- Yhdistämistoimitusten maksuja tulisi kohtuullistaa.



Toimituksen hinta, jota säädetään vuosittain asetuksella, on nykyvuodessaan merkittävä este osakaskuntien yhdistymiselle ylipäätään ja erityisesti silloin kun haluttaisiin liittää pieniä osakaskuntia tai yksityisvesiä suurempaan osakaskuntaan. Toimituksen hinnan taustalla on Maa- ja metsätalousministeriön asetus kiinteistötoimitusmaksusta.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2023/20231199>.

Taulukko 1. Vuonna 2024 käytössä ollut Maanmittauslaitoksen yhdistämistoimitusten asetuksen mukainen hinnoittelutaulukko

Osakaskiinteistöjen lukumäärä yhdistämisen jälkeen enintään	Hinta € (ilman ALV)	Hinta € (sis. ALV)
200	3580,00	Ei arvonlisäveroa
500	4070,00	Ei arvonlisäveroa
1000	5370,00	Ei arvonlisäveroa
2000	9100,00	Ei arvonlisäveroa
Kukin seuraava alkava 1000	5080,00	Ei arvonlisäveroa

Lähde: <https://www.maanmittauslaitos.fi/hinnasto/maanmittauspalvelut/yhteiset-alueet-yhdistaminen-liittaminen-ja-muodostaminen/yhteisten>

Hintaesimerkki: Jos yhdistämistoimitukseen kuuluviissa osakaskunnissa olisi yhteensä 2 200 (vuonna 2024 muodostetussa Etelä-Puruveden osakaskunnassa on sattumoisin 2 207 osakaskiinteistöä <https://www.maanmittauslaitos.fi/sites/maanmittauslaitos.fi/files/attachments/2024/05/DiakoosteEtel%C3%A4-Puruvedenok.pdf>), yhdistämistoimituksen hinta olisi 9 100 € + 5 080 €, yhteensä 14 180 €. Jos tämän jälkeen tähän jo muodostettuun osakaskuntaan liitettäisiin vielä yksi osakaskunta, johon kuuluisi vaikkapa 10 osakaskiinteistöä, toimituksen hinta olisi jälleen 14 180 €, koska hinta määräytyy puhtaasti osakaskiinteistöjen lukumäärän mukaan yhdistämisen jälkeen.

Maksuasetus nykyrakenteella estää täydellisesti pienten osakaskuntien liittymisen järven suureen "pääosakaskuntaan". Tästä esimerkkinä Keski-Unnukan osakaskunta Pohjois-Savossa. Puheenjohtaja Hannu Viitanen kertoi, että yhdistämistoimitus yli 4 000 hehtaarin Keski-Unnukan muodostamisessa vuonna 2021 oli ainoa järkevä vaihtoehto. Toimituksesta jäi pois useita osakaskuntia. Jos pois jääneet liitettäisiin Keski-Unnukkaan niin yhdistämistoimituskulut olisivat ainakin 10 000 €. Jos noita kuluja ei olisi, yhdistämishalukkuus ja halu ottaa jäljellä olevat osakaskunnat mukaan Keski-Unnukkaan olisi olemassa. Yhdistämistoimituksen hinnoittelun pitäisi perustua liittymässä olevien osakaskuntien tilojen määrään, eikä tilamäärän lopputulemaan. Silloin toimitushinnassa olisi järkeä ja iso pääosakaskunta voisi olla kiinnostunut tukemaan toimitusta hieman.

Pirkanmaalla oli havaittu, että myös kokousten kutsukirjeiden postituskulut ovat kohonneet jyrkästi. Tietosuojan ja kokouksen koollekutsumisen suhdetta olisi syytä selvittää, sekä sitä milloin osakaskunnalla on yhteisäluelain tarkoittama tieto osakkaan osoitteesta.

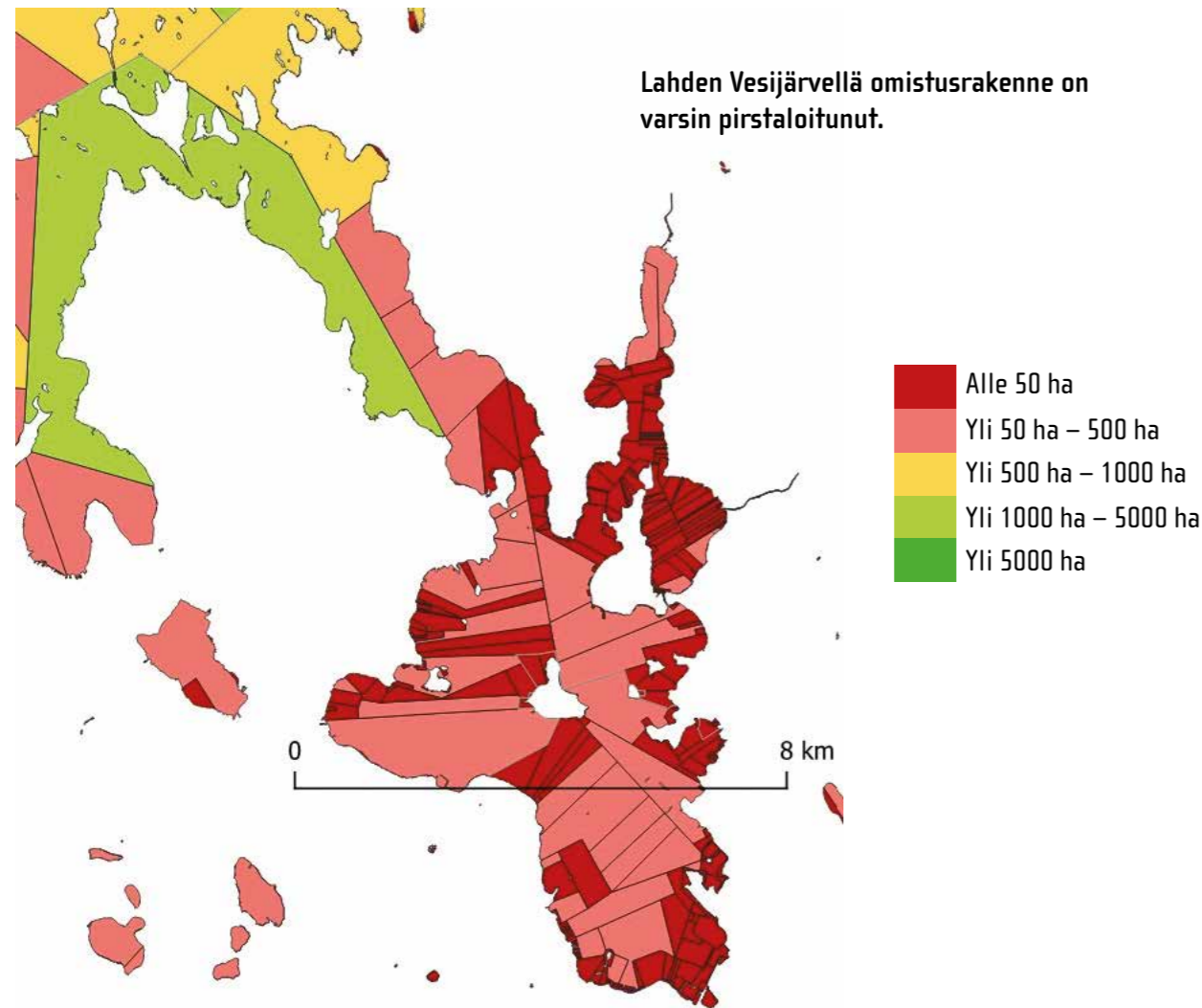
Haastateltavat esittivät myös keinoja tilanteen korjaamiseksi. Keskeiset ehdotukset ovat:

- 1. Hinnoittelun alentaminen:** Yhdistämistoimitusten hinnoittelua pidetään liian korkeana, mikä tekee prosessin saavuttamattomaksi monille osakaskunnille. Monet ehdottavat hintojen merkittävää alentamista, erityisesti pienille osakaskunnille, jotta yhdistymiset olisivat mahdollisia.
- 2. Tuntihinnoittelu ja byrokratian vähentäminen:** Useat haastatellut ehdottavat paluuta aiempaan käytäntöön, jossa yhdistämiset tehtiin tuntityönä maltillisin kustannuksin. Lisäksi ehdotetaan luopumista kaikkien osakkaiden kutsukirjeistä, koska yhdistymisestä on jo päätetty osakaskuntien kokouksissa. Sähköinen ilmoittaminen nähtiin myös kustannustehokkaana ratkaisuna.

3. **Rahoituksen lisääminen:** Esitetään, että valtio tai muut tahot osallistuisivat yhdistämistoimitusten kustannuksiin, koska monet vesialueiden omistajat eivät koe saavansa suoraa hyötyä kustannuksista. Myös ELY-keskukset ja kalatalousalueet voisivat tukea prosesseja omien varallisuustilanteidensa mukaan.
4. **Lainsäädännölliset muutokset:** Ehdotetaan lainsäädäntöä, joka pakottaisi pienet vesialueiden omistajat yhdistymään. Pirstaloitunut omistus nähdään pitkällä aikavälillä haitallisena sekä omistajille että yhteiskunnalle.
5. **Yhteistyö ja sopimus pohjaiset ratkaisut:** Ehdotetaan hyvien sopimusmallien kehittämistä, jotka huomioivat lainmukaisuuden ja mahdollistavat pienten osakaskuntien liittymisen suurempiin ilman muodollista yhdistämistoimitusta. Tämä voisi vähentää kustannuksia ja hallinnollista taakkaa.
6. **Alueelliset hankkeet ja hyvä esimerkki:** Alueellisten hankkeiden, kuten Luhangan alueella, onnistumiset voisivat toimia inspiraationa muille alueille. Hyvien esimerkkien kautta voisi syntyä lisää halukkuutta yhdistymisiin.
7. **Edunvalvonnan ja tiedottamisen parantaminen:** Ehdotetaan, että yhdistymisprosessien suunnittelussa huomioidaan hyvä tiedottaminen ja osakaskuntien edunvalvonta. Esimerkiksi sähköisten palveluiden käyttö voisi tehostaa prosessia ja vähentää kustannuksia.



Yhteenvedona haastatellut painottavat tarvetta yhdistämistoimitusten hinnoittelun ja byrokratian keventämiselle, lisääntyvälle rahoitukselle ja lainsäädännöllisille muutoksille, jotka mahdollistaisivat pienempien osakaskuntien tehokkaamman yhdistymisen suurempiin yksiköihin.



Hankkeet vesialueiden yhdistämistoimitusten vetureina

Hanke "Etelä-Savosta vetovoimaisin järvi- ja vapaa-ajankalastus kohde", joka toimi Etelä-Savon maakunnan alueella vuosina 2020–2022 kirjoitti raportissaan seuraavaa: Vapaa-ajanasukkaiden, matkailijoiden ja vapaa-ajankalastajien kalastusmahdollisuudet paranevat osakaskuntien koon kasvaessa. Hankkeessa muodostuneet osakaskunnat toteuttivat kalastuslupavalikoimaansa matkailua ja kaupallista kalastusta tukevat ja edistävät luvat.

Osakaskuntien koon kasvaessa, niiden taloudellinen tilanne paranee. Se mahdollistaa internet-sivujen perustamisen, kalastuslupatuotteiden markkinoinnin ja monipuolisen viestinnän osakkaille, vapaa-ajanasukkaille, matkailijoille ja yrittäjille. Kyläyhdistykset, yrittäjät, kyläyhteisöt ja taloudellisesti vahvat osakaskunnat yhdessä toimiessaan kehittävät maaseudun palvelujen markkinointia, infrarakenteita (mm. veneenlaskupaikat, taukopaikat) ja sähköisiä palveluja.

Maaseudun kehittäminen yhteistoiminnalla ja hankkeilla aktivoituu, kun osakaskunnat muodostuvat suuremmiksi yksiköiksi ja ovat taloudellisesti vahvoja hankekumppaneita. Osakaskunnilla on mahdollisuus ottaa suurempi vastuu kalatalouden ja vesienhoidon hankkeiden toteuttamisessa. Hanketoiminta edistää maakunnan vesien kunnostamista ja tilaa. Hankkeen tuloksena syntyy laajoja ja taloudellisesti vahvoja osakaskuntia, jotka tekevät yhteistyötä mm. työryhmien kautta maaseudun toimijoiden ja yrittäjien kanssa (Kurenieniemi S, Räsänen O. 2022. Etelä-Savosta vetovoimaisin järvi- ja vapaa-ajankalastuskohde).

Hanke toteutti yhdistymisiä yhteensä noin 76 000 hehtaarin alueella, joissa yhdistyi kokonaan tai osittain 279 vesialueen omistajayksikköä (osakaskunta tai yksityinen vesialue) ja tehdyt yhdistymiset vaikuttivat noin 29 000 osakastilaan. Uusia osakaskuntia muodostui yhteensä 17 kpl. Yhdistyneiden osakaskuntien pinta-alat vaihtelivat noin 670–9 000 ha välillä, keskiarvon ollessa 4 720 ha.

Hanketoiminnalla on kustannuksensa. Taulukko 2 hankkeen loppuraportista:

e. kustannukset ja seuranta		
Hankkeen rahoitussuunnitelma	Alkuperäinen	Korjattu
Palkat	198 500,00 €	204 830,77 €
Ostopalvelut	27 033,00 €	27 430,49 €
Muut välittömät kulut	16 827,00 €	8 579,44 €
Laskennalliset yleiskustannukset (24%)	47 640,00 €	49 159,30 €
Yhteensä	290 000,00 €	290 000,00 €

Maksatushakemukset päätettiin toteuttaa kolmella maksuerällä kalenterivuosittain. Hankkeen seurannasta vastasi ohjausryhmä, joka kokoontui neljä kertaa.

Toteutuneet kustannukset (arvio 20.11.2022 olevan tuloksen pohjalta):

- Henkilöstökulut 207 687,00 €
- Ostopalvelut 21 050,00 €
- Muut välittömät kulut 10 300 €
- Laskennalliset yleiskustannukset (24%) 49 845,00 €
- Yhteensä 288 882,00 €

Hankemuotoinen toiminta osakaskuntien yhdistämiseksi on osoittanut tehokkuutensa myös hankkeessa "Vetovoimaa maaseudulle yhteistoiminnalla ja verkostoitumalla 2017–2020". Se toteutti yhdistymisiä yhteensä 121 514 ha:n alueella, jossa yhdistyi kokonaan tai osittain 450 vesialueen omistajayksikköä (osakaskunta tai yksityinen vesialue) ja tehdyt yhdistymiset vaikuttivat 49 037 osakastilaan. Uusia osakaskuntia muodostui yhteensä 20 kpl. Yhdistyneiden osakaskuntien pinta-alat vaihtelivat noin 1 500–19 000 ha välillä, keskiarvon ollessa 6 000 ha.

Yhdistämistoimilla haluttiin tuossa hankkeessa vaikuttaa ainakin seuraaviin siellä havaittuihin ongelmiin: "Perinteinen pyydyskalastuksen luvanmyynti on osakaskuntien pääasiallinen tulonlähde vieherasituskorvauksen ohella. Pyydyskalastuksen suosio on laskussa, eikä osakaskuntien hallintoon löydy enää

aktiivisia toimijoita. Vesialueista on tulossa järjestäytymättömiä, eli niillä ei ole hallintoa, sääntöjä tai ylipäätään toimintaa. Järjestäytymättömyys on iso ongelma joka entisestään pahentaa pirstoutuneen vesialueen omistuksen aiheuttamia haittoja vesienhoidossa, luvituksissa, yritys- ja kehittämistoiminnassa sekä kalastuksessa niin harrastus- kuin kaupallisella tasolla”. (Kivinen J. 2022. Vetovoimaa maaseudulle yhteistoiminnalla ja verkostoitumalla).



Hankemuotoinen toimintatapa on osoittautunut selvästi tehokkaimmaksi muodostettaessa suuria, toimivia ja vesialueiden omistajien mutta myös yhteiskunnan kannalta merkittäviä omistusyksiköitä.

Maakunnat, kalatalousalueet, merkittävät yhdistettävät vesialueet

Taulukkoon 3 on koottu maakunnittain vesialueita, joilla yhdistämistoimitukset olisivat perusteltuja.



Tavoiteltavinta on, että yhdistämistoimituksella saavutetaan merkittäviä hyötyjä niin omistajien, mutta myös yhteiskunnan ja aluetalouden näkökulmasta. Tyypillinen tällainen vesialue on suuri järviallas, jossa pystyttäisiin muodostamaan yksi useamman tuhannen hehtaarin kokoinen osakaskunta.

Perusolettamuksiin on myös sisällytynyt haastattelulomakkeessa (Liite 1) näkyvä ajatellun yhdistämistoimituksen merkittävyys kaupallisen- ja kalastusmatkailun tai kalaveden hoidon osalta. Osakkaiden tahtotila on myös merkittävä tekijä, koska ilman sitä yhdistämiset eivät ole mahdollisia.

Jokainen yhdistämistoimitus vapauttaa hallintoon käytettyä rahaa kalavedenhoitotyöhön tai jopa varmistaa, että alueella ylipäätään on hallinto, joka voi tehdä nämä työt.

Taulukossa on muitakin ”lajityyppejä”, kuin järviältäan kokoiset suuret yksiköt, kuten:

- Nukahtamaisillaan olevan ja järjestäytymättömien osakaskuntien yhdistäminen toimivaksi yksiköksi.
- Pitkään toimineen, useista osakaskunnista koostuvan ”osakaskunnan” toiminnan saattaminen lakia vastaavalle tasolle.
- Suuren osakaskunnan reunoilla olevien, huonosti toimivien tai järjestäytymättömien osakaskuntien liittäminen isoksi toimivaksi kokonaisuudeksi.
- Yhdistämistoimitus voi aina olla malli, joka innostaa muitakin osakaskuntia yhdistymään.
- Tekojärvi.

Taulukon vesialueista on tarkempia tietoja ja kuvia liitteessä 3, ”Taulukon vesialuekohtaisia perusteluja”.

Taulukko 3. Hinta-arvioissa on käytetty maanmittauslaitoksen vuoden 2024 toimitushintoja.

Maakunta	Kalatalousalueet	Merkittävä vesialue ja puolto [ktk = kalatalous-keskus]	Osakaskunnat (Ok), lkm alueittain MH = metsähallitus	Osakastilojen lkm	Yhdistämistoimituksen hinta-arvio, euroa
Etelä-Karjala	Kaakonkulman Eteläisen Saimaan, Parikkala-Rautjärvi-Ruokolahti, Kivijärvi-Valkeala	Simpelejärvi. Hiitolanjoki on sen laskujoki. Kivijärvi. Hallinto ja kalastuksen järjestäminen.	5 kpl, 9 000 ha	1 640	9 100
		Puoltavia arvioita: E-Karjalan ktk	6 kpl, 7 630 ha	4 371	9 100 + (3 x5 080) = 24 340
Etelä-Pohjanmaa	Lapuanjoen, Kyrönjoen, Järvisseudun	Kyrkösjärven tekojärvi Puoltavia arvioita: E-Pohjamaan ktk	0 kpl, 640 ha	Tiluksia n. 60	Laki vesistöhankeiden johdosta suoritettavista tilusjärjestelyistä 0,- ?
Etelä-Savo	Haukiveden, Virtasalmi-Joroinen, Kyyvesi-Pieksämäen, Puulan, Mäntyharju-Vuohijärven, Heinäveden reitin, Korpijärvi-Kuolimon, Mikkeli-Luonterin, Pihlajaveden, Puruveden, Puumalan	Pyyvesi, kalastuksen järjestämiseksi järkevä kohde. Puoltavia arvioita: E-Savon ktk	10 kpl, 3 000 ha	1 257	9 100
Kainuu	Kuhmon, Oulujärven, Sotkamon, Emäjoen, Suomussalmen	Ontajärvi ja Nurmesjärvi,	47kpl 10 400 ha	1 047	9 100
		Oulujärvellä kolme erillistä toimitusta.	3 kpl 12 670 ha	1 493	9 100
		Puoltava arvio Kainuun ktk	2 kpl 17 403 ha	2 952	9 100 +5 080 = 14 180
			2 kpl 4 898 ha	1 340	9 100
Kanta-Häme	Hauhon reitin, Hämeenlinnan, Lopen, Tammelan-Tarpianjoen, Vanajaselän	Vanajaveden selkävesialue, (pirstaleisuus ja tekijöiden vähäneminen). Puoltavia arvioita: Hämeen ktk	17 kpl, 2 062 ha	854	5 370
Keski-Pohjanmaa	Keski-Pohjanmaan	Perhonjoki, alaosa, joki n. 160 km, liitteessä 25 km:n ”näyte”	10 kpl	1 302	9 100
Keski-Suomi	Keiteleen, Keuruun, Kivijärven, Leppävesi-Hankasalmen, Saarijärven reitin, Suonteen, Pihtiputaan, Pohjois-Päijänteen	Vatianjärvi, Laukaa. Reittivettä koskialueiden keskellä.	37 kpl, 612 ha	1 102	9 100
		Kivijärvi, Puoltavia arvioita: ELYn V-M Paananen, K-Suomen ktk	7 kpl, 14 146 ha	3 487	9 100 +10 160 = 19 260
Kymenlaakso	Kymen, Hamina-Virolahden	merialue, Kotkan itäpuolella	7 kpl, 4 012 ha	1 172	9 100

Maakunta	Kalatalousalueet	Merkittävä vesialue ja puolto (ktk = kalatalouskeskus)	Osakaskunnat (Ok), lkm alueittain MH = metsähallitus	Osakastilojen lkm	Yhdistämistoimituksen hinta-arvio, euroa
Lappi	Enontekiön, Tenon, Inarin, Lokka-Porttipahta, Simojoen ja Kuivaniemen, Sodankylän, Yli-Kemin, Ounasjoen, Tornio-Muoniojoen ja rannikon, Keski-Kemijoen, Raudanjoen, Tengeliönjoen, Suolijärven, Ala-Kemijoen ja Perämeren	Perunkajärvi Puoltavia arvioita: ELY-keskus, Kemijärven ok:n pj. E Liekonen, Lapin ktk.	14 kpl + MH 920 ha	190	3 580
		Saukkojärvi, Ranua. Nukahtamassa. Puoltavia arvioita: Lapin ktk	2 kpl 127 ha + tilat 5 kpl, 14 ha	57	3 580
Pirkanmaa	Pirkkalan, Längelmäveden, Pälkäneen, Kokemäenjoen yläosan, Kyrösjärven, Kihniön-Parkanon, Ruoveden-Kuoreveden, Suomenselän, Näsijärven	Aurejärvi, myös tahtotilaa. Puolto; E-Pohjanmaan ktk, Pirkanmaan ktk	10 kpl, 1 148 ha	470	4 070
		Näsijärvi, Parkkuun alue.	3 kpl, 1 811 ha TAI	568	5 370
		Vesijärvi, Kangasala. Puoltavia arvioita: ELY-keskus ja Pirkanmaan ktk	4 kpl, 2 043 ha TAI	749	
Pohjanmaa	Norra Kust-Österbottens, Eteläisen Rannikko-Pohjanmaan, Merenkurkun, Kristinestad-Storå	Seuratoimintaa merialueella, tahtotilan puutteita			
Pohjois-Karjala	Pielisen-Karjalan, Vaikkojoki-Juojärvi, Valtimon, Viinijärven, Höytiäisen, Koitereen, Koitajoen, Driveden, Kitee-Jänisjoen, Karjalan Pyhäjärven	Höytiäinen	7 kpl, 23 309 ha	6 508	9 100 + (5x5 080) = 34 500
		Drivesi. Järvelle on mahdollista koota useita suuria toimivia osakaskuntia.	11 kpl, 17 694 ha	5 308	9 100 + (4x5 080) = 29 420
			10 kpl, 18 487 ha	2 752	14 180
		Puoltavia arvioita: P-Karjalan ktk	5 kpl, 8 774 ha	1 865	9 100
Pohjois-Pohjanmaa	Iijoen, Kalajoen, Kiiminkijoen, Koillismaan, Oulujoen ja merialueen, Pyhäjoen, Siikajoen, Pyhäjärven [Pohjois-Pohjanmaa]	Alustavasti arvioidun kohteen tahtotila ei ehtinyt varmentua hankkeen toteutuksen aikana			0
Pohjois-Savo	Ylä-Savon, Nilsian reitin, Pielavesi-Nilakan, Rautalammin reitin, Tavinsalmi-Kallavesi, Kallaveden, Sorsavesi-Unnukan, Suvasveden	Nilakka. Alueen osakaskunnissa kiinnostusta yhdistymisiin. Puoltavia arvioita: ELY-keskus, P-Savon ktk. Alueella olisi useita muitakin kohteita.	8 kpl, 16 800 ha	3 016	9 100 + 10 160 = 19 260

Maakunta	Kalatalousalueet	Merkittävä vesialue ja puolto (ktk = kalatalouskeskus)	Osakaskunnat (Ok), lkm alueittain MH = metsähallitus	Osakastilojen lkm	Yhdistämistoimituksen hinta-arvio, euroa
Päijät-Häme	Hartolan, Heinolan, Etelä- ja Keski-Päijänteiden, Salpausselän	Vesijärven pirstaleiset osat. Tahtotila vajaa. Puoltavia arvioita: Päijät-Hämeen ktk, ELY-keskus	40 kpl + yksityisvesiä 79 kpl, 229 ha (luvat vuodelta 2014)	1 019 + 79 = 1 179	9 100
Satakunta	Porin, Kokemäen, Eurajoki-Lapinjoen, Karvianjoen	Köyliönjärvi. Tahtotila on, muut OK:t paitsi kartano. Puoltavia arvioita: osakaskunnan pj. L-Suomen ktk.	6 kpl, 1 200 ha	514	5 370
Uusimaa	Helsingin – Espoon, Inkoon, Karjaanjoen vesistön, Kirkkonummi-Siuntionjoki, Koskenkylänjoen, Loviisan saariston, Länsi Uudenmaan, Musti-Porvoonjoen, Porvoon-Sipoon, Vantaanjoen, Tammisaari-Pohjan	Vesialue Loviisan Pernajanlahdelta oli suunnitelmassa esillä. Tahtotila ei varmistunut hankkeen aikana.			
Varnais-Suomi	Airisto-Velkuan, Kustavin-Uudenkaupungin, Lounais-Suomen, Sirppujoen kalatalousalue Korppoon-Houtskariniön, Paraisten-Nauvon, Kemiönsaaren-Särkisalon	Uudenkaupungin maakevesiallas koostuu todellisuudessa useasta osakaskunnasta. Puoltavia arvioita: L – Suomen ktk Pirstaleisia omistusoloja merialueilla, tahtotilaa puuttuu. Liite 3 sis. esi-merkin Kirjalansalmesta.	54 kpl ja tiloja 16 kpl. Yht. 9 153 ha	2 714	14 180



Hankkeen esityksessä noin 360 vesialueiden omistusyksikköä muuttuisi yhdistämistoimituksin 25:ksi vesialueiden osakaskunnaksi. Toimituksella olisi vaikutusta noin 49 500 osakastilaan. Toimitusten hinta maanmittauslaitoksen vuoden 2024 hinta-asetuksen mukaan laskettuna olisi 301 840 euroa.

Suomenlahden rannikon ja Saaristomeren vesialueiden omistuksen pirstaleisuus

Taulukon vesialueiden lisäksi on syytä mainita Suomenlahden rannikon ja Saaristomeren vesialueiden omistuksen pirstaleisuus, jossa omistusyksiköt ovat yhteisesti omistettuja mutta usein myös tilojen vesialueita. Tästä tilanteesta esimerkkinä liitteessä 3 on kuva Kaarinan ja Paraisten rajalla sijaitsevasta Kirjalansalmen pohjoisrannasta, jossa noin 6 km:n pituisella rantaviivalla osakaskuntia ja tiloja on yhteensä 34 kpl, pinta-alaa on yhteensä 188,95 ha, josta osakaskuntien (14 kpl) vesialuetta 87,6 ha ja tilojen (20 kpl) 101,35 ha. Yksittäisen tilan vesialueen leveys on monessa tapauksessa vain muutamia kymmeniä metrejä. Yhteisen tahtotilan löytäminen yhdistämistoimitukselle tällaisilla alueilla on erittäin haasteellista.

Lainsäädännön kehittämistarpeita

Kalastuslain kehittäminen

Kalatalousalueiden jäsenten äänimäärää

Kalastuslaissa kalatalousalueiden kokouksissa käytettävien kalastuslaissa määriteltyihin äänimäärien kokoluokkiin sisältyvä eriarvoisuus on kärjistynyt esimerkiksi Eteläisen Saimaan kalatalousalueessa vakavaksi ongelmaksi. Käytännössä kolme osakaskuntaa, jotka ovat jokainen hiukan yli 50 hehtaarin kokoisia eli yhteensä noin 160 hehtaaria, saa käyttää kokouksessa yhteensä kolmea ääntä eli saman verran kuin 15 000 hehtaarin Kyläniemen osakaskunta.

Kokoluokkajako on paikoin este osakaskuntien yhdistymiselle, kun havaitaan että yhdistymistä suunnittelevien osakaskuntien käytettävissä oleva äänimäärä kalatalousalueen kokouksissa vähentyisi yhdistymisen myötä merkittävästi.

Kalatalousalueen kokousten osallistumis- ja äänimääräasia on epäoikeudenmukainen ja se tulee ratkaista kalastuslakia muuttamalla. Muutoksen muotoilu oikeudenmukaisemmaksi edellyttää hyvää valmistelua. Kuten yleisesti käytettyjen vaalitapojenkin osalta, äänimäärän tulisi muun muassa taata, että

- valta on enemmistöllä,
- vähemmistöillä on edustuksensa päätöksenteossa ja
- se tukee hallinnon vakautta.

Kalastuslain 25§:n säädetään äänioikeudesta. ”Kalatalousalueen yleiskokouksessa on kullakin vähintään 1 000 hehtaarin vesialueomaisuutta edustavalla edustajalla kolme ääntä, vähintään 500, mutta alle 1 000 hehtaarin vesialueomaisuutta edustavalla edustajalla kaksi ääntä sekä muita jäseniä edustavilla edustajilla yksi ääni”.

Äänimäärä voisi muotoutua oikeudenmukaisemmaksi niin, että yli 1000 hehtaarin osakaskunnat saisivat aina yhden lisä-äänien jokaisesta tuhannesta vesihehtaaristaan. Esimerkiksi:

Yli 1000 ha – 2000 ha +1 ääni,

Yli 2000 ha – 3000 ha + 1 ääni, jne.

Äänimäärän muotoutumista voisi jopa harkita rakennettavaksi kumulatiivisen vaalitavan periaatteista niin, että kokousedustajalla on ääniä käytettävissä yhtä monta kuin osakaskunnalla on vesihehtaareita.

Kalatalousalueiden jäsenten äänimäärää tulisi laissa säätää myös kalataloudellisesti tärkeiden vaelluskala-alueiden osalta. Nykyinen minimi jokialueella on 30 ha. Esimerkiksi Kymijoen alaosan lohialueilla vesialueiden omistajat eivät saa edes osallistumisoikeutta kalatalousalueen kokoukseen, vaikka kaikki vedenomistajat lyöttäytyisivät yhteen. Kyseinen alue kuitenkin tuottaa lähes kaiken Suomenlahdelta pyydetyn lohien ja on koko kalatalousalueen ainoa vaelluskalojen lisääntymisalue. Tällaiset merkittävät alueet tulisi lisätä kalatalousalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmiin ja kalastuslakia tulee muuttaa niin, että näiden merkittävien alueiden osalta kalatalousalueiden kokoukseen voi osallistua alueiden edustaja ja käyttää siellä äänioikeutta.

Hankkeen haastatteluissa on esitetty usein, että kalatalousalueiden tulisi voida käyttää Maanmittauslaitoksen teknistä käyttöyhteyttä nykyistä laajemmin. Niiden tulisi käyttö- ja hoitosuunnitelman toimeenpanon toteuttamiseksi voida nykyistä paremmin auttaa vesialueiden omistajia suunnittelemaan alueiden yhdistämisestä eli ajantasaistamaan omaisuuden hallintaa. Suunnittelua tehdessä tarvitaan kattavasti tietoja muun muassa vesialueista ja yhteisten alueiden osakastilojen määristä. Tämän vuoksi kalastuslakiin tulisi tehdä kiinteistörekisterin kalatalousalueiden toiminnanjohtajille käyttöoikeuksien käyttöä salliva muutos.

Nyt: Kalastuslaki 28 § 4 mom:

Toiminnanjohtajan tehtävät

Toiminnanjohtajalla on oikeus maksutta saada teknisen käyttöyhteyden kautta tietoja Maanmittauslaitokselta, jos näiden tietojen saaminen on tarpeen kalastusvalvonnan järjestämistä tai viehekalastuksesta kertyneiden varojen jakamista varten.



Esitys: Toiminnanjohtajalla on oikeus maksutta saada teknisen käyttöyhteyden kautta tietoja Maanmittauslaitokselta, jos näiden tietojen saaminen on tarpeen kalastusvalvonnan järjestämistä, vesialueiden osakaskuntien ja yksityisvesien kiinteistömuodotamislain tarkoittaman yhdistämistöimitusten suunnittelua varten tai viehekalastuksesta kertyneiden varojen jakamista varten.

Yhteisalueiden kehittäminen

Yhteisaluelaki ohjaa kiinteistöjen yhteisten alueiden hallintoa. Kiinteistöjen yhteisiä alueita ovat esimerkiksi jakamattomat kalavedet. Osakkaat muodostavat osakaskunnan.

Kokousmenettelyt ja äänestäminen

Yhteisaluelaki sisältää muun muassa säännöksiä osakaskunnan kokousmenettelystä ja äänestystavasta. Yhteisalueain 15 §:ssä säädetään äänestyksestä osakaskunnan kokouksessa. ”Tavallisissa” äänestyksissä kokouksen päätökseksi tulee se mielipide, jonka puolesta enemmistö äänistä on annettu. Äänten mennessä tasan tulee päätökseksi pääluvun mukaan lasketun enemmistön mielipide.

Tietyissä tilanteissa (mm. yhteisten alueiden yhdistäminen) osakaskunnan päätöksen tekemiseen vaaditaan määräänemmistön tuki. Päätöstä tulee kannattaa ”vähintään kaksi kolmannelta äänestäneestä osakasta”.

Lain tulkintaongelma on, lasketaanko valtakirjan/asiamiehen välityksellä äänestäneet osakkaat mukaan ”äänestäneisiin osakkaisiin” vai onko tarkoitus laskea fyysisesti paikalla olevia henkilöitä?

Yhteisalueissa löytyy suuri määrä käsitteitä, jotka tavalla tai toisella viittaavat kokouksen henkilöihin. Lukuun ottamatta 8 §:ää ei ole perusteluissa määritelty, onko näillä käsitteillä sama vai eri merkitys sisältö. ”Käsiteperheen” jäsenet ovat: Kokoukseen osaa ottava, äänestävä osakas, äänestykseen osaa ottava, läsnä oleva osakas, pääluku, kukaan.

Tulkintakysymykset, joita yhteisalueissa on tässä esitettyä enemmänkin, johtavat tilanteeseen, jossa osakaskunnan kokouksen laillisesta läpivientitavasta ei voi koskaan olla varmuutta. Tulkintaongelmat voivat aiheuttaa epärointiä ja vetäytymisiä yhdistämisasiota käsittelevien kokousten järjestämiselle. Yhteisalueakia tulee muuttaa niin, että laissa käytettyjä sanamuotoja yhtenäistetään. Lisäksi käsitteiden tulkintaa selkeytetään perusteluissa. Tavoitteena tulee olla saada lakiin säännökset, jotka vastaavat osakaskuntatoiminnassa vakiintunutta ja toimivaksi osoittautunutta käytäntöä. (Fredriksson J. 2015. Yhteisalueiden äänestysääntöjen selkeyttäminen. Kalatalouden Keskusliiton aloite Maanmittauslaitokselle ja Maa- ja metsätalousministeriölle)

Yhteistietojen lähettäminen

Yhteisalueain 18 §:n mukaan osakaskunnan on alistettava järjestäytymisen yhteydessä hyväksytyt säännöt ja sääntöjen muutos aluehallintoviraston vahvistettaviksi. Lisäksi ote osakaskunnan säännöistä sekä hoitokunnan puheenjohtajan, varapuheenjohtajan tai toimitsijan yhteystiedot tulee lähettää Maanmittauslaitokselle ja aluehallintovirastolle (YhteisalueL 33 §).

Osakaskunnat eivät kovin säntillisesti muista tai tiedä velvollisuuksistaan toimittaa pöytäkirjanotteita maanmittauslaitokselle ja aluehallintoviranomaiselle. Viranomaisien yhteistoiminta tulisi edistää niin, että otteen toimitusvelvollisuus olisi olemassa vain vaikkapa Maanmittauslaitokselle https://www.maanmittauslaitos.fi/lomakkeet/yhteisen_alueen_osakaskunnan_yht joka toimittaisi tiedon edelleen AVI:lle. Kynnsy toimittaa samoja tietoja ja kokea työmäärästä turhautumista laskisi. Asiasta tulisi kertoa tietojen luovuttamisen yhteydessä ja mainita myös Maanmittauslaitoksen ilmoitusosion henkilötietojen käsittelyä koskevassa selosteessa.

Kiinteistönmuodostamislain kehittäminen

Vesialueiden omistusyksiköiden kehittäminen kiinteistönmuodostamislain kautta, kuten maa-alueillakin toimitaan, tulisi toteuttaa kiinteistömuodostamislain muutoksilla.

Kiinteistönmuodostamislain hallituksen esityksessä todetaan, että Yhteismetsän perustaminen on hyödyllistä yleiseltä kannalta katsottuna. Tämän vuoksi ehdotetaan, että puheena olevan luvun mukaisesta erillisestä toimituksesta aiheutuvat toimituskustannukset maksettaisiin valtion varoista.

Hanke esittää, että kiinteistönmuodostamislakia tulee uudistaa vastaavalla tavalla koskemaan yhteisiä- ja yksityisvesialueita koska ne ovat, kuten muun muassa tämä hanke on osoittanut, hyödyllisiä yleiseltä ja yksityiseltä kannalta katsottuina. Hyödyllisyyttä voidaan arvioida tarvittaessa kalatalousalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmien kirjausten ja -toimeenpanon perusteella.



Yhdistämistoimitusten edistämisen kannalta kaikkein tärkeintä on, että yhdistämistoimituksista aiheutuvat toimituskustannukset maksetaan valtion varoista.

ELY-keskuksen harkinnanvaraisen valtionavustusten kokonaisuuden kehittäminen

ELY-keskuksen harkinnanvaraisten valtionavustusten kokonaiskuvaa tulisi kehittää edistämään osakaskuntien ja yksityisvesien yhdistämistoimitusten toteuttamista.

Kehitysesityksiä ELY-keskusten harkinnanvaraisten vesien- ja merenhoidon sekä vesistö-, vesitalous- ja kalataloustoimenpiteiden valtionavustuksiin

Hakija

Avustuksen saajista ELY on sivuillaan ohjeistanut, että "avustuksen saamiseksi hakijan tulee yleensä olla rekisteröitynyt yhdistys, vesialueen osakaskunta, kalatalousalue, vesilain mukainen yhteisö, kunta tai yritys".

Yksityiskohtaisemmin avustusperusteet on kuvattu valtioneuvoston asetuksessa vesistön ja vesiympäristön käyttöä ja tilaa parantavien hankkeiden avustamisesta (714/2015). Asetuksen 5 §:ssä kerrotaan hyväksyttävistä kustannuksista. Avustusta voidaan myöntää kustannuksiin, jotka aiheutuvat:

- 2) hankkeen toteuttamiseen osallistuvien tahojen järjestäytymisestä vesioikeudelliseksi yhteisöksi tai muuksi oikeushenkilöksi, jolle hanketta varten tarvittavat luvat ja avustus voidaan myöntää.

Vesialueiden omistuspohjan vahvistaminen osana hanketta ja useinkin juuri hankkeen alussa ovat yhteydessä avustuksien myöntämisperusteisiin, kuten esimerkiksi:

- Saada oikeudet hankkeen toteuttamiselle
- Tavoitteiden toteuttamiseksi tuetaan myös kuntien, yritysten, yhdistysten ja muiden paikallisten yhteisöjen muodostamien yhteistyöverkostojen toimintaa ja kehittymistä.
- Hankkeilla tavoitellaan pitkäkestoisia vaikutuksia vesien tilaan, minkä vuoksi ensisijaisia ovat laajat hankekokonaisuudet ja eri toimijoiden yhteistyöhankkeet.



Esitys: Asetuksen (714/2015) 5§: 2) tulisi ajanmukaista siten, että osakaskunnan ja vesioikeudellisten yhteisöjen muodostamisen lisäksi siinä selkeästi mainittaisiin myös järjestäytyminen osakaskunnaksi, sekä osakaskuntien yhdistäminen, jos toimilla olisi hankkeen toteuttamisen kannalta merkitystä.

Avustuksen osuus hankkeen kustannuksista

Asetuksen (714/2015) mukaan avustuksen osuutta hankkeen kustannuksista määriteltäessä on otettava huomioon hankkeesta saatavien taloudellisten ja muiden hyötyjen kohdentuminen ja hankkeen merkitys yleiseltä kannalta. Avustuksen osuus saa olla enintään 50 prosenttia 5 §:ssä tarkoitetuista hankkeen hyväksyttävistä kokonaiskustannuksista. Avustuksen osuus voi kuitenkin olla tätä suurempi silloin, kun:

- 1) hanke edistää vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain mukaisen vesienhoitosuunnitelman ja merenhoitosuunnitelman sekä toimeenpanevien toimenpideohjelmien toteuttamista.

ELY-keskukset myöntävät avustusta kalataloudellisiin kunnostushankkeisiin. "Etusijalla ovat kohteet, jotka on mainittu alueellisissa kalataloudellisissa kunnostusohjelmissa tai vesienhoidon toimenpideohjelmissa". Termi "kunnostusohjelma viittaa 2000-luvun alkupuolella TE-keskusten ja Ympäristökeskusten laatimiin kunnostusohjelmiin, joilla on yhteys vuoden 2000 lopussa EU:ssa voimaan tulleeseen vesipolitiikan puitteiden direktiiviin (VPD), jonka avulla Euroopan yhteisö kokoaa ja yhtenäistää vesilainsäädäntöä.



Esitys: Kalatalousalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmien toimeenpanoon liittyvät kalataloudelliset kunnostushankkeet tulisi selkeästi esitellä ELY-keskusten kalataloudellisten kunnostushankkeiden ohjeistuksessa etusijalle asettuvina hankkeina, jolloin hankeraha voi olla yli 50% hyväksyttävistä kokonaiskustannuksista.

Vesien- ja merenhoidon toimenpiteiden toteuttaminen

Avustukset vesien- ja merenhoidon toimenpiteiden toteuttamiseen on tarkoitettu vesienhoidon toteutusta sekä vesien hyvän tilan saavuttamista ja ylläpitämistä palveleviin hankkeisiin.



Esitys: Rannikon maakuntien liitot ovat käynnistäneet Suomen Merialuesuunnitelma 2030 päivitystyön. Suunnitelma päivitetään vuosien 2024–2027 aikana. Kalatalousalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmien toimeenpano ja vesialueiden omistusyksiköiden kehittämistarpeet tulee saada osaksi merialuesuunnitelmien päivitystyön vuorovaikutussuunnitelmia ja näkyviin varsinaisessa merialuesuunnitelmassa. Asialla on merkitystä, kun edistetään kalatalousalueiden asemaa hanketoimijana ja edistetään vesialueiden omistusyksiköiden kehittämistyötä.

Merialuesuunnittelussa pitää ottaa selväsanaisesti kantaa rannikon vesialueiden pirstaloitumisen aiheuttamiin ongelmiin ja pirstaloitumisen vähentämisellä saavutettaviin etuihin. Merialuesuunnittelusta vastaavat rannikon maakuntien liitot. Niiden tulisi sisällyttää vesialueiden omistusyksiköiden kehitystarpeet maakuntastrategioihinsa.



Esitys: Hankkeiden hakuohje tulee muotoilla asetuksessa ja ELY-jen hankeohjeistuksissa sellaisiksi, että jo hankehakemuksessa voidaan hakea rahoitusta hankkeen toteuttamista tukevalle ensimmäiseksi toteutettavalle vesialueiden omistusyksiöiden yhdistämistoimille ja/tai osakaskuntien järjestäytymiseen.

Lähteet

Aro, T. Aro, R. Hanhela, T. Laesterä, E. 2023. Alueiden väliset elinvoima-, vetovoima- ja pitovoimaerot. Kunnallissalan kehittämissäätöön Julkaisu 63.

Fredriksson, J. 2015. Aloite yhteisaluelaki ja kalastuslaki. Kalatalouden Keskusliiton aloite Maa- ja metsätalousministeriölle.

Honkanen, M-L. 1985. Kalastusoikeus. Suomen Lakimiesliiton Kustannus Oy.

Kurenniemi, S. Räsänen, O. 2022. Etelä-Savosta vetovoimaisin järvi- ja vapaa-ajankalastuskohde. Loppuraportti. Metsähallitus.2020–2022

Kalastuslaki 10.4.2015/379

Kivinen, J. 2020. Vetovoimaa maaseudulle yhteistoiminnalla ja verkostoitumalla 2017–2020. Loppuraportti 05/2020.Metsähallitus.

Salminen, M. Lappalainen, A. Keskinen, T. Ruuhijärvi J. 2019. Kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelman mallirunko. Helsinki. Luonnonvarakeskus.

Salminen, M. 2012. Yhteisten vesialueiden pinta-ala- ja osakaskiinteistöluokittelu. Metropolia Ammatikorkeakoulu. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/41213/Yhteiste.pdf;jsessionid=7A5DCF-F10483915B56D1845442BDFEA5?sequence=1>

Ulvi, T. 2015. Vesialueiden yhdistäminen vesienhoidon toimeenpanon tukena - tarve ja soveltuvuus. Opinäytetyön tiivistelmä. Lapin AMK.

Vilksa, P. 2006. Yhteiset vesialueet ja niiden yhdistäminen. Helsinki. Maanmittauslaitos. Maanmittauslaitoksen julkaisuja nro 100.

Yhteisaluelaki 18.8.1989/758.

Liiteluettelo

Liite 1. Täydennettävä lomake haastateltaville

Liite 2. Säkylän Pyhäjärven hoitoyhdistyksen säännöt

Liite 3. Taulukon vesialuekohtaisia perusteluja

Liite 4. Kala-ELY:ien vapaan kentän vastaukset webropol-kyselyyn

Liite 5. Kalatalousalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmat

Hankkeen ja raportin toteuttaja: Risto Vesa, Kalatalouden Keskusliitto

Taiteutyö: Niina Koivunen, Kalatalouden Keskusliitto

Kuva: Tapio Gustafsson, Kalatalouden keskusliitto

Teemakartat: Maanmittauslaitos

Rahoitus: Maa- ja metsätalousministeriö

Liite 1

Kysymyksiä Teams-haastatteluihin

Teams-haastattelusta ja hankkeesta muutoinkin huomioitavaa

- Haastattelut nauhoitetaan. Tietosuojasta on huolehdittu (tietosuojalauseke). Haastatteluja on aika paljon, joten oleellinen anti koetetaan kerätä aika tiiviissä tapahtumassa, max 45 min. / haastattelu.
- Nauhoite puretaan (litteroidaan) tekstiksi, sekä tiivistetään raportointia varten (äänenkäyttö niin, että nauhoitteesta saa selvän).
- Toimitamme teille tässä samalla etukäteiskysymyksiä. Siellä oleva merkittävien vesialueiden lista, 10 kpl, voi tuntua monin paikoin lyhyeltä. On aiheellista huomata, että lopputuloksena on kuitenkin jopa kahdensadan merkittävän alueen lista jokaisesta taulukon kalataloudellisesta perusteesta, sekä runsaasti haastatteluun kerättyä tietoa.
- Haastattelut syventävät oleellisesti lyhyeen taulukkoon kirjattuja merkittävyksiä ja saattavat tuoda kokonaan uusia tarkastelutapoja ja -kohteita merkittävyysineen (vastaa kyselyn avointa kenttää).
- Haastattelusta jäsenjärjestö voi laskuttaa 200 euroa + ALV KKL:ta.
- Saamme arviointeja merkittävyysistä monelta taholta. On oletettavaa, että syntyy myös maakuntien välisiä eroja merkittävyyksissä.
- Samalla on tiedostettava, että sitten kun hanke on toivon mukaan saavuttanut hallitusohjelman, maanmittauslaitoksen henkilöstöresurssit yhdistämistoimituksiin ovat max. 3 htv vuositasolla.
- Yhdistämistoimitusten rinnalle on koetettava löytää, ilmeisistä heikkouksistaan huolimatta, korvaavia yhteistyötapoja.
- Hankkeen loppuraportin tiivistelmiseen on oltava poliittisesti ymmärrettävässä muodossa. Kysymyksiä jäsenjärjestöille (jotka tehtiin aiemmin ELY:ille ja kalaleader-aktivaattoreille.)

1.Koskee vesialueita, joissa omistusrakennetta yhdistämällä tai muulla tavalla yhteistyötä kehittämällä paikallista kalataloutta voitaisiin todennäköisesti merkittävästi parantaa max. 10 kpl.

- Lisää taulukon valintariveille ne suuret yhtenäiset vesialueet (selkävedet, rannikkovesien osat, järvioltaat) jotka ovat kaupallisen kalastuksen, kalastusmatkailun tai vapaa-ajan kalastuksen osalta merkittävimpiä ja joissa omistusrakennetta yhdistämällä tai muulla tavalla kehittämällä kalastusmahdollisuuksia voitaisiin todennäköisesti parantaa.
- Lisää taulukkoon myös vesialueet, jotka ovat lohikalojen lisääntymisen tai muun kalavesien hoidon tai hyödyntämisen kannalta merkittäviä ja joissa omistusrakennetta yhdistämällä tai muulla tavalla yhteistyötä kehittämällä voitaisiin paikallista kalataloutta todennäköisesti parantaa.
- Anna vielä arviosi omistajakunnan tahtotilasta joko yhdistämistoimituksiin tai muuhun yhteistoinnin edistämiseen. Tässä ei tarkoiteta toimitusten kustannuksista johtuvaa kantaa, vaan periaatteellista näkemystä ja tahtotilaa.

Merkittävä vesialue	Kalataloudellinen peruste, rasti ruutuun					Tahtotila, rasti ruutuun			
	Kaupallinen kalastus	Vapaa-ajan kalastus	Kalastusmatkailu	Lohikalat lisääntyminen	Muu peruste	Merkitävä	Vähäinen	Ei ole	EOS

2. Uusien yhtenäislupa-alueiden tarve, vanhojen lupa-alueiden trimmaustarve. keskustelu.

3. Onko toimialueellanne tiedossasi yhdistyksiä ja sopimus pohjaisia esimerkkejä toimivasta yhteistyöstä vesialueilla? Henkilöt, joita voisi haastatella? keskustelu.

4. Merkittävät virtavesialueet, jotka jäivät pois taulukosta? keskustelu.

5. Seutukunnalla jo tehdyt merkittävät yhdistämistoimitukset. Niiden suurimmat hyödyt ja haitat?

6. Onko maanmittauslaitoksen yhdistämisprosessissa kehitettävää?

Liite 2

Säkylän Pyhäjärven hoitoyhdistys ry:n säännöt

14.02.2023

1. Yhdistyksen nimi ja kotipaikka

Yhdistyksen nimi on Säkylän Pyhäjärven hoitoyhdistys ry ja sen kotipaikka on Säkylä.

2. Tarkoitus ja toiminnan laatu

Yhdistyksen tarkoituksena on edistää Säkylän Pyhäjärven säilymistä hyvässä tilassa, pyrkiä järjestelmällisesti parantamaan järven veden laatua ja turvaamaan järven virkistyskäyttöä, parantaa vesistöjen tilaa ja edistää kestävästä kalastuksesta, kestävästä kehityksen periaatteella tutkimusta sekä ympäristön ja kalaston hoitokalastusta Säkylän Pyhäjärven vaikutuspiirissä.

Tarkoituksensa toteuttamiseksi yhdistys:

- toteuttaa vesien kunnostukseen liittyviä hankkeita ja hakee niille tarvittavia lupia ja rahoitusta
- jakaa tietoa, järjestää talkoita ja suorittaa muita vastaavia toimenpiteitä, jotka edistävät järven tilan ylläpitoa tai parantamista
- seuraa tiiviisti vesistöjen tilaa
- kerää tietoja vesistön ja vesiluonnon tilasta ja suojelutoimenpiteistä ja niiden tuloksista sekä tekee tarpeellisia esityksiä viranomaisille
- avustaa viranomaisia antamalla tarvittaessa lausuntoja ja tietoja
- myy lupia, joista saadut varat käytetään kalavesien kestävästä kehityksen turvaamiseen, tutkimukseen sekä uusien kalastusmenetelmien kehittämistyöhön
- antaa lausuntoja ja tekee esityksiä vesistön käyttöä ja hoitoa koskevista asioista
- ottaa hoidettavakseen vesien omistajien kanssa tehtävillä sopimuksilla kalastuksen järjestämiseen ja vesialueen hoitoon liittyviä tehtäviä sekä kalaston hoitoa
- pyrkii edistämään yhteistyötä vesialueiden omistajien, kalastusoikeuden haltijoiden ja muiden järven käyttäjien välillä
- järjestää kokouksia, kursseja, keskustelutilaisuuksia ja retkiä
- toimii yhteistyössä Pyhäjärvi-Instituutin ja muiden asiantuntijoiden kanssa erityisesti järven hoitoon liittyvissä asioissa

Toimintansa tukemiseksi yhdistys voi ottaa vastaan lahjoituksia, testamentteja ja avustuksia sekä omistaa ja hallita kiinteistöjä, vesialueita, osakkeita sekä muuta irtainta omaisuutta. Yhdistys voi harjoittaa alueellaan lupamyyntiä.

3. Jäsenet

Yhdistykseen varsinaiseksi jäseneksi voidaan hyväksyä yhdistyksen toimialueella vesialueita omistava osakaskunta tai yhdistyksen toimialueella vesialueita omistava yksityinen henkilö, yhteisö tai säätiö. Jäsenet hyväksyy hakemuksesta yhdistyksen hallitus. Kannattavaksi jäseneksi voidaan hyväksyä yksityinen henkilö tai yhteisö, joka haluaa tukea yhdistyksen tarkoitusta ja toimintaa.

Tällaisella jäsenellä on puhe- ja läsnäolo-oikeus kokouksissa mutta ei äänioikeutta.

Jäsenellä on oikeus erota yhdistyksestä ilmoittamalla siitä kirjallisesti hallitukselle tai sen puheenjohtajalle taikka ilmoittamalla erosta yhdistyksen kokouksessa merkittäväksi pöytäkirjaan. Hallitus voi erottaa jäsenen yhdistyksestä, jos jäsen on jättänyt eräänntyneen jäsenmaksunsa maksamatta kahtena vuonna peräkkäin tai muuten jättänyt täyttämättä ne velvoitukset, joihin hän on yhdistykseen liittymällä sitoutunut tai on menettänyt yhdistyksessä tai sen ulkopuolella vahingoittanut yhdistystä tai ei enää täytä laissa taikka yhdistyksen säännöissä mainittuja jäsenyyden ehtoja.

Eroava tai erotettu jäsen on velvollinen suorittamaan jäsenmaksunsa kuluvalta toimikaudelta eikä hänellä ole lähtiessään oikeutta saada mitään yhdistyksen varallisuudesta.

4. Liittymis- ja jäsenmaksu

Varsinaisilta jäseniltä ja kannattavilta jäseniltä perittävän liittymismaksun ja vuotuisen jäsenmaksun suuruudesta päättää vuosikokous.

5. Hallitus ja toiminnantarkastaja

Yhdistyksen asioita hoitaa hallitus, johon kuuluu vuosikokouksessa valitut puheenjohtaja ja kahdeksan (8) muuta varsinaista jäsentä sekä kolme (3) varajäsentä. Hallituksen jäsenet valitaan kolmivuotiskaudeksi. Hallituksesta on vuosittain erovuorossa kolme (3) jäsentä ja yksi (1) varajäsen. Jäsenten valinnassa tulisi noudattaa periaatetta, että hallitukseen tulisi kaikkien vesiosakaskuntien edustajia sekä yksityisten vesialueiden omistajien edustajia. Erityisesti Isokylän, Pyhäjoen, Vähäkylän, Mannilan, Mestilän, Kauttua ja Yläneen osakaskunnista tulisi valita yksi hallituksen jäsen, mikäli yhdistyksen kokous ei päättä toisin. Hallitus voi kutsua asiantuntijoita halutessaan kuultavaksi kokoukseen. Hallituksen toimikausi on vuosikokousten välinen aika. Hallitus valitsee keskuudestaan varapuheenjohtajan sekä ottaa keskuudestaan tai ulkopuoleltaan sihteerin, rahastonhoitajan ja muut tarvittavat toimihenkilöt. Hallitus kokoontuu puheenjohtajan tai hänen estyneenä ollessaan varapuheenjohtajan kutsusta, kun he katsovat siihen olevan aihetta tai kun vähintään puolet hallituksen jäsenistä sitä vaatii.

Hallitus on päätösvaltainen, kun vähintään puolet sen jäsenistä, puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja mukaan luettuna on läsnä. Äänestykset ratkaistaan ehdottomalla ääntenemmistöllä. Äänten mennessä tasan ratkaisee puheenjohtajan ääni, vaaleissa kuitenkin arpa.

Vuosikokouksessa valitaan yhdistykselle toiminnantarkastaja ja varatoiminnantarkastaja. Hallituksen tehtäviin kuuluu tarvittavien toimihenkilöiden palkkaaminen ja erottaminen.

6. Yhdistyksen nimen kirjoittaminen

Yhdistyksen nimen kirjoittaa hallituksen puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja, molemmat yksin.

7. Tilikausi ja toiminnantarkastus

Yhdistyksen tilikausi on kalenterivuosi. Tilinpäätös tarvittavine asiakirjoineen ja hallituksen vuosikertomus on annettava toiminnantarkastajalle viimeistään kolme viikkoa ennen vuosikokousta. Toiminnantarkastajan tulee antaa kirjallinen lausuntonsa kaksi viikkoa ennen vuosikokousta hallitukselle.

8. Yhdistyksen kokoukset

Yhdistyksen vuosikokous pidetään vuosittain hallituksen määräämänä päivänä maaliskuussa. Yhdistyksen kokouksissa on jokaisella varsinaisella jäsenellä yksi ääni jokaista alkavaa 50 ha vesialuetta kohti. Yhdistyksen kokouksen päätökseksi tulee, ellei säännöissä ole toisin määrätty, se mielipide, jota on kannattanut yli puolet annetuista äänistä. Äänten mennessä tasan ratkaisee kokouksen puheenjohtajan ääni, vaaleissa kuitenkin arpa.

9. Yhdistyksen kokousten koollekutsuminen

Hallituksen on kutsuttava yhdistyksen kokoukset koolle vähintään seitsemän vuorokautta ennen kokousta kutsukirjeellä tai sähköpostitse.

10. Vuosikokous

Yhdistyksen vuosikokouksessa käsitellään seuraavat asiat:

1. kokouksen avaus
2. valitaan kokouksen puheenjohtaja, sihteeri, kaksi pöytäkirjantarkastajaa ja tarvittaessa kaksi äänten laskijaa
3. todetaan kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus
4. hyväksytään kokouksen työjärjestys
5. esitetään tilinpäätös, vuosikertomus ja toiminnantarkastajienlausunto
6. päätetään tilinpäätöksen vahvistamisesta ja vastuuvapauden myöntämisestä hallitukselle ja muille vastuuvollisille
7. vahvistetaan toimintasuunnitelma, tulo- ja menoarvio sekä liittymis- ja jäsenmaksun suuruus
8. päätetään puheenjohtajan, varapuheenjohtajan, sihteerin, rahastonhoitajan ja hallituksen jäsenten palkkioista
9. valitaan hallituksen puheenjohtaja ja muut hallituksen jäsenet
10. valitaan toiminnantarkastaja ja varatoiminnantarkastaja
11. käsitellään muut kokouskutsussa mainitut asiat.

Mikäli yhdistyksen jäsen haluaa saada jonkin asian yhdistyksen vuosikokouksen käsiteltäväksi, on hänen ilmoitettava siitä kirjallisesti hallitukselle vähintään 45 päivää ennen kokousta, että asia voidaan sisällyttää kokouskutsuun.

12. Sääntöjen muuttaminen ja yhdistyksen purkaminen

Päätös sääntöjen muuttamisesta ja yhdistyksen purkamisesta on tehtävä yhdistyksen kokouksessa vähintään kolmen neljäsosan (3/4) enemmistöllä annetuista äänistä. Kokouskutsussa on mainittava sääntöjen muuttamisesta tai yhdistyksen purkamisesta. Yhdistyksen purkautuessa tai tullessa lakkautetuksi käytetään yhdistyksen varat yhdistyksen tarkoituksen edistämiseen purkamisesta päättävän kokouksen määräämällä tavalla.

13. Muutoin noudatetaan, mitä laissa yhdistyksistä säädetään.

Liite 3

Taulukon vesialuekohtaisia perusteluja

Tässä liitteessä esitellään raportin taulukossa olevat vesialueet hieman tarkemmin, myös kuvin.

Teemakartat

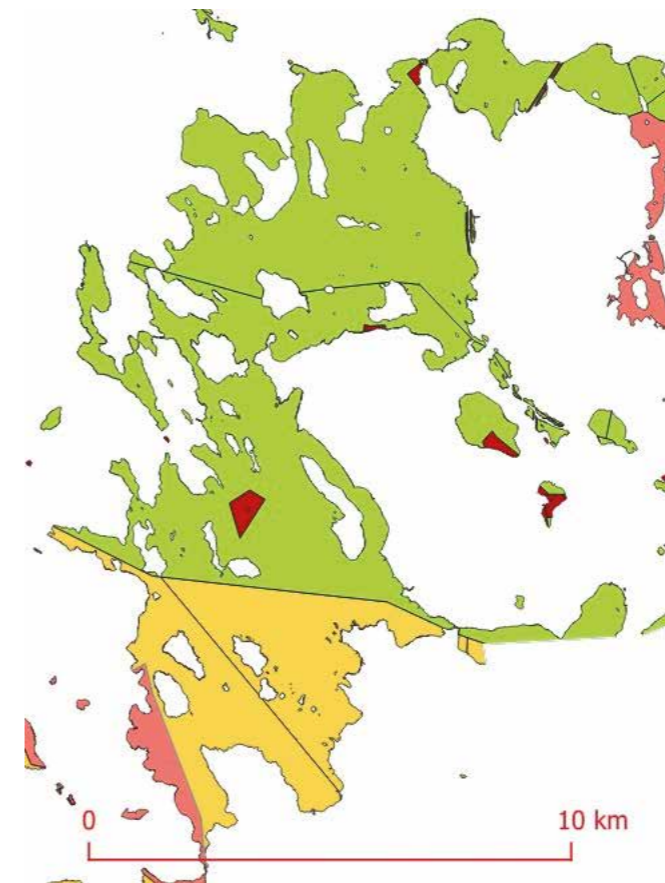
Kalatalouden Keskusliitto tilasi hankerahoituksella Maanmittauslaitokselta Suomen vesialueiden omistusyksiköitä kokoluokkien mukaan kuvaavan teemakartan, josta poimituilla kuvilla yksittäiset vesialueet esitellään. Kartassa on koko maan kattava vesialueiden kokoluokiteltu paikkatietoaineisto. Kokoluokat esitetään eri väreillä, jolloin omistusyksiköiden kokorakenne ja sen vaihtelut eri puolilla Suomea on helppo hahmottaa. Vesialueiden kokoluokitus:



Etelä-Karjala

Simpelejärvi

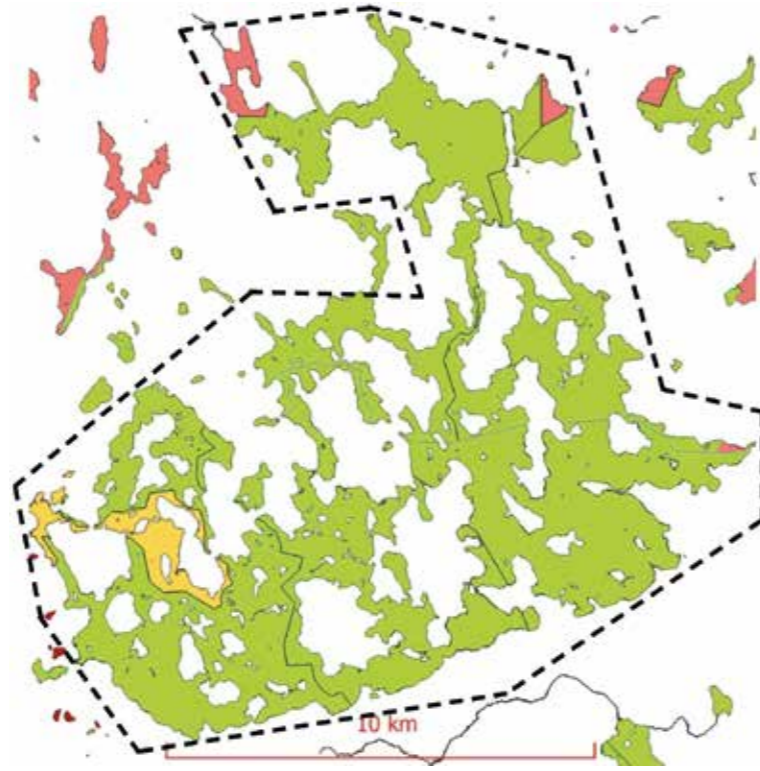
Simpelejärven pinta-ala on 9 100 ha ja se sijaitsee lähes kokonaan Parikkalan kunnan alueella. Hiitolanjoki on Simpelejärven laskujoki. Ilmeisesti tahtotilaa yhdistämiselle on olemassa.



Kivijärvi

Järven pinta-ala on 76,4 km². Järvi on pitkien niemi rikkoma ja suurien saarien pirstoma. Pääaltaan kuuden osakaskunnan yhdistäminen helpottaisi hallintoa ja kalavedenhoitoa.

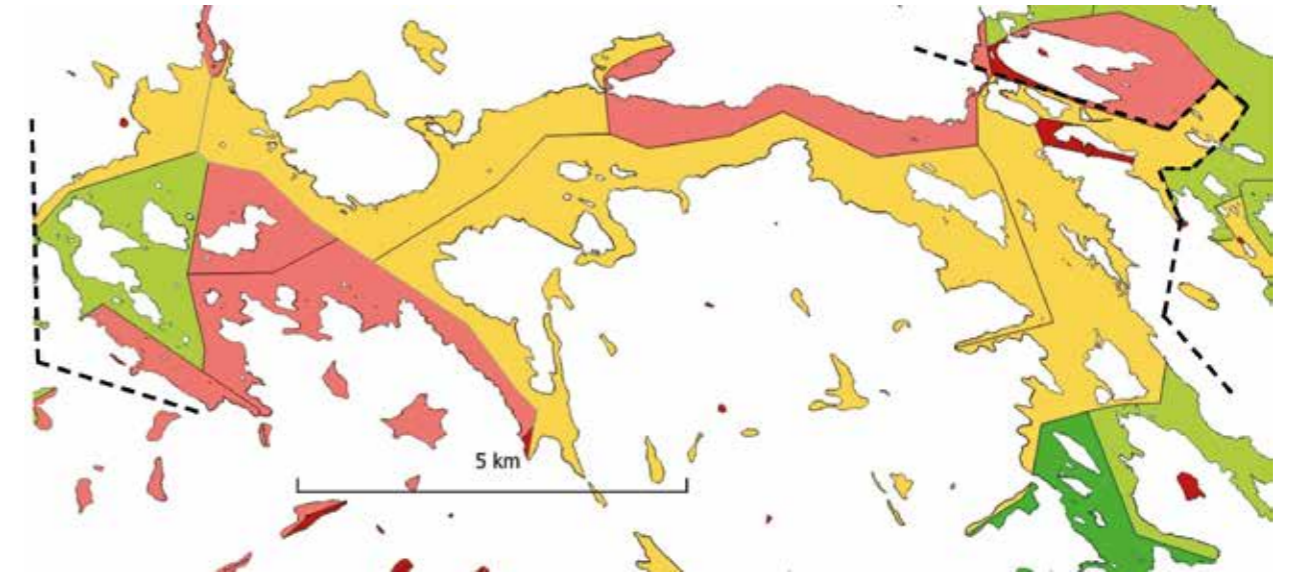
Tämänhetkiset osakaskunnat ovat melko suuria, keskikoko on noin 1 500 ha, ja jotkut niistä ulottuvat Kivijärven ulkopuolelle. Jos nämä kuusi osakaskuntaa yhdistettäisiin sen koko voisi olla noin 9 000 ha.



Etelä-Savo

Pyyvesi. Puolto: E-Savon ktk

Pyyvesi on Etelä-Savossa Savonlinnassa ja Enonkoskella sijaitseva Saimaan järvenosa, joka jää Hanhivirran ja Savonrannan väliin. Järven pinta-ala on 29,8 km². Se on 13,4 km pitkä ja 6,3 km leveä. Alue on osa äärimmäisen uhanalainen järvilohen ja erittäin uhanalaisen järvitaimenen vaellusreittiä. Järvenosan osakaskuntien yhdistäminen tehostaisi kalastuksen järjestämistä ja kalastuksenvalvontaa.

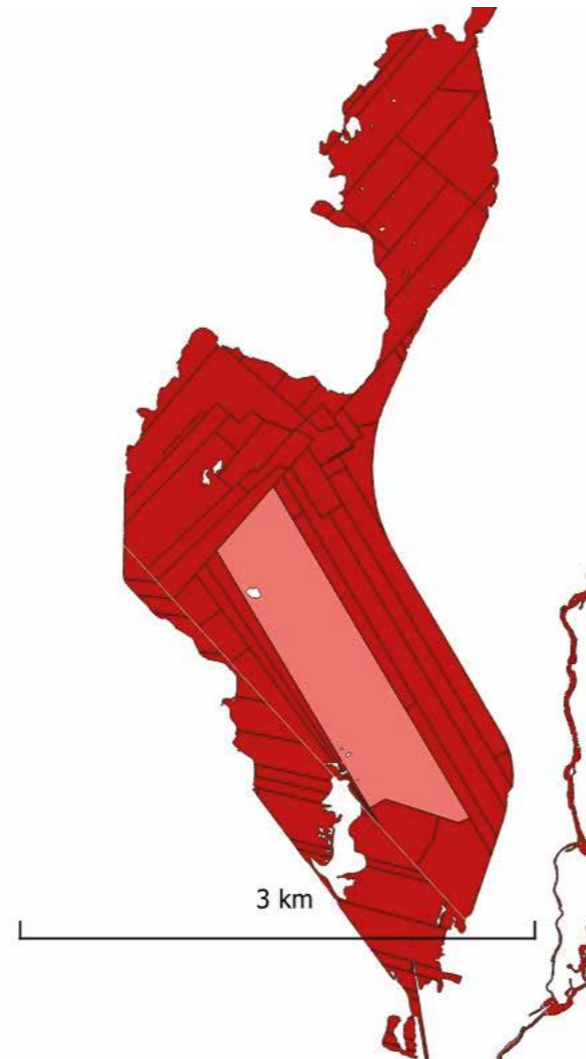


Etelä-Pohjanmaa

Kyrkösjärven tekojärvi

Lailla vesistöhankeiden johdosta suoritettavista tilusjärjestelyistä <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1988/19880451> ilmeisesti olisi mahdollista saada tekojärvien tilusjärjestelyt muodostettua valtion rahoituksella yhdeksi vesialueeksi. Lain soveltuvuutta voisi "testata" toteuttamalla tilusjärjestelyjä Seinäjoen lähistöllä olevalla Kyrkösjärven tekojärvellä.

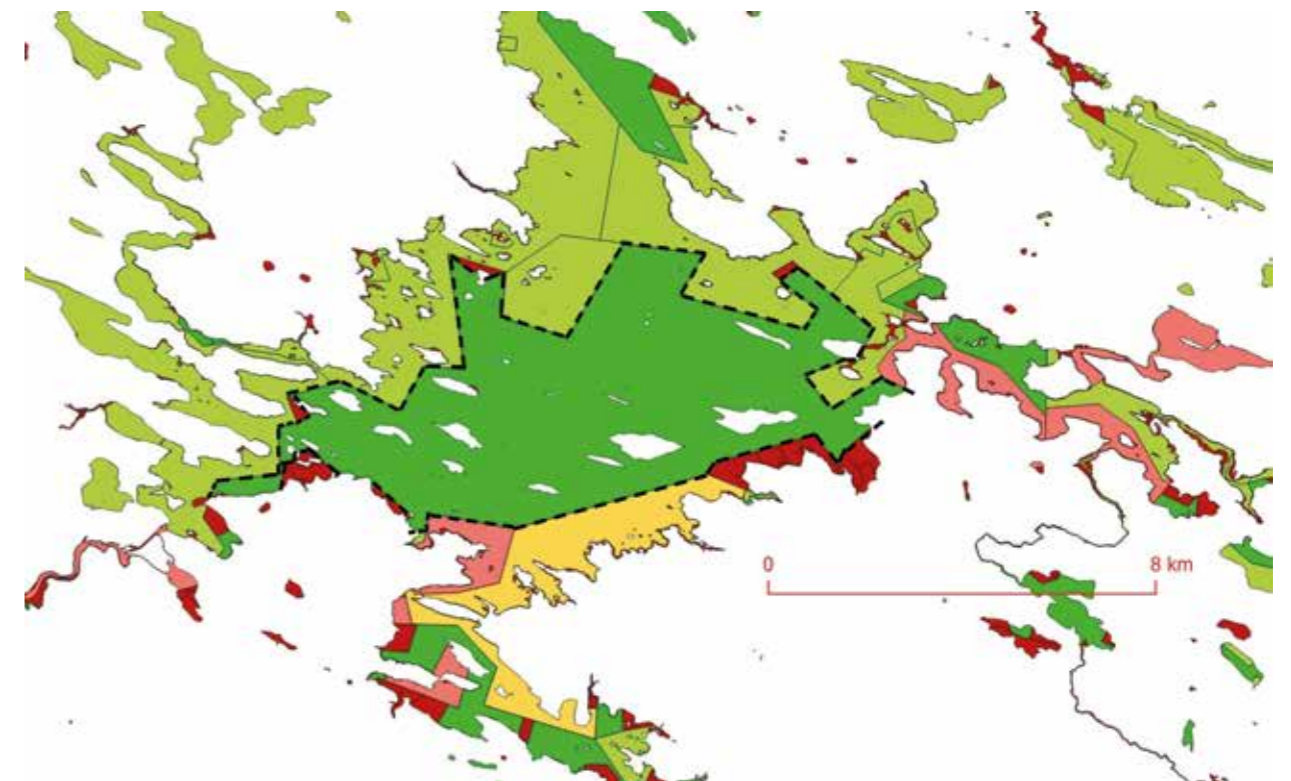
Kyrkösjärvi on Kyrönjoen tulvien säännöstelemiseksi rakennettu 540 ha:n tekojärvi, jossa on yli 40 vesipalstaa.



Kainuu

Ontojärvi - Nurmesjärvi

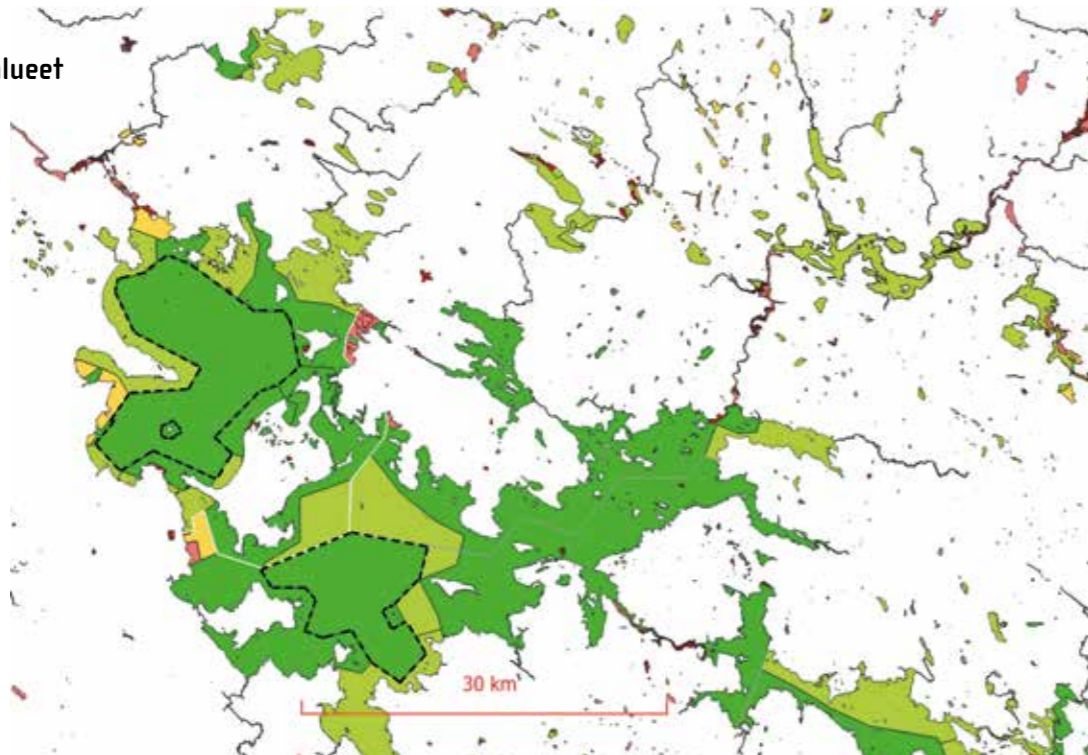
Kuhmossa sijaitsevan järven pinta-ala on 104,6 km².



Dulujärvi

Dulujärvellä kalastonhoitoa ja kalastuksenjärjestämistä voidaan tehostaa yhdistämistoimituksia tekemällä.

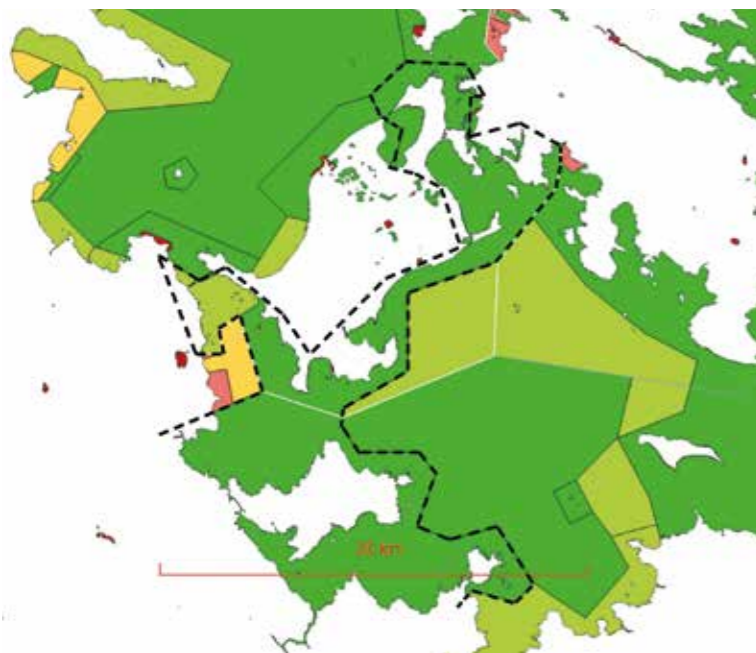
Valtion vesialueet



Paltamo I ja II



Salmenranta, Manamasalo, Vuolijoki



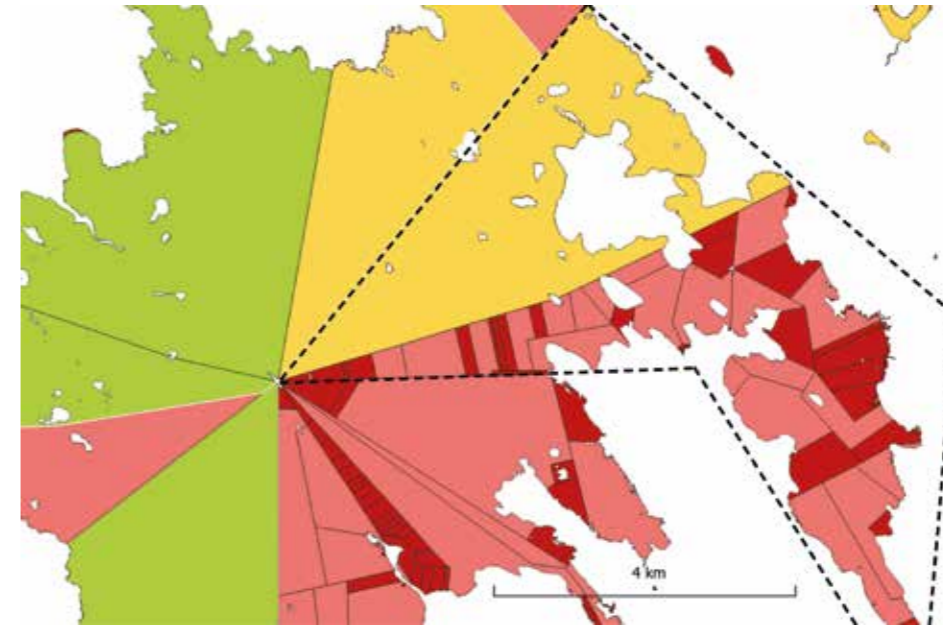
Säräisniemi, Saarenranta



Kanta-Häme

Vanajavesi

Kyseessä ovat Vanajaveden pirstaleiset selkävesialueet. Vanajavesi on Vanajaveden reitin keskusjärvi Kanta-Hämeessä ja Pirkanmaalla. Sen pääosan muodostaa 20 km pitkä ja 15 km leveä Vanajanselkä Hattulan, Hämeenlinnan ja Valkeakosken alueilla.

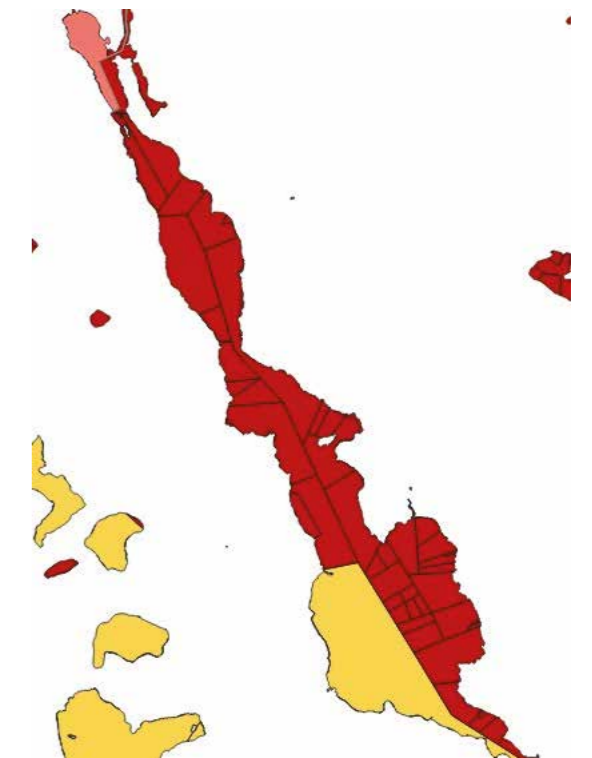


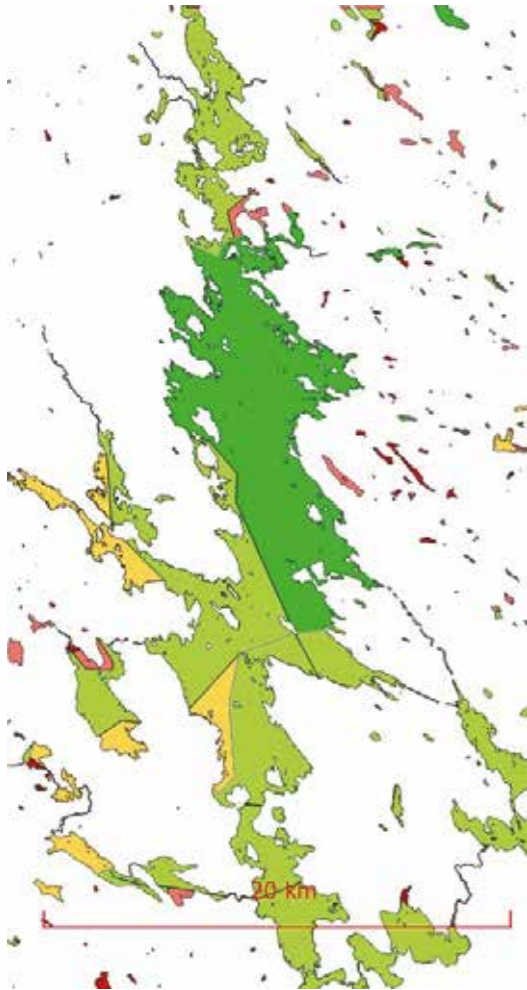
Keski-Suomi

Vatianjärvi

Koko Äänekosken reitti Vaajakoski-Äänekoski on tilkkutäkkiä. Vatianjärvi sijaitsee Laukaassa Keski-Suomessa. Järven osakaskunnilla on jonkun verran sopimus pohjaista yhteistyötä järvellä, mutta ei läheskään kattavasti. Vatianjärvi voisi olla mallina muillekin omistusyksiköille tässä reittivedessä.

Vatianjärven pohjoisosassa on koskireitti, johon kuuluvat Lujankoski ja Kapeenkoski. Vatianjärven ja alapuolisen Saraaveden välissä oleva Kuusaankoski on Keski-Suomen suurimpia koskia.



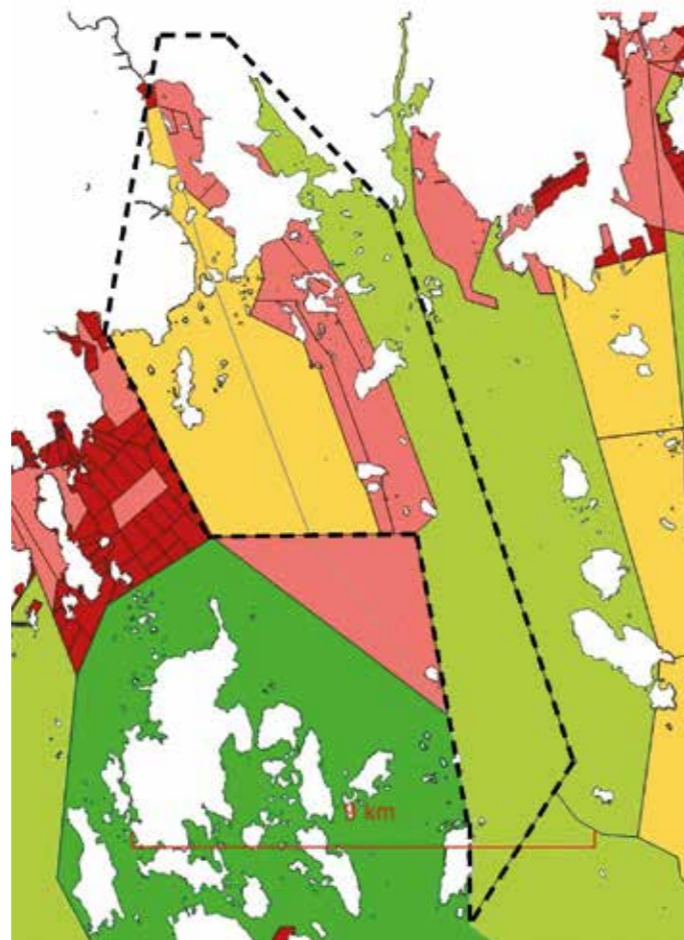


Kivijärvi, Keski-Suomi

Järvellä 13 osakaskuntaa, jotka ovat jo melko suuria. Yhdistämistoimituksella järvelle syntyisi merkittävän suuri ja toimintakykyinen omistusyksikkö.

Kymenlaakso

Yhdistämistarve on merialue Kotkan kaupungin itäpuolella, 4 012 ha. Kotkan kaupunki on alueen suuri vesialueenomistaja. Asutuskeskuksen lähellä sijaitsevalle vesialueelle tarvitaan yhtenäistä kalastuksen järjestämistä.

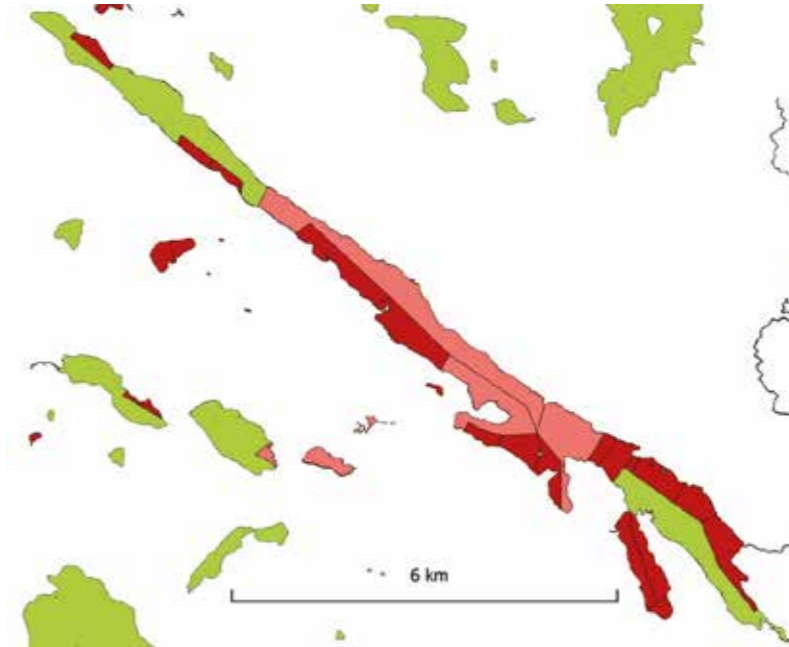


Lapin lääni

Perunkajärvi

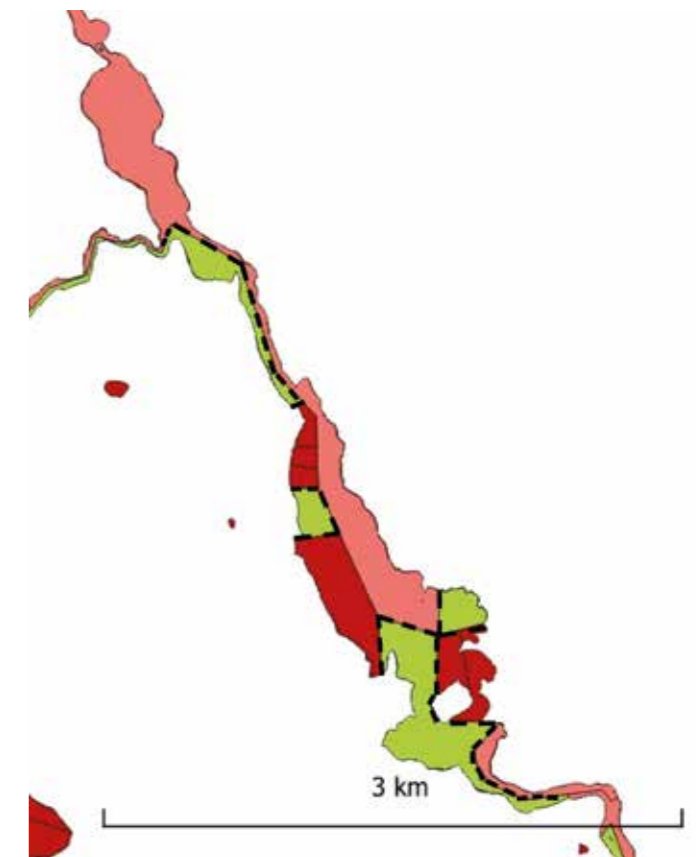
Perunkajärvi sijaitsee Rovaniemellä. Järven pinta-ala on 920 ha. Se on 14,9 km pitkä ja 1,6 km leveä. Tahtotilaa on melko laajasti. Järjestäytyminen toimisi kannustimena muille alueen vesialueella.

Ote hankesuunnitelmasta vuodelta 2008, jolloin yhdistäminen ei vielä toteutunut: "Perunkajärven pinta-ala 872 ha. Tästä valtion vesialueita on 267,6 ha (30 %) ja jakamattomia yhteisiä vesialueita 604,4 ha (69,3 %). Lukuun sisältyy pieniä alueita taloille erotettuja vesialueita. Yhteisiä jakamattomien vesialueiden kiinteistörekisteriyksikköjä on 14 kpl, joissa on 191 osakastilaa. Järvellä on yksi järjestäytynyt Keski-Perunkajärven osakaskunta, jonka vesipinta-ala on 160 ha eli 25 % jakamattomien vesialueiden kokonaispinta-alasta. Muut yhteiset alueet ovat järjestäytymättömiä ja vesipinta-alat jäävät selvästi alle em. osakaskunnan".



Saukkojärvi ja Ala -Saukkojärvi

Saukkojärvi on esimerkki alueesta, jossa ainoa toimiva osakaskunta ei pian enää kykene toimimaan. Se on siirtymässä mahdollisesti järjestäytymättömään tilaan, ellei yhdistämistoimitusta tehdä. Valtiolla on järvestä omistusalueita. Järvi on osa Simojoen melontareittiä ja melojat voivat tuoda seudulle matkailutuloja.



Pirkanmaa

Aurejärvi

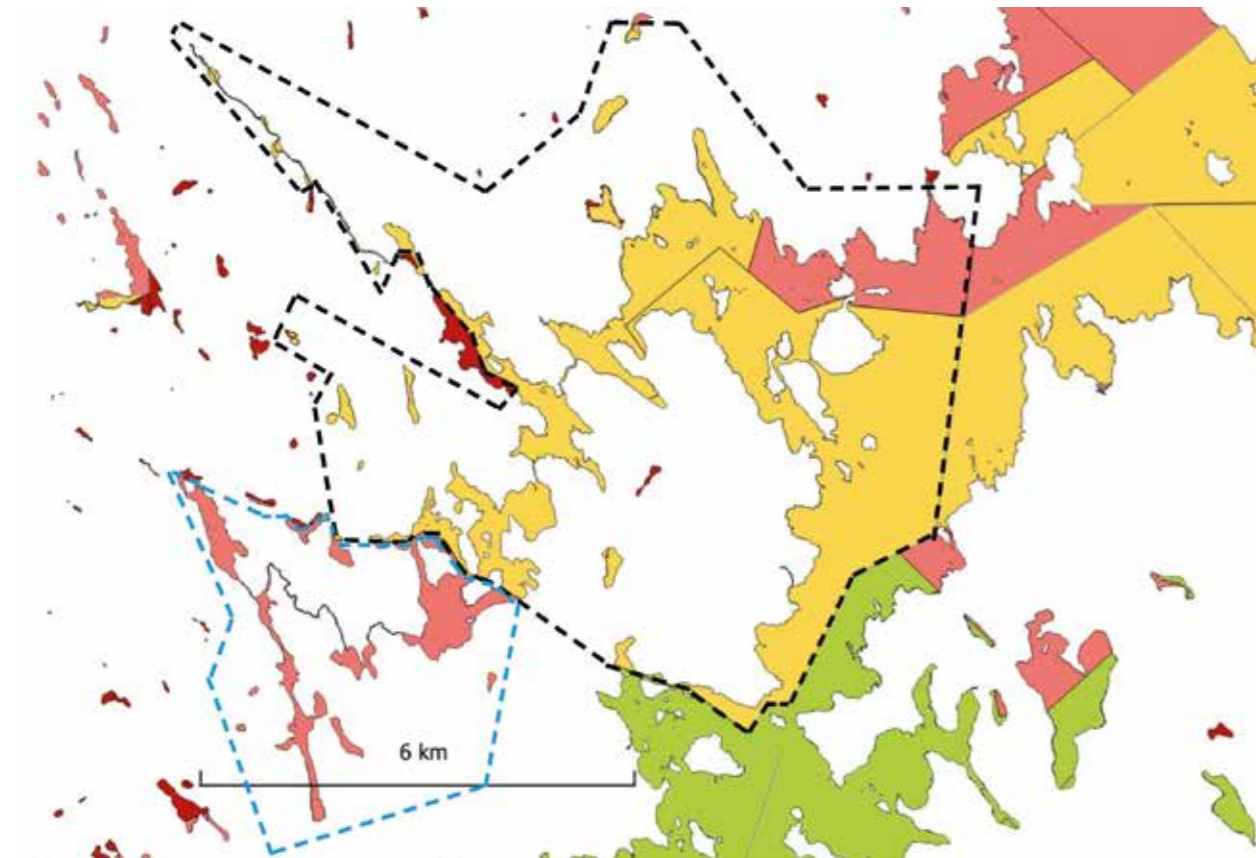
Aurejärvi on Ikaalisten reittiin kuuluva järvi Parkanon ja Ylöjärven Kurun alueella Pohjois-Pirkanmaalla. Pinta-ala on 21 km².

Kihniön-Parkanon alueella on tarvetta ja halukkuuttakin tehdä yhdistämistoimituksia. Siellä Parkanon Aurejärvi on merkittävin yhdistämistoimitusta tarvitseva kohde. Järven kalastusyhdistyksessä on yhdistämistähtoa. Järven vesialueita (kartassa näkyvät rajatut alueet). Järvellä on kattava yhteislupa-alue.



Näsijärvi

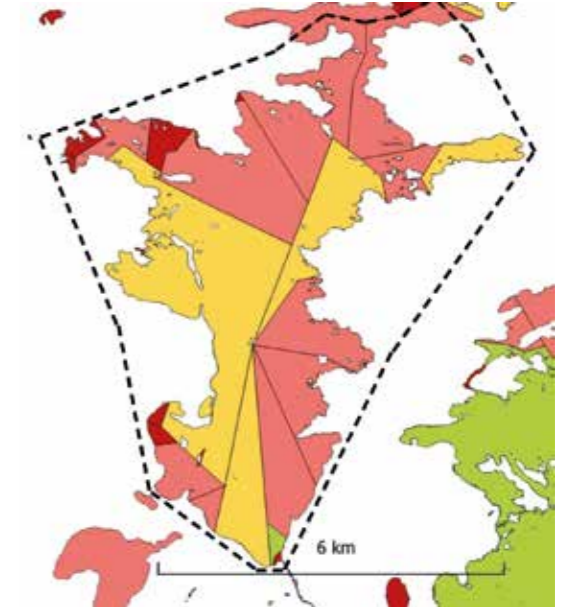
Näsijärven Parkkuun alue koostuu kolmesta osakaskunnasta, jotka kuitenkin toimivat kuin yksi osakaskunta. Lisäksi yhdellä osakaskunnalla on liittymishalukkuutta. Näiden 3 osakaskunnan pinta-ala olisi yhteensä 1 811 ha ja osakkaita 568 kpl. Jos neljäs osakaskunta liittyisi myös, niin pinta-ala oli 2 043 ha ja osakkaita 749 kpl. Yhdistäminen saattaisi nykyisen yhteistoiminnan lailliseen tilaan, vaikkei Näsijärven kokonaiskuvaan toisi suurta muutosta.



Vesijärvi, Kangasala

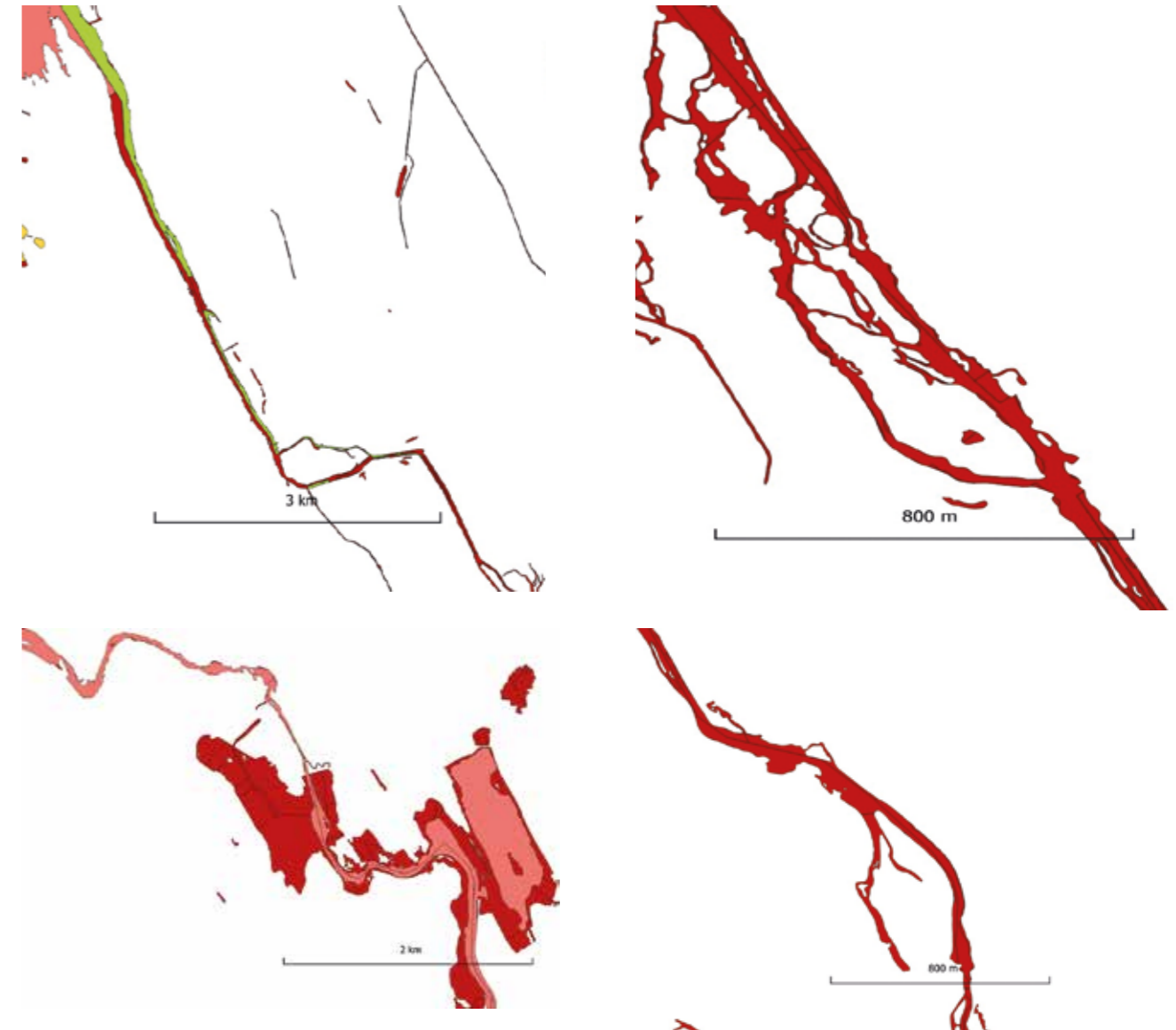
Kangasalan Vesijärvellä, jossa on 17 osakaskuntaa ja jonka pinta-ala on noin 2 700 ha, on halukkuutta isomman yhteisen vesialueen osakaskunnan muodostamiseksi.

Kalastuksen järjestämiseen ja kalavedenhoidon yhtenäistämiseen saataisiin yhtenäistämällä lisää tehokkuutta. Vesialueen läheisyydessä on paljon asutusta ja siksi myös kalastuspainetta.



Pohjanmaa

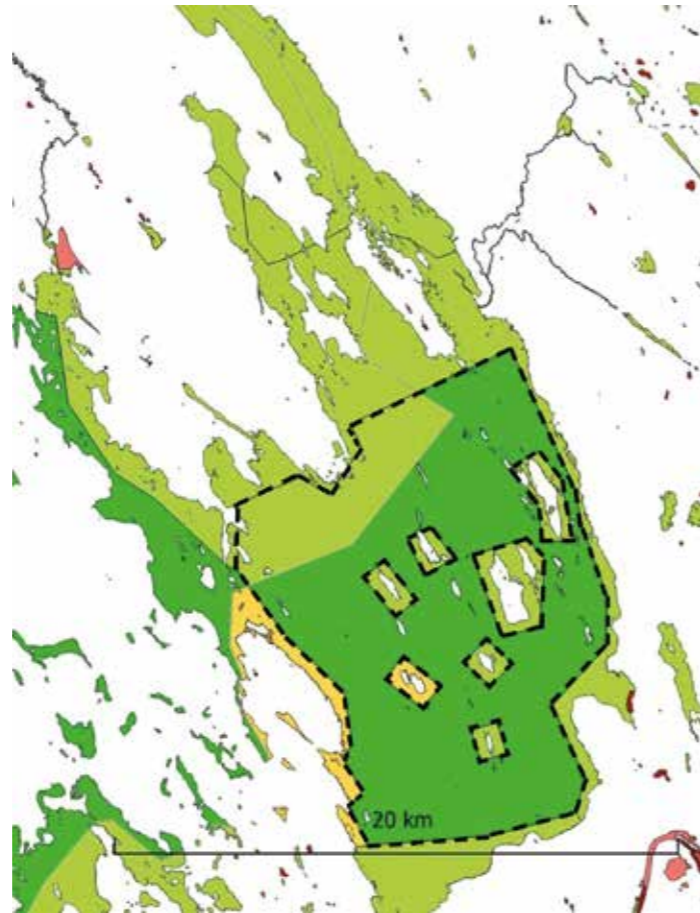
Perhonjoella on ilmeisesti tahtotilaa sille, että jokialuetta hallinnoisi yhteisö, oli se sitten osakaskunta tai yhdistys. Pitkä jokialue käytännössä voisi jakautua useammaksi luontevasti alueellisten olosuhteiden mukaan rakentuviksi hallintoyksiköiksi, esimerkiksi yhdistyksiksi. Alueen kalastusjärjestelyjä voisi vahvistaa yhtenäislupa-alueita kehittämällä esimerkiksi ELY-keskuksen tuella. Alla on otettu jokialueesta noin 25 km:n pituiselta matkalta neljä "näytettä".



Pohjois-Karjala

Höytiäinen

Järven pohjoisosan osakaskunnat olisivat todennäköisesti yhdistymässä (Kinahmo, Martonvaara-Ruvaslahti ja Ahmoavaara) ja muutkin osakaskunnat saattaisivat jossain vaiheessa on halukkaita yhdistymään. Näitä kaikkia osakaskuntia vaivaa toimijapula. Yhdistymislaskelmassa ovat mukana kaikki osakaskunnat. Järvellä on myös laaja valtion vesialue.



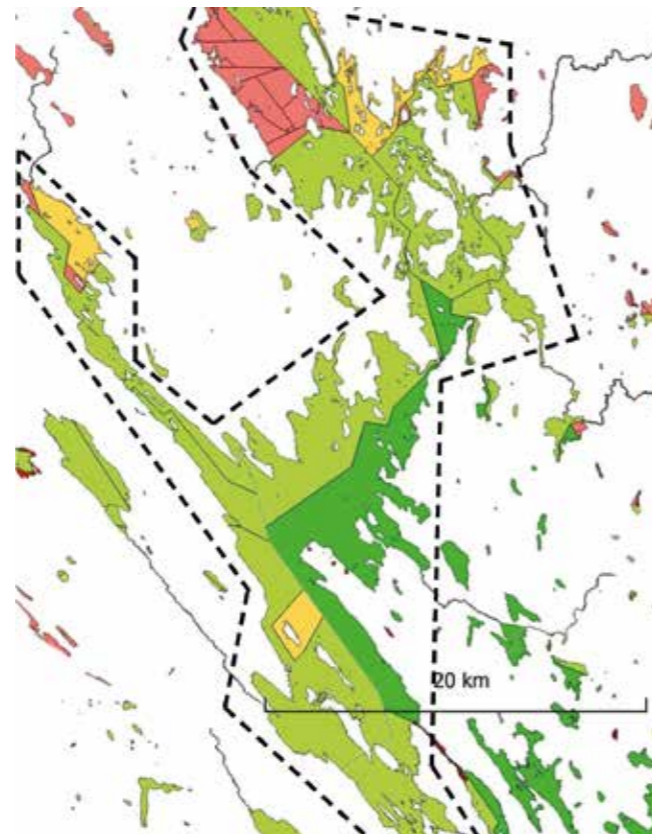
Pohjois-Pohjanmaa

Sopivaa yhdistämiskohdetta ei tämän hankkeen toteuttamisen aikaan löytynyt, vaikka alueella monin paikoin käydäänkin yhdistämis- ja yhteistyökeskusteluja.

Pohjois-Savo

Nilakka

Nilakka on Kymijoen vesistön Rautalammin reittiin kuuluva järvi Pohjois-Savossa. Järven pinta-ala on 168 km². Alueen osakaskunnissa on kiinnostusta yhdistymisiin. Järvellä on jo joitakin suuria osakaskuntia, kuten länsirantaa hallinnoiva 5 500 ha:n Kotaniemen osakaskunta (tummanvihreä alue).

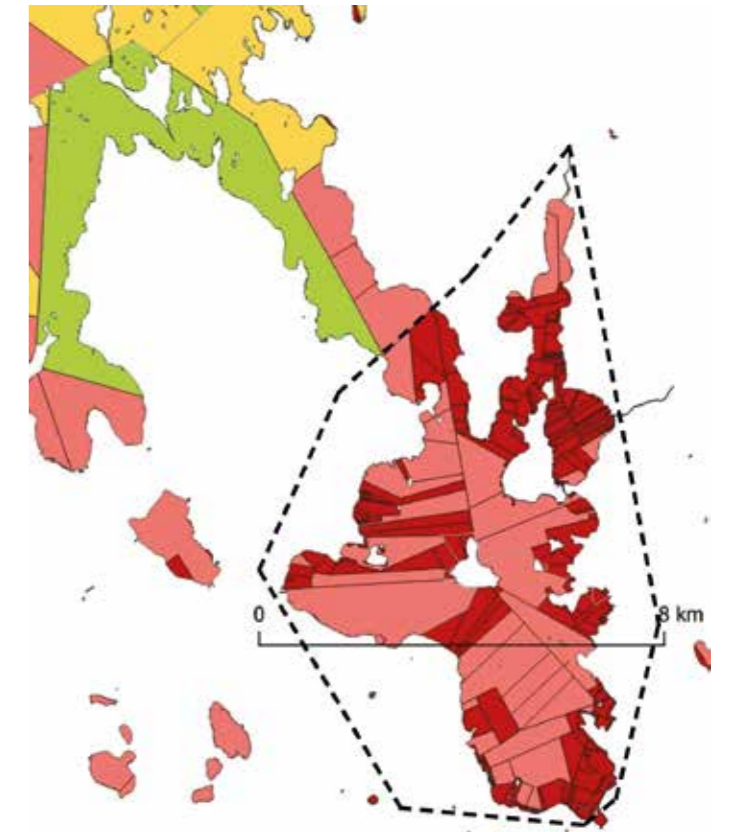


Päijät-Häme

Vesijärvi, Lahti

Lahten Vesijärvellä on yritetty muodostaa isompia omistusyksiköitä jo aiemminkin. Tahtotila on puuttunut ja sen puute on edelleen mahdollista.

Varsinkin Vesijärven Vähäselkä on omistusoloiltaan tilkkutäkkiä, eikä siellä ole toimivaa osakaskuntaa. Alue olisi merkittävää hoitokalastus-alueita. Alue on myös merkittävää kuhan lisääntymisaluetta.

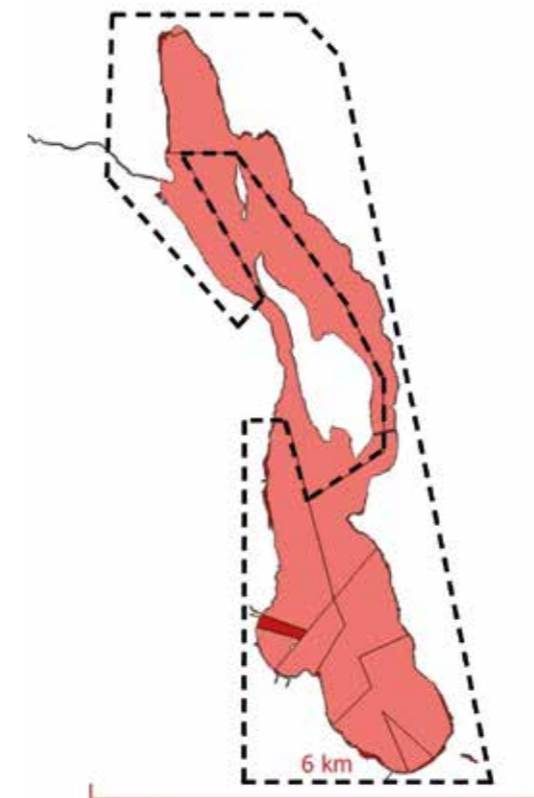


Satakunta

Köyliönjärvi

Järven pinta-ala on 9,2 km². Se on 14,9 km pitkä ja 1,6 km leveä. Järvellä toimii myös hoitoyhdistys.

Osakaskuntia vaivaa toimijapula. Tahtotila yhdistymiseen on olemassa muilla omistusyksiköillä paitsi suurimman saaren ympärillä sijaitsevalla kartanon vesialueella, Kartanon kanssa yhteistyötä tehdään hoitoyhdistyksen kautta.



Uusimaa

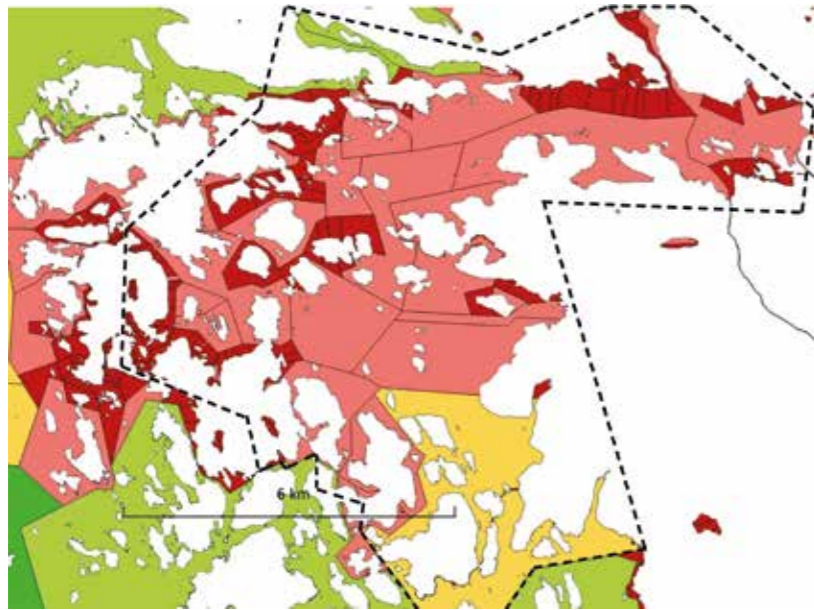
Pernajanlahdella on kolme osakaskuntaa, joilla on yhdistymiseen tarvittavaa tahtotilaa, joka seudulta yleensä puuttuu. Yhdistämisaikajatus ei kuitenkaan ehtinyt kypsyä hankkeen toiminta-aikana valmiiksi. Vaikka vesialue ei ole kovin suuri, sellainen toteutuessaan voisi toimia alueellisena esimerkkinä.

Uudenkaupungin makeavesiallas

Kyseessä on Uudenkaupungin makeavesiallas, joka on rakennettu vuonna 1965 kaupungin raakavesilähteeksi pengertämällä mereen Sirppujoen edustalle noin 37 km² allas. Alue koostuu kymmenistä osakaskunnista ja yksityisvesilohkosta.

Yksityisvesistä suurin on Uudenkaupungin kaupungin omistama Dinassaaren vesialue, jonka pinta-ala on 137 ha. Osakaskunnista valtaosan toiminta on vähäistä. Osakaskunnista suurin on Kalannin kunnan luodot osakaskunta, joka hallinnoi noin kolmasosaa makeavesialtaan pinta-alasta.

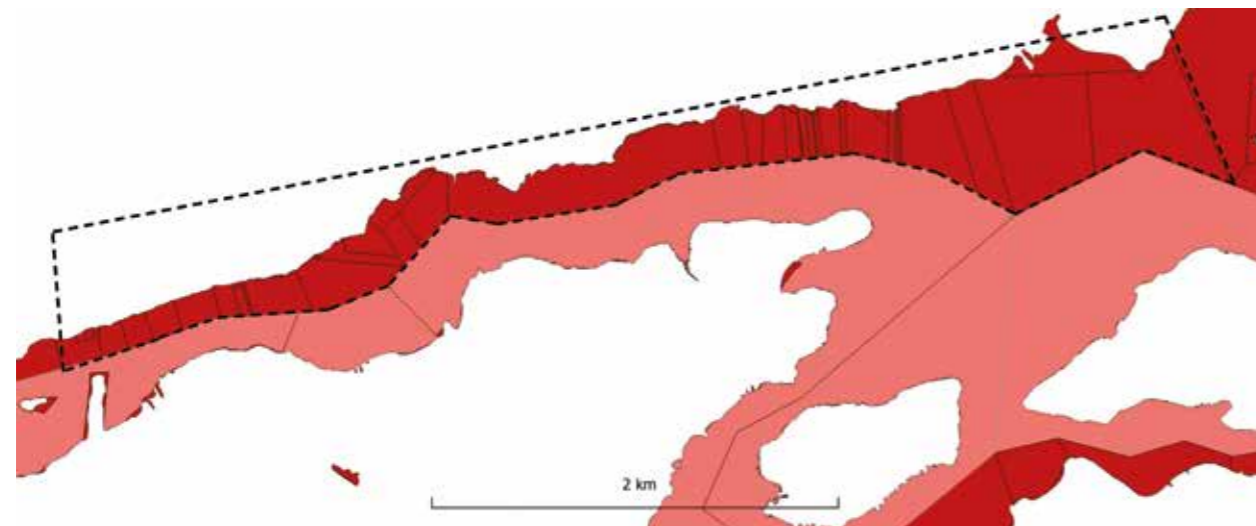
Koska vesialue on muodostettu pengertämällä raakavesilähteeksi, omistusolojen ajantasaistamisen voisi yhdistämistoimituksen sijaan mahdollisesti toteuttaa soveltamalla lakia vesistöhankeiden johdosta suoritettavista tilusjärjestelyistä.



Suomenlahden rannikon ja Saaristomerän vesialueiden omistuksen pirstaleisuus

Suomenlahden ja Saaristomerän vesialueiden omistuksen pirstaleisuus on kalavedenhoidon, kalastuksen järjestämisen ja omistajayksiköiden edunvalvonnan kannalta laajasti ongelmallista. Omistusyksiköt ovat pieniä, joko yhteisesti omistettuja mutta usein myös tilojen yksityisiä vesialueita. Tilanteesta esimerkkinä on kuva Paraisten ja Kaarinan kuntien väliseltä Kirjalansalmen vesialueelta.

Kuvassa on Kirjalansalmen pohjoisranta Kaarinan kunnassa, jossa noin 6 km:n pituisella rantaviivalla on tiloja ja osakaskuntia yhteensä 34 kpl, niiden pinta-ala on yhteensä 188,95 ha, josta osakaskuntien (14 kpl) vesialuetta 87,6 ha ja tilojen (20 kpl) 101,35 ha.



VOKEN webropol-kysely, ELY-keskukset, Vapaa kenttä, kaikki vastaukset (9/11)

4. Kerro halutessasi muista mahdollisista alueista ja syistä, miten vesialueen omistusrakennetta yhdistämällä, tai muulla tavalla yhteistyötä edistämällä, vaikkapa yhteislupa-alueita perustamalla, voitaisiin kehittää kalataloutta.

1. Muiden positiivisten vaikutusten ohessa vesialuerakenteen yhtenäistäminen voisi helpottaa kalastuksen säätelyä.

2. Osakaskuntien yhdistymisille on koko maassa, niin kuin myös Pohjois-Savossa akuutti tarve. Optimaalinen ajankohta yhdistymisille oli noin 10 vuotta sitten, mutta nopealla ja määrätietoisella etenemisellä ennätetään vieläkin estämään osakaskuntakentän totaalinen nukahtaminen ja kalataloussektorin perusjalan halvaantuminen.

Kuten edellä mainittu, Pohjois-Savossa on yhdistymisille tarve koko maakunnan alueella, edelliselle sivulle on nostettu muutama esimerkki:

Ylä-Savo, Vieremän alue. Täällä esiintyy Vuoksen järvitaimenen alkuperäiskantaa. Tällä hetkellä osakaskuntamosaiikki estää tarkoituksenmukaiset toimet järvitaimenen suojelemiseksi (muutaman metrin levyisen joen keskellä kulkee osakaskuntaraja. Toinen osakaskunta haluaisi taimenen suoje-lua ja toinen ei). Vieremän alueella oli kalastusaluevaiheessa osakaskuntien yhdistymishanke (koko Vieremän kalastusalue yhdeksi osakaskunnaksi) melko pitkällä, mutta se kaatui loppumetreillä. Pielavesi-Nilakan KTA, Nilakka. Nilakan alueen osakaskuntatoimijoista moni on osoittanut kiinnostus-ta yhdistymisiin ja hankkeen kustannuksiakin on alustavasti selvitetty.

Ylä-Savon KTA, Onkiveden länsiranta. Täältä kun katsoo vesialueen omistajakarttaa, niin sen jälkeen ei asiaa tarvinne perustella enempää.

Näiden lisäksi mm. Sorsavesi-Unnukka KTA:n alueella on tehty suhteellisen laajoja osakaskuntien yhdistymisiä (Keski-Unnukan ok.). Suvasveden KTA:n alueella on tehty järjestelyjä vuokrasopimuksin. Oma mielipide on, että päätavoitteena tulisi olla "oikeat" osakaskuntien yhdistymiset. Vuokrasopi-mukset tms. järjestelyt voivat olla "harjoittelu/kihloissa olo vaihe". Osakaskunnat päättävät / voivat joutua päättämään kalastusasioiden lisäksi monista omistajuuteen liittyvistä asioista, tuolloin pelkällä vuokrasopimuksella ei pystytä toimimaan.

Jos ja toivottavasti kun osakaskuntia lähdetään yhdistelemään, tavoitteena tulisi olla riittävän suu-ret kokonaisuudet, muutaman pienen osakaskunnan yhdistyminen ei ratkaise isoa kuvaa mitenkään. Hyvin suurpiirteisenä / suuntaa antavana ajatuksena voisi esittää, että Pohjois-Savoon voisi lähteä tavoittelemaan uusia isoja osakaskuntia entisten kalastusalueiden ja niiden rajojen pohjalta.

Tahtotilaa yhdistymisiin kentällä on. Ei ole yhtäkään KTA:n yleiskokousta, jossa asia ei nousisi esiin. Kentän väkikin on herännyt siihen, että osakaskuntatoimijat yksinkertaisesti loppuvat ja toiminta käy sitä myöden mahdottomaksi.

3. Kohdassa 1. joitakin järviä, joissa vesialueet tai jokin osa niistä on pirstoutunut ja joilla on kalataloudel-lista merkitystä. Rinnakkainen tapa tarkastella kohteita on kokonaiset vesistöreitit, joihin kyseiset järvet-kin kuuluvat. Siis Rautalammin reitti, Iisalmen reitti, ja ilman nimettyä järveä myös Nilsian reitti. Näillä on vaihtelevasti yhteislupa-alueita. Laajentaminen nykyisestä ei ole edennyt.

4. Maakunnallinen suunnitelma vesialueen omistusrakenteen, sähköisten palvelujen kehittämiseksi sekä lu-pamyynnin järjestämiseksi ja markkinoimiseksi. Vasta sen toteuttaminen avaa mahdollisuudet kalastuksen, matkailu- ja hankeyhteistyön kehittämiseksi.

5. Uudenmaan rannikko on historiallisista syistä jaettu niin pieniin omistusyksiköihin, että tahtotilan kar-toittaminen (=samaan pöytään keskustelemaan kutsuminen) on jo vaikeaa puhumattakaan siitä, että olisi

joku erityinen intressi yhdistyä naapurien kanssa. Yksityisen henkilön omistama vesialue on arvo sinänsä, jota ei tod näk haluta yhdistää isompiin alueisiin, vaikka omatkin kalavedet silloin lisääntyisivät. Yleiskalastusoikeudet ovat tässä kehityksessä myös jarru, jotka ovat vieneet halu ja yhdistyä. Ajoittain edelleen törmää kommentteihin, että ei kannata järjestää kalastusta, kun on tämä vallitseva "sosialismi" päällä ja vesille saa tulla muutenkin. Etelärannikolla voisi yrittää aloittaa yhteistyön tietyistä aika harvalukuisista isoista yksiköistä. Tämä on kyllä kirjattukin johonkin käyttö- ja hoitosuunnitelmaankin, mutta sittemmin ei ole mitään tapahtunut.

6. En eritellyt alueita Varsinais-Suomesta ja Satakunnasta, jotka hyötyisivät alueiden yhdistymistä tai yhteistyöstä, koska alueen omistusrakenne sisä- ja välisaaristossa on lähes kauttaaltaan sellaista silppua, että lähes kaikki yhdistämiset parantavat kalataloutta, jos ne osuvat KHS:ssä määritellyille kalataloudellisesti merkittävälle alueille. Pirstaleinen omistusrakenne johtaa siihen, että yhdistymiset koetaan turhiksi tai työläiksi saavutettavaan hyötyyn nähden. Lisäksi kiinnostus omistettujen vesialueiden hyödyntämiseen tuntuu vähäiseltä. Vesialueet koetaan kaupan tekijäisinä, jotka muodostavat puskurin mökkirannalle ja niistä kiinnostutaan vasta, kun joku toinen kiinnostuu alueesta harrastus tai ansainta mielessä.

7. Lapin maakunnassa on aikoinaan n. 20 vuotta sitten pilottikohteena yritetty saada parissa järvestä aikaa yhdistämiä. Kohteena olivat silloin Norvajärvi Rovaniemen kaupungin lähistöllä (kaupungista n. 10 km) Kyseessä useamman tuhannen ha järvi jonka selkävedet ovat MH ja ranta alueilla parikymmentä yksityistä muutaman ha vesialuetta. Toinen kohde, jota yritettiin yhdistää, oli Perunkajärvi entisessä Rovaniemen mlk 35 km Rovaniemeltä. Sielläkin Metsähallituksella vesialueita ja lisäksi joitakin pieniä osakaskuntia / yks. vesialueita. Molemmat taisivat kaatua sen hetkisen tilanteen mukaisesti lähinnä korkeisiin yhdistämiskustannuksiin ja ulkopuolisen rahoituksen puuttumiseen. Kalatalouskeskuksesta Eero Liekonen oli hankkeita käynnistelemässä ja selvittelemässä. Muutamia yhteyden ottoja ja kyselyjä on yhdistämistä viime vuosina tullut.

8. Kolme edellisessä kohdassa mainittua aluetta ovat kaikki yhteydessä toisiinsa, ns. Vesijärven keskiosa. Alueella on paljon yksityisiä vesialueita, jolloin hoitokalastus ja muut vesistön hoitotoimenpiteet, kaupallinen kalastus ja vapaa-ajankalastuksessa erityisesti yhteislupa-alueen kalastus ja kalastuskilpailujen järjestäminen on ongelmallista. Varsinkin Vähäselän vesialuea, mutta myös osin Paimelanlahden alue ovat vedenlaadultaan Vesijärven heikkolaatuisimmat alueet.

9. Pohjaslahden (Mänttä-Vilppula, Virrat) pienvedet, vapaa-ajankalastus, ei tietoa. Paarlahti (Näsijärven itäpuoli), vapaa-ajankalastus ja vaelluskalat, ei tietoa Aurejärvi, vapaa-ajankalastus, kaupallinen kalastus, matkailu ja vaelluskalat, ei tietoa

Liite 5

Kalatalousalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmat

Kalatalousalueet ovat kalastuslain mukaisesti laatineet ja ottaneet käyttöön aluettaan koskeva käyttö- ja hoitosuunnitelma, jolla turvataan alueen kalavarojen kestävä ja monipuolinen tuotto ja käyttö sekä biologinen monimuotoisuus, ja edistetään vapaa-ajan sekä kaupallisen kalastuksen toimintaedellytyksiä.

Koska käyttö- ja hoitosuunnitelman on sisällettävä kalataloudellisesti merkittävien alueiden sekä kaupalliseen kalastukseen ja kalastusmatkailutarkoitukseen hyvin soveltuvien alueiden määrittäminen, hanke kävi läpi Suomen kaikkien 118:n kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelmat ja suunnitelmiin sisältyvät kirjaukset, jotka koskevat kaupallista- ja vapaa-ajankalastusta, sekä vesialueiden yhdistämistoimituksia.

Näin syntynyt aineisto on työstetty myös ChatGPT:llä. Tekoälyn käytössä on pyritty huomioimaan, että tekoälyllä on vaikea saavuttaa 100 % käyttövarmuutta ja ChatGPT:n "luovuus" johtaa välillä väärin vastauksiin ja uusien faktojen keksimiseen. ChatGPT toimii melko luottavasti, kun sille on syötetty omaa tekstiaineistoa. Tekoälylle hankkeen antamat syötteet ovat olleet itsekoostettuja, joten saadut ja tarkastetut vastaukset ovat oletettavasti varsin hyvin paikkansa pitäviä.

Muun tarpeellisen tiedon etsintää auttoi monen monta kertaa käynti Kalatalouden Keskusliiton ahvenne-tissä <https://ahven.net/kalatalousalueet/kalatalousaluekartta/>.

Kalastusmatkailu käyttö- ja hoitosuunnitelmissa

Hanke pyrki selvittämään, miten käyttö- ja hoitosuunnitelmat suhtautuvat kalastusmatkailuun alueillaan. Hanke esitti käyttö- ja hoitosuunnitelmista kootun aineiston pohjalta ChatGPT:lle joukon kysymyksiä kalastusmatkailusta.

Kalastusmatkailu merialueen kalatalousalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmissa

1.Kysymys: Kuinka monessa alla olevan tekstin kalatalousalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmissa todetaan kaikkien, tai lähes kaikkien vesialueiden soveltuvan kalastusmatkailukäyttöön ja montako niitä on prosentteina tekstin kaikista kalatalousalueista?

Muutamia kalatalousalueita sijoitettiin sekä meri- että sisävesialueiden listoihin, koska alueilla on molempia vesialueita ja ne mainitaan käyttö- ja hoitosuunnitelmissa erikseen.

ChatGPT: Syötetekstissä on 25 kalatalousaluetta. Niistä 13:ssa todetaan kaikkien tai lähes kaikkien vesialueiden soveltuvan kalastusmatkailukäyttöön.



52 % merialueen kalatalousalueista toteaa kaikkien tai lähes kaikkien vesialueiden soveltuvan kalastusmatkailukäyttöön.

Kalastusmatkailu sisävesialueen kalatalousalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmissa

2.Kysymys: Kuinka monessa alla olevan tekstin kalatalousalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmissa todetaan kaikkien, tai lähes kaikkien vesialueiden soveltuvan kalastusmatkailukäyttöön ja montako niitä on prosentteina tekstin kaikista kalatalousalueista?

Muutamia alueita sijoitettiin sekä meri- että sisävesialueiden listoihin, koska alueilla on molempia vesialueita ja ne mainitaan käyttö- ja hoitosuunnitelmissa erikseen.

ChatGPT: Syötetekstissä on yhteensä 99 kalatalousaluetta. Niistä 23 aluetta toteavat, että kaikki tai lähes kaikki vesialueet soveltuvat kalastusmatkailukäyttöön.



Noin 23 % kaikista sisävesialueen kalatalousalueista toteaa kaikkien tai lähes kaikkien vesialueiden soveltuvan kalastusmatkailukäyttöön.

Vesialueet, jotka eivät sovellu kalastusmatkailukäyttöön

3. Kysymys: Mitkä vesialueet eivät käyttö- ja hoitosuunnitelmissa sovellu kalastusmatkailukäyttöön?

ChatGPT: Käyttö- ja hoitosuunnitelmissa mainittiin myös vesialueita, jotka eivät ole mainitun tekstin mukaan ainakaan suoraan soveltuvia kalastusmatkailuun tai niistä ei ole annettu riittäviä tietoja tämän arvioimiseksi.

Käyttö- ja hoitosuunnitelmissa mainittuja syitä olivat:

- Vesialueiden suuri rikkonaisuus ja osakaskuntien alhainen järjestäytyneisyysaste tekevät laajempien sopimusalueiden muodostamisen haastavaksi.
- Alueilla, kuten yleiset uimarannat, satamat sekä ranta-asutusalueet, kalastusmatkailu ei ole sopivaa.
- Nykytilassa ja lähitulevaisuudessa virtavesialueilla ei ole kiinnostavia tai kestäviä kalastuskohteita lohikalajien osalta.
- Virtavedet eivät sovellu tässä vaiheessa kalastusmatkailuun.
- Pernajanlahti ja Vanhankylänlahti eivät sovellu hyvin kalastusmatkailuun lajien lisääntymisalueiden ja vaellusreittien vuoksi.
- Kalastusmatkailu on vähäistä ja vain tietyt alueet (Kirkko- ja Marjoselkä, Hiidenkylän saaristo ja säävarauksin selkävedet) soveltuvat kalastusmatkailuun.

Millä eri tavoin kalatalousalueet mainitsevat kalastusmatkailun?

4. Kysymys: Alla olevassa tekstissä on kalatalousalueiden kommentteja kalastusmatkailusta. Millä eri tavoin kalatalousalueet mainitsevat kalastusmatkailun?

ChatGPT: kahden vastauksen yhdistelmä:

1. Soveltuvuus ja kiinnostavuus:

- Useat kalatalousalueet, kuten Loviisan saaristo, Mikkeli-Luonteri, Musti-Porvoonjoki, Mäntyharju-Vuohijärvi, Ounasjoki, Paraisten-Nauvo, Pielisen-Karjala, Pihtipudas, Sodankylä Airisto-Velkua, Emäjoki, Etelä-Saimaa, Heinävedenreitti, Koitajoki ja Kallavesi, mainitsevat, että kaikki tai lähes kaikki alueen vedet soveltuvat hyvin kalastusmatkailuun.
- Useat kalatalousalueet ovat määrittäneet erityisiä alueita, jotka soveltuvat hyvin kalastusmatkailuun (esim. Längelmävesi, Pohjois-Päijänne, Suomenselkä).
- Enontekiö ja Kitee-Jänisjoki nimeävät erityisiä vesistöjä tai koskialueita, jotka soveltuvat hyvin kalastusmatkailuun. Hämeenlinna ja Kihniö-Parkano mainitsevat erityisiä vesistöjä, jotka ovat erityisen soveltuvia kalastusmatkailuun.

2. Oppaiden ja opastominnan merkitys:

- Airisto-Velkua, Höytiäinen, Inkoo ja Korpijärvi-Kuolimo korostavat opastominnan kiinnostavuutta ja käyttöä alueella.
- Helsinki-Espoo mainitsee, että alue on opastominnan sujuvuuden kannalta Suomenlahden parhaimmista.
- Monet alueet soveltuvat hyvin opastomintaan, ja oppaat voivat käyttää laajoja alueita toiminnassaan (esim. Orivesi, Porvoo-Sipoo, Valtimo).

3. Kaupungin läheisyys ja saavutettavuus:

- Airisto-Velkua, Haukivesi, Iijoki ja Kuhmo korostavat kaupungin läheisyyden ja saavutettavuuden merkitystä kalastusmatkailun kehittämisessä.

4. Palvelurakenne ja infrastruktuuri:

- Iijoki, Inari ja Kymen kalatalousalue mainitsevat palvelurakenteen ja infrastruktuurin merkityksen kalastusmatkailulle.

5. Rajoitukset ja säädökset:

- Loviisan saaristo, Pohjoisen Rannikko-Pohjanmaan kalatalousalue, Etelä-Saimaa, Etelä- ja Keski-Päijänne, Karjaanjoen vesistö ja Kymen kalatalousalue huomioivat alueilla olevat rajoitukset, kuten verkkokalastuskieltoalueet, suojelualueet ja muut rajoitukset.

6. Erityiset kalalajit ja saaliskohteet:

- Oulujärvi, Keski-Pohjanmaa, Kyrönjoki, ja Leppävesi-Hankasalmi mainitsevat tiettyjen kalalajien ja saaliskohteiden merkityksen kalastusmatkailulle.

7. Kalastusmatkailun kehittäminen:

- Kymen kalatalousalue ja Kokemäenjoen yläosan kalatalousalue korostavat yhteistyötä ja kehittämistä kalastusmatkailun toimintaedellytysten parantamiseksi.
- Useat alueet mainitsevat hyvän infrastruktuurin, kuten veneenlaskupaikat, majoitusmahdollisuudet ja muut oheispalvelut, jotka tukevat kalastusmatkailua (esim. Merenkurkku, Pälkäne).
- Monilla alueilla nähdään vielä hyödyntämätöntä potentiaalia kalastusmatkailussa, jota toivotaan kehitettävän tulevaisuudessa (esim. Mäntyharju-Vuohijärvi, Sirppujoki).
- Jotkut alueet suunnittelevat kehittävänsä uusia alueita tai laajentavansa olemassa olevia kalastusmatkailumahdollisuuksia (esim. Tavinsalmi-Kallavesi, Tammelan-Tarpianjoki).



Kalastusmatkailu kokonaisuutena vaikuttaisi olevan käyttö- ja hoitosuunnitelmien mukaan monipuolinen ja laajasti huomioitu osa kalatalousalueiden toimintaa, jota pyritään kehittämään huomioiden sekä ympäristö, että kalakantojen suojelu.

Kaupallinen kalastus käyttö- ja hoitosuunnitelmissa

Käyttö- ja hoitosuunnitelmiin tehtyjä kirjauksia kaupallisesta kalastuksesta luodattiin myös suunnitelmista kootusta aineistosta muutamalla ChatGPT:llä laaditulla kysymyksellä. Koska varsinkin troolauslupien myöntäminen on paikoitellen ollut haastavaa jo vuosikymmeniä, selvitettiin käyttö- ja hoitosuunnitelmien suhtautumista niihin.

Miksi troolausta ei sallita?

1. Kysymys: Mitkä kalatalousalueet eivät alla olevassa tekstissä salli troolausta joko koko vesialueellaan, tai osassa vesialueita? Kerro myös mistä syystä troolausta ei sallita tai sitä halutaan rajoittaa.

ChatGPT: Alla olevassa tekstissä troolausta ei sallita seuraavilla kalatalousalueilla, joko koko vesialueella tai osassa vesialueita:

Eteläisen Rannikko-Pohjanmaan kalatalousalue: Troolausta ei sallita, koska matala rannikkoalue ei sovellu troolikalastukselle.

Etelä-Saimaan kalatalousalue: Troolausta ei sallita Suur-Saimaan kapeikoissa, matalikoilla, tehtaan edustoilla ja satama-alueilla.

Heinävedenreitin kalatalousalue: Troolausta ei sallita järvilohen vaellusreitillä ja vesireittien kapeuden vuoksi.

Hauhon reitin kalatalousalue: Troolausta ei sallita, koska järvet ovat liian pieniä.

Kallaveden kalatalousalue: Troolausta ei sallita kapeissa lahdissa, matalissa vesissä ja rauhoitusalueilla.

Koitajoen kalatalousalue: Troolausta ei sallita, koska vesialueet eivät sovellu troolaukseen.

Koitereen kalatalousalue: Troolausta ei sallita vähäisten troolaukseen soveltuvien alueiden ja muikun vähyyden takia.

Iijoen kalatalousalue: Troolausta rajoittaa alueen mataluus, rikkonaisuus ja kiinteät pyyntipaikat. Troolausmahdollisuudet arvioidaan tapauskohtaisesti.

Lokan-Porttipahtan kalatalousalue: Trooliluvat käsitellään tapauskohtaisesti, eikä niitä myönnetä automaattisesti.

Helsinki-Espoon kalatalousalue: Troolausta ei sallita väyläalueilla, satamissa, kalastuskiellossa olevilla alueilla, luonnonsuojelualueilla, kalaväylillä ja sotilasalueilla.

Mäntyharju-Vuohijärvi kalatalousalue: Troolikalastuksen soveltuvia alueita ei ole kalatalousalueella.

Pielavesi-Nilakan kalatalousalue: Troolin nähdään soveltuvan alueelle huonosti. Syynä keskusjärvien morfologiset ominaisuudet ja vesialueiden rikkonainen omistajuus.

Pielisen-Karjalan kalatalousalue: Troolaukset ei sovellu Mönninselälle ja Mahonselälle. Syynä järvi-lohen ja taimenen suojelu.

Pihlajaveden kalatalousalue: Alueella ei ole kaupalliseen troolikalastukseen hyvin soveltuvia alueita. Syynä järvilohen vaellusreitit, vesireittien kapeus ja runsas vapaa-ajan asutus.

Pirkkalan kalatalousalue: Pyhäjärven–Vanajaveden reittivedellä ei ole kaupalliseen kalastukseen hyvin soveltuvia vesialueita. Syynä vesialueiden rajallinen koko.

Pohjoisen Rannikko-Pohjanmaan kalatalousalue: Troolaukset ei ole soveliasta. Syynä merialueen mataluus.

Suonteen kalatalousalue: Trooli ei sovellu alueen järviältaille, koska järviältaiden ominaisuudet eivät ole sopivia troolaukseen.

Viinijärven kalatalousalue: Viinijärvi ei sovellu troolaukseen. Syynä syvän veden alueiden rajallisuus ja järven pohjan karikkoinen profiili.

Virtasalmi-Joroinen kalatalousalue: Kalatalousalueen vesialueet eivät sovellu troolikalastukseen. Syynä alueiden ominaisuudet, eivät ole sopivia troolaukseen.

Ylä-Savon kalatalousalue: Troolaukset ei ole sallittua keskusjärvien alueella, koska keskusjärvet ovat matalia ja soveltuvat huonosti troolaukseen.



Syyt troolauksen kieltämiselle vaihtelevat alueittain, ja ne voivat liittyä muun muassa vesialueen mataluuteen, sen rikkonaisuuteen, järvilohen vaellusreitteihin, kapeisiin vesireitteihin, muille kalastustavoille varattuihin alueisiin, troolaukselle soveltumattomaan maantieteeseen tai muihin paikallisiin erityispiirteisiin ja -rajoituksiin.

Käyttö- ja hoitosuunnitelmien kaupalliseen kalastukseen hyvin soveltuvat alueet.

2. Kysymys: Poimi alla olevasta tekstistä käyttö- ja hoitosuunnitelmien kaupalliseen kalastukseen hyvin soveltuvia alueita.

ChatGPT: Kaupalliseen kalastukseen hyvin soveltuvia alueita kalatalousalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmissa on seuraavissa kalatalousalueissa:

1. Airsto-Velkuan kalatalousalue: Yhteistyö toimii hyvin ja verkko- ja rysäkalastukseen soveltuvat alueet ovat käytettävissä.
2. Emäjoen kalatalousalue: Hyrynjärvi, Iijärvi, Iso-Pyhäntä, Luvanjärvi, Mikitänjärvi ja Uvajärvi.
3. Eteläisen Rannikko-Pohjanmaan kalatalousalue: Rannikon läheiset alueet, joissa ei ole muuta toimintaa tai rajoituksia, soveltuvat hyvin verkko- ja rysäkalastukseen (ei troolille).
4. Eteläisen-Saimaan kalatalousalue: Eteläisen Suur-Saimaan laajat selkävedet soveltuvat hyvin troolikalastukseen.
5. Etelä- ja Keski-Päijänteen kalatalousalue: Koko Päijänne soveltuu hyvin rysä-, katiska-, verkko- ja nuottakalastukseen, lukuun ottamatta järvitaimenen vaellusten turvaamiseksi määriteltyjä alueita.
6. Eurajoki-Lapinjoen kalatalousalue: Pyhäjärvi soveltuu hyvin avovesinuotta-, rysä-, verkko-pyyntiin ja ravustukseen, huomioiden veneväylät ja rauhoitusalueet.
7. Haminan-Virolahden kalatalousalue: Koko kalatalousalueen merivesialue, lukuun ottamatta satama-alueita, merenkulkuväyliä, asutuksen läheisiä ranta-alueita ja joensuualueita, joissa on kalastusrajoituksia.
8. Hartolan kalatalousalue: Isoimmat järvet, kuten Jääsjärvi ja Rautavesi, lukuun ottamatta yleisiä kalastusrajoituksia.
9. Hauhon reitin kalatalousalue: Useat suuret järvet soveltuvat hyvin verkko- ja rysäpyyntiin, ja syvemmät järvet kuten Pyhäjärvi, Kuohijärvi ja Iso-Roine soveltuvat myös nuottakalastukseen.
10. Haukiveden kalatalousalue: Alue soveltuu hyvin eri pyyntimuotojen kehittämiseen kaupallisen kalastuksen osalta.
11. Heinolan kalatalousalue: Ruotsalainen ja Konnivesi soveltuvat hyvin kaupalliseen kalastuk-

seen ravustusta ja särkikalajien katiskapyyntiä lukuun ottamatta.

12. Heinävedenreitin kalatalousalue: Riittävän laajat vesialueet soveltuvat nuotta- ja isorysäkalastukseen.
13. Höytiäisen kalatalousalue: Koko järvi soveltuu hyvin verkko-, rysä-, nuottauskalastukseen sekä katiskakalastukseen.
14. Lijoen kalatalousalue: Pääosa Lijoen meriedustan alueesta soveltuu hyvin kaupalliseen kalastukseen, lähinnä rysillä ja verkoilla.
15. Inkoon kalatalousalue: Kaupallinen kalastus harjoitetaan eri merialueilla, kuten Kyrkfjärden–Fageröfjärden, Torbackaviken, Vormöfaret–Degeröfjärden.
16. Järviseudun kalatalousalue: Lappajärvi, Evijärvi, Purmojärvi ja Alajärvi.
17. Kalajoen kalatalousalue: Koko Kalajoen kalatalousalueen rannikko, lukuun ottamatta luonnon-suojelualueita, väyliä ja satamia.
18. Kallaveden kalatalousalue: Koko Etelä-Kallaveden alue soveltuu hyvin kaupalliseen kalastukseen.
19. Karjaanjoen vesistön kalatalousalue: Lohjanjärvi (Isoselkä ja Karjalohjanselkä) soveltuu hyvin muikun pyyntiin ja muuhun kaupalliseen kalastukseen.
20. Karjalan Pyhäjärven kalatalousalue: Koko Pyhäjärvi soveltuu hyvin rysä-, verkko-, katiska- ja nuottakalastukseen.
21. Keitelelen kalatalousalue: Keitelelen ja Muuruejärven vesialueet.
22. Kustavin-Uudenkaupungin kalatalousalue: Koko merialue on kaupallisen kalastuksen kannalta merkittävää aluetta.
23. Kymen kalatalousalue: Koko kalatalousalueen merivesialue, lukuun ottamatta satama-alueita, merenkulkuväyliä ja Kymijoen suualueita.
24. Kyyvesi-Pieksämäki kalatalousalue: Kyyvesi, Rauhajärvi, Pyhäjärvi ja Iso-Naakkima.
25. Längelmäveden kalatalousalue: Talviaikaan Längelmäveden ja Vesijärven isoimmilla selkälueilla.
26. Länsi-Uudenmaan kalatalousalue: Alueet, joilla ei ole muita toimintoja (väyläalueet, satamat), kalastusta rajoittavia luonnonsuojelualueita tai muita kalastuskieltoalueita.
27. Merenkurkun kalatalousalue: Useimmat alueet, jaoteltuna ulkoihin ja sisäisiin alueisiin.
28. Mikkeli-Luonteri kalatalousalue: Vedet soveltuvat hyvin verkko- ja katiskapyyntiin.
29. Mäntyharju-Vuohijärvi kalatalousalue: Vuohijärvi, Peruvesi, Pyhävesi, Kallavesi ja Lahnaveden, sopivat nuotta-, verkko-, katiska- ja rysäpyyntiin.
30. Nilsiän reitin kalatalousalue: Vuotjärven, Syvärin, Kiltuan ja Laakajärven selkävedet.
31. Näsijärven kalatalousalue: Kaikki kolme selkävesialuetta, Kaiharinlahti, Kyrönlahti, Aitolahdi ja Kukulanselkä.
32. Oriveden kalatalousalue: Kaikki järviältaat, katiska, verkko, rysä tai nuottapyyntinä.
33. Oulujärven kalatalousalue: Oulujärvi ja Kivesjärvi.
34. Paraisten-Nauvon kalatalousalue: Vesialueet ilman kalastuksen estävää toimintaa tai rajoituksia.
35. Parikkalan-Rautjärven-Ruokolahden kalatalousalue: Immalanjärvi, soveltuvat pyyntimuodot nuotat, rysät, katiskat ja rapumerrat.
36. Pielavesi-Nilakan kalatalousalue: Keskeiset järvet Nilakka, Pielavesi, Koivujärvi ja Lampaanjärvi.
37. Pielisen-Karjalan kalatalousalue: Koko Pielisen allas ja Jonkeri, Kuohattijärvi ja Ruunaanjärvi.
38. Pihlajaveden kalatalousalue: Saimaalla sijaitsevat suuret selkävedet yli 12 metriä syvillä vesialueilla.
39. Pihtiputaan kalatalousalue: Alvajärvi, Kolima, Saanijärvi, Elämäjärvi ja Kolku.
40. Pohjois-Päijänteen kalatalousalue: Koko Pohjois-Päijänne ja Muuratjärvi.
41. Pohjoisen Rannikko-Pohjanmaan kalatalousalue: Koko merialue, paitsi vesiväylät ja rauhoitus-alueet.
42. Porvoon-Sipoon kalatalousalue: Emäsalon ja Äggskärfjärdenin alueen laajemmat selät.
43. Puruveden kalatalousalue: Puruveden alue.
44. Puulan kalatalousalue: Puulan pääallas.

45. Puumalan kalatalousalue: Saimaan suuret selkävedet yli 10 metrin syvyydellä.
46. Pälkäneen kalatalousalue: Kaikki järvioltaat ja Pintele, talviaikaan myös tiiviisti asutut loma-asutusalueet.
47. Rautalammin reitin kalatalousalue: Koko kalatalousalue.
48. Ruoveden-Kuoreveden kalatalousalue: Erityisesti suuret selkävedet ja kaikki reittivedet.
49. Saarijärven reitin kalatalousalue: Pääjärvi, Karankajärvi, Mahlunjärvi, Saarijärvi, Pyhäjärvi ja Iso-Lumperoinen.
50. Salpausselän kalatalousalue: Vesijärven ja Pyhäjärven syvimät selkävesialueet.
51. Suvasveden kalatalousalue: Suvasveden suurimmat selkävedet ja muut alueet.
52. Sotkamon kalatalousalue: Kiimasjärvet, Sapsojärvet, Kiantajärvi, Jormasjärvi ja Rehja-Nuasjärvi.
53. Suolijärven kalatalousalue: Ala-Suolijärvi, Yli-Suolijärvi, Niemijärvi, Irnijärvi, Vierusjärvi, Isojärvi ja Karhujärvi.
54. Suomussalmen kalatalousalue: Kiantajärvi ja Vuokkijärvi.
55. Suonteen kalatalousalue: Pohjois- ja Etelä-Suontee.
56. Suomenselän kalatalousalue: Erityisesti suuret selkävedet.

Kysymys: Edellä olevan vastauksen pohjalta kysyttiin ChatGPT:tä: Minkä tyyppiset alueet näyttäisivät alla olevassa listauksessa olevan kaupalliseen kalastukseen hyvin soveltuvia alueita? Luettelle viisi aluetyyppiä, jotka vaikuttavan olevan tärkeimpiä syitä.

ChatGPT: Viisi aluetyyppiä, jotka vaikuttavat olevan tärkeitä kaupalliseen kalastukseen soveltuvilla alueilla, ovat:

1. Laajat ja syvät selkävedet: Esimerkiksi Eteläisen-Saimaan kalatalousalueen laajat selkävedet sopivat hyvin troolikalastukseen. Syvät selkävedet tarjoavat suotuisat olosuhteet eri kalastusmuodoille ja ovat usein tärkeitä trooli- ja nuottakalastuksessa.
2. Rannikon läheiset alueet ja merialueet ilman muuta toimintaa tai rajoituksia: Esimerkiksi Eteläisen Rannikko-Pohjanmaan ja Länsi-Uudenmaan kalatalousalueet, joissa rannikon läheiset alueet ovat vapaita muista toiminnoista ja kalastusrajoituksista, soveltuvat hyvin verkko- ja rysäkalastukseen.
3. Laajat järviolueet, joissa on monipuolisia kalastusmahdollisuuksia: Esimerkiksi Päijänteen kalatalousalue ja useampi muukin kalatalousalue, joissa on useita suuria järviä, soveltuvat hyvin useisiin eri pyyntimuotoihin, kuten rysä-, verkko-, katiska- ja nuottakalastukseen.
4. Alueet, joissa on vähän muita rajoituksia: Esimerkiksi Kalajoen kalatalousalueen rannikko, joka on vapaa luonnonsuojelualueista, väylistä ja satamista, on suotuisa kaupalliselle kalastukselle.
5. Alueet, joilla on hyvät mahdollisuudet tiettyjen kalalajien pyyntiin: Esimerkiksi kalatalousalueet, jotka soveltuvat erityisesti muikun pyyntiin ja muuhun kaupalliseen kalastukseen, osoittavat kalastusalueen spesifistä hyödyntämistä tietyille kalalajeille.



Nämä alueet tarjoavat hyvät olosuhteet kaupalliselle kalastukselle monien eri tekijöiden, kuten vesialueiden laajuuden, syvyyden, esteiden ja rajoitusten vähäisyyden, sekä suotuisien ympäristöolosuhteiden ansiosta.

Vesialueiden yhdistäminen käyttö- ja hoitosuunnitelmissa

Vesialueiden yhdistämiseen ja muuhun yhteistoimintaan liittyviä asioita käyttö- ja hoitosuunnitelmissa on käsitelty tavallisimmin kappaleessa "Yhteistoiminnan kehittäminen kalatalousalueella". Yhteistoiminnan kehittäminen ei kuulu kalastuslain 36 §:n yhdeksänkohtaiseen luetteloön käyttö- ja hoitosuunnitelmissa käsiteltävistä asioista, mutta se on sisällytetty osaksi Luonnonvarakeskuksen (LUKE) laatimaa käyttö- ja hoitosuunnitelman mallirunkoa, https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/544746/luke-luo-bio_65_2019.pdf?sequence=5&isAllowed=y jota ilmeisesti lähes kaikki kalatalousalueet ovat käyttäneet oman suunnitelman laadinnassa.

LUKEN mallirungon ohje: Yhteistoiminnan kehittäminen

"Alueellista suunnittelua ja kalavarojen järkevää hoitoa isompina kokonaisuuksina vaikeuttaa monin paikoin kalavesien omistuksen pirstaleisuus. Koko maassa on noin 20 500 osakaskuntaa ja noin 14 400 yksityistä vesialuetta. Lisäksi osakaskuntien omistamat vesialueet ovat usein pieniä. Joka neljäs osakaskunta on vesialueeltaan alle 50 hehtaaria. Osa osakaskunnista on aktiivisia, kun taas joidenkin toiminta on täysin hiipunut.

Tässä esitetään suunnitelma niistä toimista, joilla kalatalousalue aikoo kehittää oman alueensa omistusyksiköiden yhteistoimintaa. Tämä voi tapahtua mm. tukemalla osakaskuntien järjestäytymistä, osakaskuntien yhdistymistä ja passiivisten osakaskuntien aktivoitumista".

Keinot, joilla kalatalousalueet edistävät käyttö- ja hoitosuunnitelmissaan osakaskuntien yhdistämistä ja yhteistyötä

Käyttö- ja hoitosuunnitelmien yhteistoiminnan kehittämistä käsittelemistä kirjauksista laadittiin erillinen tekstikooste, jota käsiteltiin ChatGPD:n avulla.

1.Kysymys: Millä erilaisilla keinoilla alla olevassa tekstissä eri kalatalousalueet edistävät käyttö- ja hoitosuunnitelmissaan osakaskuntien yhdistämistä ja yhteistyötä?

Textissä kalatalousalueet edistävät osakaskuntien yhdistämistä ja yhteistyötä useilla erilaisilla keinoilla.

ChatGPD: Alla on ChatGPD:n vastauksista koottu luettelo erilaisista toimenpiteistä, joita kalatalousalueet käyttävät:

Kannustaminen aktiivisuuteen ja yhteistyöhön: Useat kalatalousalueet, kuten Airisto-Velkuan ja Emäjoen kalatalousalueet, kannustavat erityisesti toiminnaltaan hiipuvia osakaskuntia aktivoitumaan ja tekemään yhteistyötä toimivien osakaskuntien kanssa. Samoin Kaakonkulman ja Kalajoen kalatalousalueet pyrkivät lisäämään osakaskuntien välistä yhteistyötä, mikä mahdollistaisi tehokkaamman kalavesien käytön ja hoidon. Musti-Porvoonjoen ja Paraisten-Nauvon kalatalousalueet keskittyvät järjestäytymättömien osakaskuntien aktivointiin.

Tietoisuuden lisääminen ja ohjeistaminen: Emäjoen ja Heinolan kalatalousalueet tarjoavat osakaskunnille tietoa toiminnan aktivoimisesta, yhdistymisen kustannuksista ja hyödyistä, sekä käytännön ohjeita esimerkiksi kotisivuilla tai sähköisten kanavien kautta. Monet muutkin kalatalousalueet, kuten Längelmäveden kalatalousalue, tukevat osakaskuntien yhdistymisiä järjestämällä tiedotus- ja neuvottelutilaisuuksia sekä tarjoamalla neuvontaa yhdistymisprosessin aikana. Näsijärven ja Sodankylän kalatalousalueilla, kannustetaan osakaskuntia yhdistymään ja järjestäytymään antamalla selkeitä ohjeita ja kannustuksia esimerkiksi kalatalousalueen kotisivuilla tai kokouskutsujen yhteydessä.

Yhdistymisen ja järjestäytymisen suosittelu ja tukeminen: Eteläisen-Saimaan ja Eurajoki-Lapinjoen kalatalousalueet suosittelevat pienille osakaskunnille yhdistymistä suuremmiksi yksiköiksi. Heinävedenreitin kalatalousalue tukee osakaskuntien yhdistymistä ja passiivisten osakaskuntien aktivoitumista.

Vuokraustoiminta: Esimerkiksi Emäjoen ja Eurajoki-Lapinjoen kalatalousalueet ehdottavat, että hiipuvat osakaskunnat tai yksityiset vesialueen omistajat voisivat vuokrata alueitaan toimiville osakaskunnille. Nilsiä reitin ja Porin kalatalousalueilla korostetaan osakaskuntien yhteistyön kehittämistä, erityisesti pienten osakaskuntien osalta. Pienimpiä osakaskuntia kannustetaan yhdistymään, mutta yhteistyötä voidaan edistää myös kalastusoikeuksien vuokraamisen kautta

Yhtenäislupa-alueiden muodostaminen: Länsi-Uudenmaan ja Sirppujoen kalatalousalueilla yhtenäislupa-alueiden luominen nähdään keskeisenä osakaskuntien yhdistymisen tavoitteena. Suurempien lupa-alueiden muodostaminen edellyttää usein useiden osakaskuntien yhdistymistä, mikä helpottaa kalastuksen hallinnointia ja valvontaa. Haminan-Virolahden ja Haukiveden kalatalousalueilla pyritään perustamaan yhtenäislupa-alueita, mikä edistäisi alueiden yhteistoimintaa ja kalastuksen järjestämistä.

Yhdistämishankkeet ja taloudellinen tuki: Mikkeli-Luonteri ja Puruveden kalatalousalueilla on käynnissä hankkeita, joissa aktiivisesti edistetään osakaskuntien yhdistymistä. Nämä hankkeet saavat usein taloudellista tukea, mikä kannustaa osakaskuntia.

Ratkaisujen etsiminen kustannushaasteisiin: Oulujärven kalatalousalueella yhdistymisen

suurimpana esteenä nähdään maanmittaustoimitusten korkeat kustannukset. Tästä huolimatta pyritään löytämään vaihtoehtoisia ratkaisuja, kuten yhteistyösopimuksia, jotka mahdollistavat hallinnollisen yhdistymisen ilman virallista yhdistymistä.

Kehittyneiden yhdistymismallien hyödyntäminen: Esimerkiksi Pielavesi-Nilakan kalatalousalue hyödyntää Etelä-Savossa kehitettyjä malleja, joissa suuremmat, 3000–20000 hehtaarin kokoiset osakaskunnat ovat osoittautuneet toimiviksi yksiköiksi.



Yhteistyön lisääminen ja osakaskuntien yhdistäminen ovat keskeisiä tavoitteita monilla alueilla, mutta erityisesti siellä, missä omistusyksiköt ovat pirstaleisia tai toiminta on hiipunut.

Vastauksista ilmenee, että kalatalousalueilla vain aniharvoin on mahdollisuuksia auttaa osakaskuntia taloudellisesti yhdistämistoimitusten kustannuksissa.

Yhdistämiskeinojen määrällinen esiintyvyys

2.Kysymys: Toisessa kysymyksessä selvitettiin yleisimpien käyttö- ja hoitosuunnitelmissa mainittujen edistämiskeinojen määrällistä esiintyvyyttä. Yhdistämisiä pyritään edistämään erilaisin sanamuodoin, kuten aktivoimalla, kannustamalla ohjeistamalla tai tiedottamalla. Avustamisella tarkoitetaan tietojen antamista.

Kaikki esiintyvät keinot taloudellista tukea lukuun ottamatta tarkoittavat lähes samaa asiaa. Vastauksesta laadittiin alla oleva taulukko.

Taulukko 1: Osakaskuntien yhdistämisten edistämiskeinoja käyttö- ja hoitosuunnitelmissa (n 112)





ahven.net
KALATALOUDEN KESKUSLIITTO